

Prologus in bibliam

Prologus primus. Venerabilis fratris Nicolai de lyra ordinis seraphici Francisci: in testamentum vetus de commendatione sacre scripture in generali incipit.

Et omnia liber vite etc.

Ecclesi. xxiii. Secundum quod dicit beatus Gregorius omel. xxxv. evangeliorum temporalis vita eterne vite parata mors est potius dicenda quam vita. Scire a philosophis tradite ordinatur ad finem consequendum in presenti vita: quia scientie practice ab eis tradite

ordinantur ad felicitatem politicam: loquendo de politica presentis vite. Similiter scientie speculative ordinantur ad felicitatem contemplativam: loquendo de contemplatione que potest haberi in vita presenti et per viam nature que dependet ex fantasmate: unde dicitur. iij. de anima que intelligentibus nobis necesse est fantasmata simul speculari et de tali speculatione dicit ibidem: que intelligere corumpit in nobis: quod dicitur interiori corrupto. Sacra autem scriptura ordinat ad felicitatem vite future: quam philosophi nesciunt: sicut quod dicit beatus Hieronymus in epistola ad Paulinum de omnibus sacre scripture libris. Hoc docet plato nesciunt hoc demosthenes eloquens ignoravit. Ex quibus concluditur quod libri a philosophis descripti principes scientias ordinatas ad finem in hac temporalis vita tantummodo naturaliter consequendum: si operentur ad libros sacre scripture: que ordinat ad finem eterne vite: magis sunt dicendi libri mortis quam vite. Si liber continens sacram scripturam: que licet in multis libris partialibus dividatur sub uno tamen libro continetur: qui nomine generali liber vite proprie nominatur: sicut quod dicitur in verbo passumpto. Hec omnia etc. in quo sacra scriptura quadrupliciter describitur sicut quatuor excellentias quibus omnem scripturam aliam excellit. Primo enim describitur ut singularis eminentie: quod notat pronomen singulare: cum dicitur hec. Secundo describitur ut generalis preminentie. quod ostendit signum universale: cum dicitur omnia. Tercio ut specularis intelligentie quod denotat conditio libri: cum dicitur liber. Quarto ut salutaris efficacie: quod ostendit securio finis intenti: cum dicitur vite. Circa primum sciendum quod una scientia eminentior est altera seu honorabilior duplici de causa: ut habet. j. de anima. Una est: quia est de nobiliori subiecto. Alia: quia procedit certiori modo et propter virantes sacra scriptura que proprie theologia dicitur cum ipsa sola sit textus huius scientie omnes scientias alias antecellit. Primo quia habet deum pro subiecto que est in summo totius nobilitatis: propter quod nominatur theologia: quasi sermo de deo. Secundo: quia procedit modo certiori. Alie enim scientie humanitus reperite procedunt per investigationem rationis humane: in quo quidem processu licet non sit error certum ad cognitionem primorum principiorum que sunt per se nota: sicut quod dicitur. ij. Metaphisicis. In foribus quis delinquet: tamen in deductione conclusionum ex principijs potest esse error: maxime certum ad conclusiones a primis principijs longinquas: unde et in tali processu omnes philosophi innitentes tamen humane investigationi inveniunt errasse: et ideo de singulari eminentia huius scientie dicitur Deuter. iij. Hec est sapientia vestra et intellectus coram populis. Sapientia enim dicitur proprie illa scientia que considerat altissimas causas: ut habet. j. metaphisicis. Sacra vero scriptura habet deum pro subiecto: ut dictum est: qui est prima causa simpliciter omnium: et ideo proprie dicitur sapientia: sed venienter additur vestra ad distinguendum sapientiam sanctorum seu catholicorum que est ipsa sacra scriptura a sapientia philosophorum: et hoc potissime in duobus: videlicet in propria sibus de deo cognitis: et in fine cognitionis. licet enim philo-

sophi habuerint cognitionem de deo: hoc tamen solum fuit certum ad proprietates que de ipso possunt concludi per investigationem rationis procedente ex creaturis. sicut philosophus. xij. methaphisicis. probat eius unitatem: et vij. philosophus. virtutis infinitatem: et sic de similibus. Sed prophete et apostoli sancti qui hanc scripturam nobis tradiderunt: per revelationem spiritus sancti habuerunt cognitionem de proprietatibus divinis transcendentes investigationem rationis: ut de pluralitate personarum et earum distinctione in unitate essentie: et similibus. Item philosophi cognitiones de deo habitas non ordinaverunt ad alium finem sed ipsam quaesierunt propter ipsum speculari tamen in quantum est perfectio ipsi cognoscens. Cognitionis autem dei que in sacra scriptura traditur: ad hoc principia litera querit: ut per ipsam ipse speculari seu contemplari ferat in amore ipsius obiecti cogniti. s. dei: ipsum super se et super omnia diligendo. et propter hoc saluator Math. xxij. dicit: que in duobus preceptis charitatis tota lex pendet et propheta. Et apostolus. j. ad Thimotheum. j. Finis precepti est charitas de corde puro: et conscientia bona ac fide non ficta. Et quia philosophi suo sensui innitentes hunc finem non attenderunt: ideo erraverunt propter quod eorum sapientia insipientia nominatur ad Hebr. j. Qui cum deum cognovissent non sicut deum glorificaverunt aut gratias egerunt sed evanuerunt in cogitationibus suis: et obscuratum est insipientes eorum eorum dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. Sed quoniam sacra scriptura non solum excellit alias in quantum est de subiecto nobiliori: sed etiam in quantum procedit modo certiori: videlicet per divinam revelationem cui non potest subesse falsum: ideo subditur in auctoritate premissa. Et intellectus coram populis. Intellectus enim proprie dicitur habitus principiorum: circa que est error ut iam dictum est: propter quod illud quod concluditur directe ex illis iudicatur simpliciter esse verum et quod invenitur eis repugnans iudicatur simpliciter esse falsum. Ita similiter quicquid ex sacra scriptura manifeste concluditur: verum iudicatur. quod autem ei repugnat: falsum simpliciter reputatur: et ideo sacra scriptura non solum vocatur sapientia: sed etiam cum hoc intellectus: unde dicitur Ecclesi. xv. Implebit eum spiritu sapientie et intellectus. Et ad Colos. j. Impleamini agnitione voluntatis eius in omni sapientia et intellectu etc. et sic per primum. Circa secundum considerandum: quod sub consideratione alicuius scientie non solum cadit subiectum: sed etiam ea que habent attributa ad ipsum: ut habet. iij. methaphisicis. sicut sub consideratione medici non solum cadit sanitas vel corpus sanabile: sed etiam vicia in quantum est indicariua sanitatis: et potio in quantum est factiva eius: et dieta in quantum est ipsius preservative: et sic de alijs. Omnia autem creata habent attributa ad ipsum deum qui est huius scientie subiectum: propter quod ista scientia est quodammodo considerativa omnium: in qua apparet eius continentia generalis que notatur in verbo primitus passumpto: cum dicitur. Omnia de que potest exponi: quod dicitur Sapi. j. Hoc quod continet omnia scientia huius vocis ut sit sensus. Hoc scilicet volumine sacre scripture: que licet dividatur in plures libros partiales: tamen rediguntur in uno volumine quod biblia appellatur. Continet omnia: quia hec scientia est quodammodo omnium considerativa. Scientia habet vocis: de proprietate vocis est: que sit verbi significativa: et proprie est sacre scripture que sit divini verbi expressiva: sicut quod manifeste habet Job. j. In principio erat verbum etc. Et quia per verbum omnia facta sunt ut ibidem subditur. ideo omnia sub consideratione huius scientie continentur non tamen sub proprijs rationibus singulorum quia hoc pertinet ad scientias particulares et humanitus inventas. Sed in quantum ex omnibus creatis manuducimur in cognitionem et dilectionem dei per veram fidei charitate formatam: ad quam consideratio huius scientie ordinatur: ut predictum est. Et hoc est quod dicit Augustinus. xiiij. de trinitate. cap. j. Non vix quicquid sciri potest ab homine in rebus humanis ubi plurimum superuacue vanitatis et noxie curiositatis est: huic scientie tribuens: sed illud tantummodo quo fides saluberrima que ad veram beatitudinem ducit gignit: nutrit: defendit: et roborat. Unde et Job. xvj. saluator loquens de spiritu sancto cuius revelatione tradita est hec scriptura dicit. Docebit vos omnes veritatem glofiam necessariam ad salutem: et sic patet secundum. Circa tertium: quod est intelligentia specularis: quod

¶ a ij

Prologus

notatur cū dicitur. Liber: considerandū q̄ liber h̄z similitudī-
nē speculī. q̄ sicut in speculo apparēt forme sensibiles sic
in libro relucēt intelligibiles v̄itates. Unde ⁊ diuina pre-
scia in qua relucēt oēs veritates liber vocat̄. in q̄ libro lege-
runt sancti apli ⁊ p̄p̄he q̄ h̄ac sciam tradiderūt. ⁊ hoc ē qd̄
dicit glo. super illud Esa. xxxviii. Dispone domui tue ⁊c.
Glo. Prop̄he in ip̄o libro p̄scie dei in quo oia scripta sūt
legere p̄nt qd̄ tamē nō est sic itelligendū q̄ p̄p̄he viderūt
ip̄am dei essentia: que idē est cū ei⁹ p̄scia: q̄ p̄p̄hetica co-
gnitio cū habeat enigma. euacuat in tali visione fm̄ q̄ dicit
Apo. i. Cor. xiiij. S̄z p̄tāto dicunt p̄p̄he in libro p̄scie
dei legisse: q̄ p̄ sp̄s diuinit⁹ imp̄ssas mētib⁹ p̄p̄hetarū ⁊ p̄
lumē p̄p̄heticū eis p̄portionatū: videbāt suo mō veritatē a
deificia ad eos derivatā p̄ reuelatōez: sicut intellect⁹ possi-
bilis v̄itate lumis intellect⁹ agētis inspicit in sp̄ebus a fan-
tasmatib⁹ acceptis sibi p̄portionabiles veritates. Nos autē
q̄ talē cognitōez nō hēmus: q̄ lumē p̄p̄hico illustrati nō
sum⁹ nō possum⁹ legē in dicto libro: s̄ in libro scripture sa-
cre nobis tradito a p̄p̄hetis. H̄z tñ iste liber h̄ sp̄ale. q̄ vna
l̄ra cōtinet plures sensus. Cui⁹ rō est: q̄ principalis huius
libri auctor est ip̄e d̄s in cui⁹ p̄tate ē nō solū v̄t vocib⁹ ad
aliqd̄ significandū: qd̄ etiā hoies facere p̄nt ⁊ faciūt. s̄ etiā
reb⁹ significatis p̄ voces v̄t ad significandū alios res. ⁊ iō
cōe est oibus libris: q̄ voces aliqd̄ significēt. S̄z sp̄ale est
huic libro: q̄ res significare p̄ voces aliud significēt. Scd̄z
igit̄ primā significatōez q̄ est p̄ voces accipit̄ sensus l̄ralis
hystoric⁹. Scd̄m v̄o altā significatōez q̄ est p̄ ip̄as res: ac-
cipit̄ sensus mystic⁹ seu sp̄ualis: q̄ ē triplex in generali. q̄a
si res significare p̄ voces referant̄ ad significandū ea q̄ sūt
in noua lege credēda: sic accipit̄ sensus allegoric⁹. Si at̄
referant̄ ad significandū ea q̄ p̄ nos sunt agēda: sic ē sen-
sus moralis vel tropologic⁹. Si autē referant̄ ad signifi-
candū ea q̄ sūt sperāda in b̄titudine futura: sic ē sensus ana-
gogic⁹. d̄ ab ana qd̄ est sursum ⁊ goge qd̄ ē ductio. v̄t ver-
sus. Ita gesta docet: qd̄ credas allegoria. Moral̄ qd̄ agas
q̄ tendas anagogia. Et istoz quatuor sensū p̄t ponī ex-
emplū in hac dictōe hierl̄m: q̄ fm̄ sensum l̄rales significat
quandā ciuitatē q̄ fuit quondā metropolis i regno iudee
que p̄ fuit fundata a melchisedech. postea p̄ salomonē di-
latata ⁊ fortificata. Scd̄m sensum v̄o morale: significat
aiam fidelē: fm̄ quē sensum d̄ Esa. liij. cap. Consurge sede
hierusalē ⁊c. Scd̄m v̄o sensum allegoricū significat eccle-
siam militantē: fm̄ quē d̄ Apo. xxi. Vidi ciuitatē sanctā
hierl̄m nouā descendētē de celo: sicut sponsaz ornata v̄-
ro suo. Scd̄m v̄o sensus anagogicū significat ecciaz tri-
phantē: fm̄ q̄ d̄ Gal. iij. Illa q̄ sursum est hierl̄m est libe-
ra. que est mater n̄ra. Et sic positū est exemplū in vna di-
ctōe ita posse ponī in vna orōne. ⁊ sicut i vna ita ⁊ in alijs
Igitur de isto libro sub vna littera continente plures sen-
sus d̄ Ezech. ij. Ecce manus missa ad me i qua erat inuo-
lutus liber expandit̄ illum coram me qui erat scriptus in-
tus ⁊ foris. Et apoc. v. Vidi in dextera sedentis sup thro-
num librum scriptum intus ⁊ foris. Scriptura exterior ē
sensus l̄ralis: qui est patentior: quia per voces immedia-
te significatur. Scriptura autem interior: est sensus mysti-
cus vel spiritualis: qui est latentior: q̄ per res significatas
vobis designat̄ v̄t p̄dictum est. ⁊ sic patet tertium. Cir-
ca quartū in quo notat̄ efficaciam salutaris cū d̄: v̄tē: confi-
derandū q̄ sicut dictū est a principio. nulla alta scriptura
nisi ista ducit̄ imediate ad vitā beatā. que est sola vita sim-
pliciter: q̄ mortē nescit. Ideo saluator Job. v. loquens d̄
efficacia huius sacre scripture dicebat iudeis in lege p̄tis.
Scrutamini scripturas in q̄bus putatis vos vitāz eternaz
h̄re. Circa quod sciendū: q̄ hoc verbū putatis: qd̄ impor-
tat falsi opinionē: vel saltē veri dubitatōez: nō refertur ad
ip̄am sacra scripturā que nulluz falsum p̄tinet v̄t p̄z ex su-
pradictis. nec est etiā dubiū quin ad vitā p̄ducatur b̄tam. cui⁹
sit quoddā ins̄m p̄ueniendū ad eternā felicitatē. v̄t p̄z ex
verbis beati Aug. supius inductis. Sed refert̄ ad legispi-
tos scripturā sacra male exponētes: ⁊ male viuētes p̄p̄ q̄
merito p̄uendū erant a cōsecratōe b̄titudinis et̄ne: q̄ est fi-

nis hui⁹ scie quā sine dubio p̄sequunt̄: eaz sane intelligen-
tes. ⁊ fm̄ sanū ipsius intellectum pie viuētes: fm̄ q̄ dicit̄
Ecc̄. xxiiij. Qui elucidat̄ me: vitā eternā habebunt. eluci-
datur autē sacra scriptura in vera ip̄situs expositōe ⁊ i san-
cta opatōe. q̄ hec scriptura tanq̄ oibus eminentior con-
tinet p̄fectōnes scientie practice ⁊ speculative. Et sic p̄ ve-
ri cognitōe: ⁊ boni opatōem. p̄ducit ad vitam beatam
quā nobis p̄cedat qui sine fine viuūt ⁊ regnat.

Explicit primus prologus de p̄mendatōe sacre scripture
in generali. Incipit prologus secundus de intentōe au-
ctoris ⁊ modo p̄cedendū.

Vidi in dextera sedentis sup thronū librum scripturaz
intus ⁊ foris apoc. v. Sic dictū est in prologo p̄-
cedenti. liber iste est sacra scriptura: q̄ d̄ scriptus
exterior⁹ q̄tum ad sensum l̄ralem: ⁊ interior⁹ q̄tum
ad sensum mysticū ⁊ sp̄uale. q̄ h̄z trifaria diuidat̄ in gnā-
li: v̄t p̄dictū ē: tñ sub q̄libet mēbro p̄t fieri expositionū my-
sticarum multiplicatio in sp̄ali: om̄s tñ p̄supponunt sen-
sum l̄ralem tanq̄ fundamentū: p̄pter qd̄ sicut edificat̄ de-
clinās a fundamēto disponit̄ ad ruinā: sic exposito mysti-
ca diserepās a sensu l̄rali. reputāda est indecēs ⁊ inepta: v̄t
saltē minus decēs ceteris parib⁹: ⁊ nisi apta: ⁊ ideo volēt
bus p̄ficere in studio sacre scripture necessariuz est incipe
ab intellectu sensus l̄ralis maxime cū ex solo sensu litera-
li: ⁊ nō ex mysticis possit argumentū fieri ad p̄batiōez vel
declaratōez alicui⁹ dubij: fm̄ q̄ dicit̄ Aug. in ep̄la p̄ Vin-
centiū donatistā. Alteri⁹ p̄siderandū q̄ sensus l̄ralis a q̄ ē
incipiendū v̄t dictum est. v̄t multū obfuscat̄ dieb⁹ moder-
nis: prim vicio scriptoz: q̄ p̄ similitudinē l̄raz in multis lo-
cis aliter scripsit̄ q̄ h̄at veritas text⁹: prim imp̄tia aliq̄-
rum correctoz q̄ in plurib⁹ locis fecerūt p̄cta. vbi nō debe-
ret fieri ⁊ vsus inceperūt vel terminauerūt vbi nō debēt inci-
pi ⁊ terminari. ⁊ p̄ h̄ snia literē variat̄ v̄t patebit̄ in suis lo-
cis infra p̄sequendo d̄no p̄cedente: prim ex modo transla-
tionis n̄re. q̄ in multis locis aliter h̄z q̄ libri hebraici: fm̄ q̄
declarant̄ Hiero. in li. de hebraicis q̄onib⁹: ⁊ in pluribus
alijs locis. ⁊ alij expositores sacre scripture legēdo vel scri-
bendo idem dicūt: ⁊ tñ fm̄ hiero. in sc̄o prologo sup Gen̄.
et in plurib⁹ alijs locis p̄ veritate l̄re habēda inscriptura
ve. te. recurrendū est ad codices hebreoz In hoc tñ valde
cauendū est. q̄tum ad passus scripture ve. te. q̄ de deitate
xp̄i ac de p̄ntib⁹ ad h̄ loquūt. quoz aliq̄s iudei corruerūt
ad defensionē sui erroris. p̄nt in p̄te declarant̄ in quadā q̄-
stione de diuinitate xp̄i. ⁊ adhuc declarabo plenius: quā-
do passus tales occurrent d̄no cōcedētē. In illis autē in q̄-
bus nō est verisile q̄ aliquid imutauerint cū nec cām hoc
faciendi habuerint: nullū v̄t p̄iculum: s̄ magis secur⁹: fm̄
de cū b̄t hiero. in dubijs recurrere ad textū hebraicū tanq̄
ad originale p̄ v̄tate textus declaranda. Sciendū etiam
q̄ sensus l̄ralis est multum obumbratus p̄pter moduz ex-
ponendi cōmuniter traditū ab alijs: qui licet multa bona
dixerint. tñ parū tetigerūt l̄ralem sensum: ⁊ sensus mysti-
cos intantū multiplicauerunt. q̄ sensus l̄ralis inter tot ex-
positōes mysticas interceptus prim suffocatur. Item te-
xtum in tot p̄tulas diuiserunt. ⁊ tot concordantias ad su-
um p̄positum induxerunt: q̄ intellectum ⁊ memoriā in p̄-
te confundunt ab intellectu l̄ralis sensus animū distrahē-
tes. Nec igitur ⁊ similia v̄tare p̄ponens: cū dei adiutorio
intendo circa litteralem sensum insistere ⁊ paucas valde
breues expositōnes mysticas aliquando interponere licz
raro. Similiter intendo non solum dicta doctoz catholi-
coz: sed etiam hebraicorum: maxime Rabbi salomō q̄ in
ter doctores hebreos locutus est rōnabilib⁹ ad declaratō-
nem sensus litteralis inducere. Aliqua etiā dicta hebreoz
valde absurda aliquādo. s̄ valde raro interponā. nō ad te-
nendū ea vel sequendū. s̄ v̄t p̄ hec appareat quāta cecitas
contigerit in israel. fm̄ dictū pauli apli ad Romo. xi. pro-
pter qd̄ etiā dictis hebreoz non est inherendū. nisi q̄tum
rōnī consonat̄ a l̄re veritatē. Item om̄ssis prologis a p̄nci-
pio gen̄. incipiam: tñ quia residuum v̄tē mee non credo
ad expositionem totius sacre scripture sufficere. Et ideo

nolui in exponendis dictis beati Hiero. vel alterius cu-
 iuscunq; doctoris immorari: tū q; dicti plogi paruz faciūt
 ad intellectū libroz sequentiu: vt mihi videt: tū q; vnus
 alius frater de ordine nostro plogos biblie valde sufficiē-
 ter exposuit: qd opus h; cōter: z ideo intendere iterū ex-
 positōni dictoz plogoz nō mihi necessariū videbat. Aliq;
 ruz tū libroz plogos exposui sup q; scripsi anteq; a libro
 Gen. inchoare. Postremo q; nō sum ita pitus in lingua
 hebraica vel latina qn in mult; possim deficē: sō ptestoz q;
 nihil intendo dicere assertiue seu determinatiue: nisi q; tū
 ad ea q; manifeste determinata sunt p sacrā scripturam vel
 ecclesie autem. cetera vō oia accipiant tanq; scholastice:
 z p modū exercitij dicta ppter qd oia dicta z dicēda suppo-
 no correctōni scē matris eccie. ac cuiuslibet sapient;: pū
 lectorē z charitatiū flagitās correctores. Verūtū anteq;
 descendā ad expōnem lre pmitto. vij. regulas exponēdi
 sacrā scripturā q; tangit ysid. j. li. de summo bono. ca. xx.
 z vocant iste regule ab aliq;bus clauēs: q; p eas intellect;
 scripture aperit in mult;. Prima ē de dno sū xpo z eius
 corpe mystico: qd est eccia q; ppter pnerionē caput ad cor-
 pus sacra scriptura sub vno cōtextu q; sub eadem psona
 aliq; loquit de vtroq; de vno transiēs ad aliud: verbigrat-
 ia ysa. lxj. Induit me vestimentis salut;: z indumento in-
 sticie circūdedit me. q; sponsum decoratum corona. z q; spon-
 sam ornatā monilib; suis. Q; em d; hic q; sponsum
 intelligit de xpo: z qd subdit q; sponsum zc. intelligit de
 ipsa eccia. Sicut can. j. Osculet me osculo oris sui: q; meli-
 ora sunt vbera tua vino. cū em dicit osculet me zc. verbuz
 est sponse sui sponso desiderant; et qd subdit: q; meliora
 sunt vbera zc. verbū est sponsi sponsam pmendātis. Q; n;
 in talib; sic pneris rōne pdicta d; lector prudens attende-
 re qd pueniat capitū z qd corpi. Secda regula est de corpe
 dñi vero z simulato. Eccia em q; est corpe dñi mysticuz: vt
 pdictū est. est q; sagena nondū tracta ad litus: z iō h; ma-
 los pmixtos cū bonis vsq; ad iudiciū in q; sepabunt h; ab
 illis. Et ideo in sacra scriptura aliq; mali pmendant cum
 bonis q;bus sunt pmixti sicut Dsee. xj. Puer isrl z dilexit
 eū. Et ecōuerso aliq; boni vitupant cū malis: sic Isale. j.
 Cognouit bos possessore suū z asin; p sepe dñi sui. isrl aut
 me nō cognouit: z ppls meus nō intellexit. Aliq; etiā in
 eodem textu exprimit qd ad bonos ptineat et qd ad ma-
 los sicut Can. j. dicit. Nigra sum s; formosa filie irelm sic
 tabernacula cedar: sic pelles salomonis verba sunt spon-
 se: q; rōne maloz in eccia pntoz dicit. Nigra sum: s; rōne
 bonoz subdit: s; formosa z subdit q; exemplo. Sicut ta-
 bernacula cedar: ad malos referē. cedar em fuit fil; ysma-
 elis: vt h; Gen. xxv. a q; descendēdit saraceni. Qd aut sub-
 ditur sic pelles salomonis: referē ad bonos: z p salomonē
 em h; intelligit ipe deus fm expositores catholicos z he-
 breos: z ideo pelles ei dicitur: q;bus opiebat tabernacm
 in q; boni colebat deum. Tercia regula est de spū z litera:
 z fm q; accipit sub eadē lra sensus historicus z mysticus:
 q; veritas historie est tenenda: z tū ad spūalem intellectū
 est referenda. Hoc mō exponit ista lra cōter. Pōt etiam
 aliter exponi: vt referat ad sensum lralem tm sicut et alie.
 Circa qd pferandū q; eadē lra aliq; h; duplicē sensum
 literalem verbigratia. j. palip. xvij. dicit dñs de salomone.
 Ego ero illi in patrem z ipse erit mihi in filiū. Et intelligi-
 tur de salomone ad literā inq;stum fuit filius dei per ado-
 ptōez in iuuentute ppter qd Nathan ppheta vocauit eum
 amabile dño: vt h; Reg. xij. Predicta etiam auctas. Ego
 ero illi in patrem zc. inducit ab aplo ad Hebreos. j. tanq;
 dicta de xpo ad literā: qd p; ex hoc q; apls inducit eaz ad
 pbandum q; xpc fuit maior angelis talis aut pbario non
 pōt fieri p sensum mysticū: vt dicit Aug. ptra Vincentiuz
 donatista: vt supra allegatū est pdicta em auctas impleta
 fuit ad literā in salomone. min; tm pfecte: q; fuit dei filius
 p gratiaz solū. In xpo aut pfectus: qui est dei filius p na-
 turā. Acet aut vtraz expō sit lralis simplr. scda tm que est
 de xpo spūalis z mystica est fm qd inq;stum salomon fuit
 figura xpi. Quarta regula est de spē z genere: siue de par-

te ac toto: cū de vno transit ad aliud z ecōuerso: sic Isale.
 xij. p loquit ptra babylonē spūaliter cū d;. vnus babylonis
 zc. z transit ad intelligendū verbū de toto mōo gene-
 raliter: p h; qd subdit: a summitate celi dñs z vasa furoris
 ei;: vt dispdat omnē terrā. Postea reuertit ad loquendū
 p babylonē spūaliter cū d;. Ecce ego suscitabo sup vos me-
 dos: q; argentū nō querāt zc. q; dari; medus cū cyro nepo-
 te suo cepit babylonā: z interfecit balthasar regē babylonis:
 vt h; Dan. v. Quinta regula ē de tpib; q; ptingit q; dru-
 pliciter. Vno mō p synodothen qn ponit ps tpis p toto.
 sic in euāgelio d;. Xpc tribus dieb; iacuisse in sepulcro: et
 tū prima dies z tertia non fuerunt integre. Alio mō ppter
 minutias tpis: q; aliq; in scriptura pputant;: z aliq; omittunt.
 Et fm h; scriptura sacra loquēs de aliq; nūero anno-
 rū in plurib; locis aliq; in vno ponit plures ānos minu-
 tias pdictas pputando. In alio vō loco ponit pauciores:
 dictas minutias omittēdo. Tercio ptingit. eo q; pputatio
 annoz incipit in vno loco a priori termino. in alio posteri-
 ori: sic Gen. xv. dictū fuit abrae. Semē tuū futurū pegrinū
 q;dringent; ānis. Et Exo. xij. de ista pegrinatōne d;. q;
 māsis filioz isrl in terra egypti fuit q;dringētoz triginta
 annoz: q; pputatio h; maioris numeri incipit a tpe q; d;-
 citū fuit abrae Gen. xij. Egredere de terra tua zc. Compu-
 tatio aut minoris incipit a natiuitate ysac: q; fuit triginta
 annis p;gressuz abrae de aran: vt plent; videbit. j. Exo.
 xij. Quarto mō ptingit eo q; scriptura sacra loquit de fu-
 turo p modū pteriti: sicut ysa. ix. Paruul; nat; ē nob; zc. et
 h; est ad denotandū certitudines pphie. cū euentus de fu-
 turo est ita certus sic iam pterisset. z h; est ppter certitudi-
 nē diuine pscie ex q; fit reuelatio ipsi pphete. Aduertendū
 tū qd talis mod; loquēdi nō h; locuz nisi in pphā pdesti-
 natōnis q; est qn aliquod futurū ptingēs reuelat pphie. eo
 mō quo est in pscia dei: q; infallibiliter futura intuet sicut
 pscia z pterita: In pphā vō pminatōnis nō h; locū: q; ē
 qn aliq; pena reuelat pphie infligēda ppo: vel alicui parso-
 ne: nō fm q; est in dei pscia: s; fm ordinē causaz scdaz vt-
 pote fm demerita hoim: sic est illa pphā Ione. iij. Adhuc
 xl. dies z diuine subuertet. hāc em subuersionem merue-
 rūt pcrā ill; ciuitatis. Verūtū q; talis cā mirabilis est iō
 effectus aliq; nō sequit sicut in pposito: q; niniuite egerūt
 pniam. z sic dñs nō induxit penā pminatā. Sexta regula
 est de recapitulatōne z anticipatōne. In sacra em scriptu-
 ra nō sp; eodem ordine gesta z facta scribunt; quo fiūt z iō
 qn sponunt posteriora dicit anticipatio. qn aut fit ecōuer-
 uerfo d; recapitulatio. sic Gen. x. de filiis noe d;. Ab his
 diuise sunt insule gentiū in regionibus suis: vnusq; fm
 linguā suā zc. Et. j. eodē ca. Hi sunt filij cham in cognati-
 onib; z linguis z generatōib; zc. z postea. xj. ca. d;. Erat
 aut terra labij vni;: z sermōnū eorūdem. Ex q; p; q; illud
 qd pdictū de diuisione linguaz d; p anticipatōez. Simili-
 ter Gen. ij. postq; moyses. j. ca. descriperat creatōez celi z
 terre: z distinctōez: z ornatū ptimū mūdī d;. Iste sunt gnā-
 tiones celi z tre in die q; create sunt. Ex quo p; q; hoc dicitur
 p recapitulatōez. Septima regula est de dyabolo z ei;
 corpore. fm em q; dicit beatus Greg. omel. x. Certe iniq;
 omnū dyabol; caput est z hui; capitis membra sunt omis
 iniqui. Et ideo ppter pnerionem capitis ad membra scri-
 ptura loquens de vno in eodem ptextu transit ad loquen-
 dum de altero: sicut Isa. xij. loquens de rege babylonis
 qui erat dyaboli membrum transit ad loquendū de prin-
 cipe demonū cum subdit ibidem. Quomodo cecidisti lu-
 cifer de celo qui mane oriebaris. Et Ezech. xxvij. loquēs
 de principe tyri transit ad loquendū de dyabolo cuz sub-
 ditur. Tu signaculū similitudinīs plenus sapia: pfectus
 decore. in delicijs paradisi dei fuisti. His igitur premisiis
 de regulis vel clauibus exponēdi sacra scripturaz cuz
 confidentia diuini adiutorij descendamus ad literam ex-
 ponendam.

Prologus

Quiusdam clarissimi viri ex ordine minorum in epistolas hieronymi expositio feliciter incipit

Rater Ambrosius.

Ad euentiam huius epistole quam scribit hieronymus ad paulinum presbyterum. qui elegans fuit ingenij. sicut patet in secunda epistola ad eundem qui renunciare volens seculo. cuiusdam sororis sue tenebatur vinculo. ne gradum incederet expedito. hic per ambrosium monachum scripsit hieronymo significans et desiderium quod habebat intelligendi

sacras scripturas. et a seculi vinculis excedendi. et quesivit utrum sine doctore posset habere sacrarum intelligentiam scripturarum. addidit etiam quod ut eas posset addiscere. multum desiderabat cum beato hieronymo. Quasi rescribit beatus hieronymus. dicens. Frater ambrosius etc. Ista epistola dividitur in tres partes. scilicet in preambulo narratores et conclusionem. In parte exordiali benivolentiam captat. In narratione intentiones explicat. In conclusione ne propositum ipsius non prolongandum determinat. Prima pars incipit hic. Frater ambrosius: secunda ibi. Legimus. tertia ibi. Festina queso. Captat autem benivolentiam commendans eum de missione munerum: de fidelitate amicitiarum: de timore dei: et diuinarum studio litterarum. Partes per se patet in littera. Secunda pars in qua intentiones explicat recipit partium subdivisiones. Primo enim intendit eum inducere ut sibi sacre scripture doctorem querat. et hoc facit dupliciter. Primo enim monet ad aliorum imitationem. Secundo ostendit consequentem utilitatem. et post proponit gentiles philosophos ad imitandum. ibi. Legimus etc. Secundo proponit paulum catholicum: ibi. Quid loquar. Tercio utilitatem que consequitur ex audiendo doctore ostendit: ibi. Habes nescio quid etc. et infra. iij. c. Paulus apostolus etc. ubi dicit quod paulus multum profecit ex doctrina Gamalielis. Secundo arrogantiam euitat ibi. Nec hoc dico. ubi et paulini ardorem ad studendum et humilitatem ad proficiendum commendat. Quia vero sacerdos erat. cuius est legem intelligere alijs preesse: et alios docere: ideo tercio in triplici statu sciam sacre scripture esse necessarias probat. et defectum ipsius esse danosum. Et post ostendit sciam esse necessariam in statu platonicis: ibi. Timotheum etc. qui fuit episcopus. Secundo in statu sacerdotalis dignitatis ibi. Malachias propheta. Tercio in statu officij predicantis: ibi. Cui paulus apostolos etc. Et conuerso autem defectus huius scie in quolibet statu probat esse danosum ibi. Sancta quippe rusticitas. ubi doctra iusticia ostendit simpliciter potior. Quis vero paulus secularibus erat literis eruditus: ne crederet quod se posset sacre scripture intelligere: ideo quarto ostendit quod non posset nisi diuina gratia reuelante. gratia enim reuelat mysteria ad quorum cognitionem non puenit scia secularis. Sic reuelata fuit christo per humanitatem. unde dicit pharisei stupet. Sic reuelata fuit discipulis. unde dicit mirantur in petro et iohanne etc. Sic prophetis per archetypum: sicut patet in littera. Sed ad hoc notandum non puenit scientia secularis. unde dicit. Hoc docuit plato etc. Et subdit quasi conclusio huius partis cum dicit. Lex enim spiritualis est. id est spiritualiter intelligenda. unde reuelatio operis est. Quinto ostendit sacre scripture sine doctore non posse intelligi: propter sui difficultatem ibi. Liber in apocalypsi. Et protendit ista pars usque versus finem septimi capituli ibi. Pro te frater etc. Et post ostendit difficultatem istam particulariter. Secundo generaliter in principio septimi capituli ibi. Videlicet etc. Item primo ostendit istam difficultatem absolute. cum dicit. Liber in apocalypsi. Secundo in comparatione ad alias scientias ibi. Taceo de grammaticis. ubi arguit per locum a maioribus. quod si aliarum scientiarum que minus difficiles sunt: sine doctore non possit haberi noticia: multo magis non potest intelligi sacra scriptura. que magis est difficilis et quasi aliarum omnium complexio. Quod autem alie scientie non possint scire sine doctore ostendit. et primo exemplificat de liberalibus ibi. Taceo de grammaticis. secundo de mechanicis ibi. Ad minores ar-

tes etc. In fine confutat multorum presumptiones qui volunt docere scripturam. cuius nunquam habuere noticia ibi. Sola scripturarum ars. Et horum doctrinam arguit multiplex in qua inepta est ibi. Hanc garrula anus. tum quod superba ibi. Alij abducto etc. tum quia probosa ibi. Alij scilicet phibitorum a feminis. tum quia erronea ibi. Taceo de meis similibus. tum quia ridiculosa ibi. Puerilia sunt hec etc. Secunda pars in qua ostendit difficultatem sacre scripture. dividitur in tres partes. In prima ostendit veteris testam. difficultatem per singulos libros discurrendo. In secundo ostendit affectum suum ad sacram scripturam: humiliter ignorantiam suam confitendo. In tercia innuit difficultatem librorum non. testa. eos breuiter perstringendo. Prima pars incipit ibi. Videlicet. manifestissima est genesis. Secunda ibi. cernis me etc. Tercia ibi. tangam et nouum etc. Ponit autem quasi conclusionem istius partis ibi. Pro te etc. ubi dicit quod licet sit ita difficilis. tamen meditati et contemplati est utilis et suavis. unde subdit. Nonne videtur tibi etc. Monet etiam ne contemnat sacram scripturam propter verborum ruditatem. Cuius assignat multiplicem rationem. littera plana est. Sexto humiliter se excusat: quod quasi sciens magisterium non affectat sed quasi socius collaboraturus allucit ut veniat. Primus tangitur ibi. Non sum tam petulans etc. Secundo ibi. magisterium renuens etc. Multa autem ponit alticitia. primum est status equalitas ibi. Comitente spondeo. Secundo est proficiendi facultas ibi. Penitentia datur etc. Tercium est sacre scripture dignitas ibi. Disceamus in terris. Quartum est receptiuum consortis verbanitas ibi. Obuijs me manibus etc. Quintum est cooperandi voluntas ibi. Et ne inepte etc. Sextum est amicitabilis societas ibi. Habes hic amantissimum tui etc. Tercia pars principalis. scilicet conclusio incipit ibi. Festina queso etc. In qua hortatur paulinum ut cito exeat de seculo. Et inuitat ad duo. scilicet ad vitanda multa pericula. et ad abiicienda mundi retinacula. Primum notatur sub metaphora nauicula: cui circumquaque imminent pericula. unde dicit. Et heret in solo nauicula etc. Secundo notatur ibi. Nemo renuntiaturus etc. Est autem duplex mundi retinaculum quod retardat seculo renuntiatum. Primum est amor pecunie. Secundo timor penurie. Timor pecunie consideratur in tribus. In venditionis rerum retardante sollicitudine. In contentiosa repetitione. In alienandi voluntate. Retardantem vendendi sollicitudinem excludit cum dicit. Nemo potest vendere etc. Et ne paulinus obtenderet oportere se esse sollicitum contra venditionem rerum propter suam necessitates. vel propter aliorum utilitatem vtrique excludit. Quod non propter necessitatem oportet hoc facere ostendit ibi. Quicquid de tuo. Quod non propter aliorum utilitatem ostendit ibi. Nisi tu semper recrastinans etc. Et quia deus magis querit nos quam nostra: subiungit. Totum domino dedit etc. Item deus magis exceptat affectum quam datum et hoc ad probandum inducit apostolos: viduam et Cresum. Unde dicit. Apostoli etc. Contentiosam repetitionem excludit ibi. Tollerent tunicam etc. et est sumptum de Math. v. Alienandi voluntatem excludit ibi. Si habes in potestate rem tuam vende. id est voluntarie dimitte. vel aliena dato. Nec est contrarium quod prius dicitur. Nemo potest bene vendere: quia ibi prohibetur venditio retardans et impediens hic vero conceditur venditio indilata et expediens. Secundum retinaculum est timor penurie. sicut habetur hic de auaro quod ei deest tam quod habet quam quod non habet. Timor autem renunciare seculo tripliciter. timor ei penuriam optum: penuriam victualium: penuriam vestimentorum. Istam autem triplicem penuriam excludit per triplicem voluntarie paupertatis sufficientiam. Primam excludit ibi. Credenti: supple diuinis consilijs totus mundus diuitiarum est. et infra tanquam nihil habentes et omnia possidentes. Item quod secunda et tercia timeri non debeant ostendit: cum dicit. Dicitur atque vestitus. Quia vero pharaon derelictus: surgit in scandalum: contra omnes tentationes dat salubre remedium dicens. Facile contemnit omnia etc. Et sic patet diuisio et continentia epistole presentis: nunc ad expositionem littere accedamus.

Frater ambrosius etc. **I**sta litera inueni in epistolis Hieronymi. **P**strue sic. **F**rater quidam nomine Ambrosius: proferens mihi munuscula tua a te missa. detulit. et simul suauissimas litteras que proferebat. et ostendebat. fidei. et certitudinem vel veritatem. fidei. et fidelitatem. probate. per operum exhibitioem a principio amicitiarum inter nos tractarum et proferrebat fidei. et certitudinem siue veracitatem. veteris amicitie. que si dei. bene apparebat in litteris tuis que fuisse tui mihi fidelis ex quo nos mutuo dileximus et que vere dilexisti me: in modernis bibliis scribitur sic. **Q**ue in principio amicitiarum fidei iam probate fidei constructio non mutat. **E**t sequitur et veteris amicitie nona proferrebat. et ostendebant noua amicitie veteris. et que veteris amicitia renouata erat quantum ad feruorem dilectionis. **S**ed melior esset littera. **D**eteri in datiuo: et noua in accusatiuo. et tunc constructue sic. **Q**ue a principio. id est exordio litterarum. **P**roferrebat. id est proponere siue prolocabatur fidei amicitiarum modernam fidei. et veracitatem iam probate per multos annos. **E**t pro id est. **N**oua amicitia veteri proferrebat. et proponere. quod dicitur in litteris tuis ostendebat. que veracius et fidelius me non diligere quam vnquam feceris. **V**era enim illa necessitudo est. et vera amicitia que dicitur necessitudo a necrendo quia necit aios alias amicos in dilectione. **E**t christi glutino copulata. **C**haritas dicitur glutinum christi: que ita vnit homines sicut glutinum asseres. **Q**ua non utilitas rei familiaris. et propria utilitas. **N**on subdola. et ficta. **E**t palpans. et blandiens vel mulces. **A**dulatio. supple procliat. **C**onciliant. id est coniungunt. **C**onciliant enim dicitur amicum et concordare facere coniungere et sociare. et sicut ait Augustinus. maioribus minores procliantur et non e conuerso. **R**egimus in veteribus historiis. et in libris antiquarum historiarum. **H**istoria est narratio rei geste per quam ea que in preterito facta sunt dinoscuntur. **D**icitur autem ab historin grece: quod est videre vel agnoscere. **A**ppud veteres enim nemo describat historiam nisi is qui interfuerit et ea que scribere da essent vidisset: ita dicitur ysidorus. etym. i. **V**ide in opusculo de significationibus vocabulorum biblie: et inuenies alia multa de historia que causa breuitatibus hic premitto. **A**ustrasse puincias. et circuisse regiones multas. **A**ustrare multa significat que habent per hos versus. **A**ustro circundo designat: lustro sereno. **P**urgo: circum eo. **L**umino: siue pio. **E**t inde dicitur hoc lustrum. et purgatio vel circuitus vel luminatio: vel antrum vel spatium: vel spatium. **V**er anno. **H**ec omnia melius inuenies in predicto opusculo. **N**onos. et ignotos. **A**duisse populos resume supple legimus. **C**ora quoque viderent. et videntur videret eos quorum fama per scripta nouerant. **C**ora. et pntialiter. aduerbiu est. **S**ic pythagoras memphiticus vates. et adijt vel pagrauit. **N**ota que pythagoras philosophus fuit de samos insula oriundus: vnde ysidorus. etym. xiiij. **S**amos insula est in mari. **E**geo vbi nata est iuno: ex qua fuit sibylla samia et pythagoras Samus a quo phie nomen inuentu est. **I**tem Augustinus de ciuitate dei libro. viij. ca. ij. duo philosophorum genera tradunt. **V**nde italicum ex ea parte italie que quondam magna grecia nuncupata est. **A**lterum ionicum in eis terris: vbi et nunc grecia nominata

Incipit epistola sancti hieronymi ad Paulinum presbyterum: de omnibus diuine historie libris. **C**apitulum. j.

Frater Ambrosius tua mihi munuscula p-

Italicum genus auctorem habuit pythagoram Samium etc. et sequitur. **I**ste interrogatus quid profiteretur philosophum se esse respondit. id est studiosum vel amatorem sapientie quoniam sapientem profiteri arrogantisimum videbatur etc. **H**ic adijt. **Q**ue memphiticus est egyptios a memphi ciuitate egypti qua edificauit Hyppaphus: alius Epaphus filius Iouis sic dicit ysidorus. etym. xv. **I**sta historia tangit Valerius maximus libro. viij. dicitur. **P**ythagoras peritissimum opus sapientie a stuenta peritus et omnis honestatis percipiendi cupiditate ingressus: nihil enim quod ad vltimum sui uenturum est sine: non mature et celeriter incepit. **E**gyptum petijt: vbi literis genit illi assuefactus: preterit eum sacerdotum mentarios scrutatus est: innumera-bilium seculorum obseruationes cognouit etc. **P**er predicta patet que falsi libri habent memphiticus. **S**ic Plato egyptus et archita tharentinum. supple adijt vel pagrauit. **P**lato philosophus quidam fuit: cuius iter in egyptum tangit Valerius maximus libro. viij. dicens. **P**lato patrias athenas preceptorem socratem sortitus: et locum et hominem doctrine fertilissimum ingenij quoque diuina instructus abundantia. cum omnium mortalium iam sapientissimum haberet: eo quidem usque ut si ipse iupiter celo descendisset nec elegantiore nec beatiore facundia usurus videret. **E**gyptum peragrauit: dum a sacerdotibus eius gentis geometrie multiplices numeros celestium obseruatione rationum percipit etc. **E**t sequitur ibi. **Q**uo minus miror in italia transgressum: ut ab archita tharentino pythagore precepta et instituta acciperet. **A**ug. viij. libro. de ciui. dei ca. iij. multum commendat illum: et dicit inter alia. **I**n egypto didicit: quicquid illic magna habebant atque docebant. **E**gyptus dicitur ab egypto quod est appropinquo et potamos quod est fluminis propter Nilum fluminem egypti. **V**el sicut ysidorus. etym. xiiij. **E**gyptus que prius aerea dicebatur: ab egypto vel egypto fratre Donay vel Domay postea ibi regnate nomen accepit. **D**e archita dicit Valerius maximus in. iij. li. **T**harentinum architas dum se pythagore preceptis penitus metaphontis immergit magno labore longoque tempore solidum opus doctrine complexus: postquam in patrias reuertit et rura sua reuolare cepit aiaduertit negligentiam viliu corrupta et perita inuenisse male meritum: sumpsit inquit a te supplicium: nisi tibi iratus essem. maluit enim impunitum dimittere quam propter iram visco grauis punire. **T**harentinus autem dicitur quia erat a Tharento ciuitate: de qua dicit ysidorus. etym. xv. **T**haras Nepotuni filius fuit a quo Tharentum ciuitas perdit et appellata est. **I**tem oratius in li. sermonum. **P**ectinibus patulis iacet se molle Tharentum. **P**ectines sunt quidam pisces que dicuntur gallice platy. et nota que pecten est instrumentum texendi et pecten di. **I**tem piscis quidam et plectrum cythare: inferior pubes: rastrum: agmen vel chorea: versus. **T**erit nat pectus pecten modulamina perdit: **A**lgme cum rastro sic pubes pectine signo.

terit eum sacerdotum mentarios scrutatus est: innumera-bilium seculorum obseruationes cognouit etc. **P**er predicta patet que falsi libri habent memphiticus. **S**ic Plato egyptus et archita tharentinum. supple adijt vel pagrauit. **P**lato philosophus quidam fuit: cuius iter in egyptum tangit Valerius maximus libro. viij. dicens. **P**lato patrias athenas preceptorem socratem sortitus: et locum et hominem doctrine fertilissimum ingenij quoque diuina instructus abundantia. cum omnium mortalium iam sapientissimum haberet: eo quidem usque ut si ipse iupiter celo descendisset nec elegantiore nec beatiore facundia usurus videret. **E**gyptum peragrauit: dum a sacerdotibus eius gentis geometrie multiplices numeros celestium obseruatione rationum percipit etc. **E**t sequitur ibi. **Q**uo minus miror in italia transgressum: ut ab archita tharentino pythagore precepta et instituta acciperet. **A**ug. viij. libro. de ciui. dei ca. iij. multum commendat illum: et dicit inter alia. **I**n egypto didicit: quicquid illic magna habebant atque docebant. **E**gyptus dicitur ab egypto quod est appropinquo et potamos quod est fluminis propter Nilum fluminem egypti. **V**el sicut ysidorus. etym. xiiij. **E**gyptus que prius aerea dicebatur: ab egypto vel egypto fratre Donay vel Domay postea ibi regnate nomen accepit. **D**e archita dicit Valerius maximus in. iij. li. **T**harentinum architas dum se pythagore preceptis penitus metaphontis immergit magno labore longoque tempore solidum opus doctrine complexus: postquam in patrias reuertit et rura sua reuolare cepit aiaduertit negligentiam viliu corrupta et perita inuenisse male meritum: sumpsit inquit a te supplicium: nisi tibi iratus essem. maluit enim impunitum dimittere quam propter iram visco grauis punire. **T**harentinus autem dicitur quia erat a Tharento ciuitate: de qua dicit ysidorus. etym. xv. **T**haras Nepotuni filius fuit a quo Tharentum ciuitas perdit et appellata est. **I**tem oratius in li. sermonum. **P**ectinibus patulis iacet se molle Tharentum. **P**ectines sunt quidam pisces que dicuntur gallice platy. et nota que pecten est instrumentum texendi et pecten di. **I**tem piscis quidam et plectrum cythare: inferior pubes: rastrum: agmen vel chorea: versus. **T**erit nat pectus pecten modulamina perdit: **A**lgme cum rastro sic pubes pectine signo.

Prologus

Eamq; oram. zc. pagrauit. Peragraré multa signat. dicit em. circuire: pambulare: inquirédo puagari: perrare puadere zc. **P**n cōstrue sic. pagrauit. i. pambulauit. eā oraz id est eā regionē. versus. **A**spires horā tps tibi significabit **S**i nō aspīres lymbū dabit z regionē. **D**icit glo. **E**ā oraz ytalie: ytalicā regio nē que quondā magna grecia dicebatur de b dicit Aug. viij. li. de ci. dei. Et i de in eas **I**talie partes veniēs vbi **P**ythagozeoz fama celebrat: qdā ytalice pbie tunc florebatur: auditis eminētiobus in ea doctorib⁹ facillime cōprehendit. **Q**uare aut dicebat mag grecia patz **I**si. q dicit in. xiiij. ethy. **I**talīa olim a greci pplis occupata: mag grecia nuncupata est. **D**einde a regis nomine **S**aturnia mox z latinuz dicta est: eo q idē saturnus a ioue: sedibus suis pulsus ibi latuerit. **P**ostremo ab **I**talio syculoz rege ibi regnante. **I**talīa appellata est.

Sicut q arthenis mgm zc. **C**onstrue sic: dico q pagrauit loca pdicta: vt qui erat mgf z potēs arthenis. i. apud arthenas. **C**ivitas est in grecia: qsi littoralis ab atha qd est litus qz in litore posita. **D**el dicunt arthene qsi immortales: qz ibi olim vigit sapia que immortalis est: z sic dicunt ab athanatos qd est imortale. **A**ug. in. xvij. li. de ciui. dei. ix. ca. dicit q arthene dicunt a minerva que grece arthene dicit **E**t subdit multa verba: causam assignans quare a nomine veniata est civitas: dicit em q cū repete ibi apparisset olive arbor: z alio loco aqua erupisset. **C**ecrops rex ter ritus cōsuluit. **A**ppollinē delphicū quid esset faciendum ille rñdit q olea minervā significaret: vnda neptū z q esset in potestate civitū ex cui⁹ noie duoz deoz quoz signa illa essent: civitas vocaret. **I**sto cicrops oraculo accepto oēs ciues vtriusq; sexus cōvocavit. mos em erat tūc in illis locis vt femine publicis consultatōib⁹ interesset. **C**onsulta igf multitudie: mares p neptuno: femie p minervā tulere sententias. z qz vna inuēta est pl⁹ seminarū minervā vicat. **C**uiusq; doctri. gym. achademie psonabant. **Q**uia magna fama erat de doctrīna ipius achademīa fuit villa platonis. vbi idem plato docebat. **E**t sicut quidaz dicunt interptat luctus ppter bellū qd ibi gestū est int apollinē z neptū. plato em cū diues esset vt posset vacare pbie elegit achademīā villam. pcul ab vrbe nō solū desertam s; z pestilentem. vt cura z assiduitate morboz libidis ipenus frangerent: discipulq; nullā sentiret voluptatē nisi illaz rex qd diceret. gymnasium aut dī generalis exercitō rū loc⁹. apud arthenas loc⁹ erat vbi discebat pbia: z sapientie exercebat studiū z sic accipit h. **N**ā gymnasium grece vocat qd latine exercitiū dī. h est meditatio. **G**ymnasia achademie dicebant studia. vel exercitia studeoz v; loca studij **E**t dicit **I**si. in. xvij. ethy. **G**ymnasium dī vbi exercent athlete z cursorz velocitas cōprobat. **H**inc accedit vt oim ppe artū exercitia gymnasia diceret. **E**t dī a gymnos. i. nudus. qz iuvenes nudī exercent in cāpovbi sola verēda opī unt. **I**tē a gymnos dī hec gymnas dis. s. pugna vel lucta: z qz magna lucta est in studio. recte gymnasium dī. **V**nde **E**ccl. ij. dī. **C**olluctata est aīa mea in illa. i. sapientia acquirēda. cetera plana sunt **V**eniēz cū lras zc. **I**stā lraz inveni in epistolis **H**iero. cum quidā libri habeant: maior emente se fuit: qz. i. philosophus erat: impro: vō. **C**on

structio patet. **S**z nota q dicit. **I**ras quasi fugientes qa nullus p̄ ad pfectōez scie puenire: cū semp occurrit ei qd possit addiscere: vnde eccl. viij. **D**ixi sapiens efficitur: z illa longius recessit a me multo magis q̄ erat. **x** **C**aptus a piratis. **P**irata dī latro marin⁹ vnde lucan⁹. **D**īme fretuz

a maior emente se fuit ad ty-
tum liuium lacteo eloquen-
tie fonte manentē: de vltis
hyspanie galliarūq; finib⁹
quosdaz venisse nobiles le-
gim⁹: et q̄s ad p̄teplatiōez
sui roma nō traxerat vnus
b hoīs fama pduxit: habuit
illa etas in auditum omni-
bus seculis: celebrādumq;
miraculū vt orbē tantā in-
gressi: aliud extra urbē que-
rerēt. **A**ppolloni⁹ siue ille
magus z vulgus loquit si-
ue philosoph⁹ vt pythago-
e rici tradūt intrauit persas

metuens pelagi pi-
rata reliqt. **E**t cōpo-
nit a pir qd est ignis
z ratis qz semp por-
tat ignem in rate.
y **C**ru delissimo ty-
ranno paruit. i. obe-
diuit qz ad manda-
tū **D**ionisij tyranni
exulauit. vñ ait va-
lerius maxim⁹ lib.
iij. loquēs de plato-
ne p̄ia pulsus a di-
onisio tyranno me-
garam petierat: vbi
cū ad theodoz prin-
cipē eius urbis do-
mī conuenire vellet
neq; admitterentur
multū dūoz are so-
res retentis. comi-
ti suo ait. **P**atēter
h ferendū est forsitā

em z nos cū in gradu dignitatis n̄e essem⁹. aliqd tale fe-
cim⁹ qz trāquillitate cōsiliij: ipē sibi cōdīōez exilij placidiorē reddidit. vñ bñ dī h de ipō. **z** **T**amē qz pbs. i. sapiēs
z discret⁹ erat. **z** **M**aior emente fuit. i. maiorē mētis cō-
stantiā habuit. **E**t aduersa eq̄nimus tolerauit **E**t de isto ty-
rāno hī in sexto libro valerij maximī. **D**yonisij⁹ cū heredi-
tatis noie a p̄e syracusanoz v; syculanoz ac pene totius
sicilie tyrannidē accepisset maximaz opū dñs exercituz
dux z rector classū equitantiū potēs: p̄t inopiā lras pue-
rulos **C**horinthi docuit

a **A**d trū liuū lacteo eloquentie fonte ma. **T**itus linc⁹
scrip sit hystoriā romanoz ab vrbe pdita cui⁹ mentionē fa-
cit priscian⁹: q dī manās. i. diffusēs fonte lacteo eloq̄ntie:
qz dūcē z placidā habebat doctrīnaz zc. **b** **H**abuit illa
etas inauditū zc. ex urbē. **H**ic ponit ex p pter. **E**t est sen-
sus. **M**irū est z inauditū q aliq tā nobile civitatē ingressi
aliud videre q̄rerent q̄ pulcritudinē civitatis zc. **c** **A**p-
pollōi⁹ siue ille mag⁹ **I**n plinio de naturali hystoriā: duo
legunt. **A**ppollonij: quoz vn⁹ dicebat appolloni⁹ pgam⁹
a pgamo. i. troia sic dicit⁹. quē numerat int auctores quos
imitat in tractādo de naturis aialij. z de naturis arborz
Ist⁹ vō appellabat appolloni⁹ tharētina tharētō civitate
Et fuit vn⁹ de illis q̄s imitat plini⁹ in tractādo de naturis
herbarū. **I**tē hīero. in li. illustriū viroz ponit duos apol-
lonios: qz vn⁹ fuit senator roman⁹ q a suo pdit⁹ q eēt xp̄i
anus. z pro xp̄o capite trūcatus est. hic fuit vir discretissī-
mus qui scripsit aduersus montanū. **H**iscā z maximillā
insigne z longum volumē in quo asserit montanū z insa-
nos vates eius perijisse suspendio z forte de isto intelligit
hic **M**agus a magnitudine scie dī pbs. **D**ñ quē vul-
gus dicebat magū. i. scientie magnū pythagorei v; pytha-
gorici dicebat plm. vñ dicit **C**ris. sup illud **M**atb. ij. ma-
gi ab oriente venerunt zc. magi nō mal. scilicet. s; sapientes in-
telligunt **D**Pythagorici. ipythagore discipuli v; seqn-
tes doctrīnā pythagore. de quibus dicit valerius maxim⁹
li. viij. q pythagore tanta veneratio ab auditōribus tribu-
ta est. vt que ab eo acceperant in disputationem deducere
nephaz existimarent quinetiam interpellati ad reddendū
causam. hoc solum respondebant ipm dixisse.

e **P**ersi populi sunt a perseo rege vocati. qui e grecia ass-
am transiens ibi barbaras gentes graui diuturnoz bello
perdomuit nouissime victor nomen subiecte genti dedit.
Ita dicit **I**sido. ethymo.

Caucasus mons est Indle sic dicitur a cadore: qz niuibus densissimis est candidat: na caucasum lingua orientali dr candidu. Istud sumit de ysid. ery. xiiij. g. **A**lbanii ppli sunt in ptibus asiaticis scythie. Et dicunt sic ab affiduis niuib: vel qz cu albo crine nascunt. horu glauca est oculis. i. picta inest pupilla: adeo vt nocte plusq die cernat. Ita dicit ysi. ery. ix. **S**cythe ppli sut de qbus dicit ysid. ery. ix. Times est p sius q scythas ab armenijs diuidit scythia cognominatus a q limite scythie ab aliqb phibent voca ti gens antiqtissima sp habita. Item in eodem. **M**assagethe de scytharuz origine sunt: z dicit Massagethe qsi gues. i. fortes gethe. nam sic Liuius argenti que dicit. i. massas. hi sunt q inter scythas z albanos septentrionalib ingz inhabitat. De qbus Lucan in. h. Decurrat medica sulis agmina massa gethen: scythie no alliger hister. **I**ndia ab indo flumine q ex occidentali claudit: hec a meridiano mari porrecta vsq ad ortu solis: z a septentrione vsq ad monte caucasum puenit zc. ita dicit ysid. li. xiiij. **O**pulentissima. i. opib plenissima vel ditissima. Na opes diuitie. Lentos plen d. Et inde opulentia. um. qd ppaf opulentior opulentissim. **P**hyson amne transmissio. i. ptransito. De isto flumine h: Gen. ij. de q dicit ysid. in. xiiij. ery. Ganges flui: que p hyson sacra scriptura p memorat: exiens de passo pgit ad Indie regiones. Dicit aut p hyson. i. caterua qz ex decem fluminib magnis sibi adiuncti implet z efficit vn Gages aut vocat a Gagoze rege indie: m Peruenit ad bragmanas. ppli sunt indie a bragmano rege vt qdam dicunt sic vocati. Mores aut illoz sunt hi. Gens bragmanaz pura z simplici vita viuunt: nullis reru capis illecebr: nihil appetit ampliq nature ro flagitat. sola viuunt alimonia qua tellus siue cultura pducit. Hinc est q nulla morboz genera null apud illos vsus medicine. qz parsimonia e illis medicia: h loga sanitas vsq ad morte: qm meta senectutis portauerit: vn nemo parens filij comitat exequias null altero supior null ditior: nulla iudicia: qz nulla corrigenda. Sz illi genti lex e sius non ire nature: nulli intendit corpali operi. qz no terra colunt nec venantur: nec aucupant: nec piscant: nec lauāt sua corpa: qz imudis tractib no sordescit. sitim riuo sedat: edificia no cōstruunt: h in fossis telluris: aut spelucis: aut pcauis montiu latebris habitāt. Idem locus dum viuunt māsioni pficit dum moriunt sepulture: no habet amictu p ciosum nec colore fucatum: papyri tegmine membra velant: nec in augenda pulcritudine plus affectat ipsi vel eoz mulieres q. nati sunt intelligentes q null possit opus nature corrigere: vn ornametoz cultu magis deputant oneri q honoru. Non s apud eos fornicatio: incestus: adulteriu: nec aliquis p cudit: nisi signende plis amore: Arma no sumunt bella no gerunt sed pacē moribus no viribus pfirmat non sunt apud eos ludicra spectacula: nec equina certamina: no ludi circenses: nec theatrales: h solu mudi ornatu habet delectabile vel delectabile spectaculu: nec exercēt mercadi vsus: nec pegrinari cupiūt: vt spēs pegrinas cōtemplent. Simplex apud eos eloquētia no salerata rhetoz facundia: h cois z omibus solu pceptiens no mentiri. Varia et discordantia phoz dogmata no sequunt: h eoz phia est: q tuare non nisi iuste nouit nec nocere iuste. Tempia non ornant: nec altaria. nec in honore dñi pecudes maciat: p fidentes z dicentes q de verbo ppiat orantibus: qd soluz ei cum homine est: suaq nimis similitudine delectat. Nam verbus vt aiūt deus est: hic munduz creauit. hic regit atqz alit oia hoc ipsi fatent se venerari: h ipm diligere ex h spm trahē. **S**iquidē aiūt: de ip se spūs atqz mēs est: atqz ido no diu-

nij terentis z reru largitate manifica: h religionis opibaf z gfaruactone placat. Dec de morib bragmanaz ex epla vindimi ad alexandru excepta st. Sic ait Hiero. in li. illu striu viroz. Vindim alexandrin capti a pua etate oculis ob id qz elemtoz ignar. nm miraculu sul oib p buit: vt ol tē aureo z de tatali fote potantē inter paucos discipulos de natura: de morib: ac de cursu dieru z syderuz q audiret docentē. Inde per elamitas: babylonios chal deos: medos: assirios: pthof

quinqginta ānos ppter mūdiciā z pplexionē bonā aeris: apud qz no est aial. nec qdrupes. no ferru. no ignis. no vinum. hi venerant familiaritē decū z indeficiter orāt. **M**ulieres vo eoz seorsum manēt interfluente syon greco fluiuo vbi cecidit in oceanu. viri aut transfretāt ad vxores suas mēse Julio z Augusto. Cōmanent aut cū vxorib suis p. xl. dies: z iteru remeant. Cum autē vxor genuerit duos pneros no ampli accedit ad eā vir eius: nec illa alio viro appropinat ppter eoz multā religio sitatē. Si vo ptingat sterile inter ipsas esse vsq ad qncqz annos transit ad eā vir ei z cognoscēs q vsq ad quinquenniu no parit no ampli us accedit ad eam ppter hoc nec multitudinē hoim habz eoz z plalit hi bragmanes nū. nūb. Accusatio bragmanes v bragmanas. p p pfo. z ita bragmanas e accusatiū grec. Et fm illos pducit hec syllaba ma. h fm Hiero. declinat hie z hec Bragmana: hui bragmane: sicut scythia getha. Et fm h credo q corripit vbiqz hāc syllabā ma sic salmana cumana z amana. Exemplū htero. inuenies in epla ad athletā de institutōe filie sue vltra mediū: vbi dicit htero. q iudaica supstitio ex pre facit in reitōne qrudaz aialium z escay q indoz bragmanez egyptioz gymnosophiste in polēta z oriza z pomoz solo obseruat cibo cur vgo xpi n facit in toto polēta dī gen legumis. put ponit h oriza pul mētū de ordeo. **P**t audiret hiarchā. illum p b m. **S**edentē in thro. au. qz forte hēbat cathedrā deauratā vel qz sapia sibi docebat q atro in sacra scriptura ppatur. **E**t potantē discipulos. De tatali fonte. i. de seculari sapientia: q dī fons tantali a tantalo p bō fm q dā. fm alios tantali filio Iouis: ob culpā suā apud inferos sustinet talē penā q semp sitit: z habet aquā vsq ad labium inferus. z quando vult bibere semp aq refugit. Item pulcerrima poma in arboze pendentia descendit ei vsq ad labium superius z quādo ipse vult ea apprehendere similiter refugit. **V**nde ait **D**uidi. in. iij. **M**ethemor. vltra medium tibi tantale mille deprehendunt aq: queqz imminet effugit arbor. **F**ons tantali dicit mundana sapientia: quaz sp sitit curiofi: que semp refugit: qz nunqz eos ad plenum reficit. qz sicut dicit **E**ccli. j. **N**on satrat oculus visu: nec auris implet auditu. Item de narcisso dicit in. iij. methemor. **D**um sitim sedare cupit: sitis altera crescit zc. **I**nde p elamitas zc. **E**lamite qui p se dicunt ab elā pgenito sem. **H**iere. .xlj. dicit glo. **E**lā est regio plidis vel rex persaz. vnde elamite. **B**abylonij a babylonia **C**haldei populi sunt. de qb dicit ysid. ery. ix. **C**hasdet q nūc chaldei vocant a caseth filio nachoz fris abrahe cognominari sunt. **M**edus rex fuit atheniensiu q post morte Jasonis orientis plagā pdomuit ibiqz mediā vbez pdidit. gentēqz medoz suo noie appellauit. **S**ed inuenie m in genesi. q **M**adai auctor gentis medoz fuit. **A**ssirij ab assur filio sem vocati: gens potentissima q ab euphrate vsq ad indorum fines omnem in medio tenuit regionem. **P**arthi a scythis origine trahūt. fuerūt em eoz exules

Prologus

q̄ etiā eorū vocabulo manifestat. nā schythico f̄mone eru
les parthi dicunt. **Syri.** fm̄. **Ist.** ab arā q̄ fuit q̄ntus
Sem̄ dicitur: quoz metropolis fuit damascus. **Del** di
cunt syri asuri quia fuit nepos abrae ex cethura: quos au
tē veteres assyrios nūc nos vocam⁹ syros pte totū appel
lantes. **3. Fenix.**

Chatini frat̄ d̄ **The**
bis egyptoz in **St**
ria pfectus ap̄ **St**
donē regnavit: eol
q̄ pp̄los ex suo no
mie **Fenices:** eamq̄
puincia **Feniciam**
nūcupavit.

Arabes sunt sa
bei a saba filio chus
sic dicit. **Des** sup̄
res pp̄loz istoz ex
positōes inuenies i
ix. lib. **Ist.** ethy. In
xitij. aut̄ dicit ipse.

Arabia idē est q̄ sa
ra. h̄ em̄ significare
iterptat̄: eo q̄ regio
thurifera sit odores
creans zc. **b. Pa**
lestini sunt philistei

q̄ p. **Ist.** am̄ sermo he
breus nō h̄z: h̄ p̄ eo
pbi greco vtunt̄: idē philistei p̄ palestinis dicunt a ciuita
te vtiq̄ sua. **Jedz** z **Neophili.** i. alienigene: ob hoc q̄ sem
p fuerunt inimici **Israel** z lōge ab eoz genere. i. societate
separi. ita dicit **Ist.** ethy. ix. **Alexandria** aut̄ dicit plini
us in littoze egypti maris a magno alexandrio cōditam in
sphyce pte ab hostio canopico duodecim passuū iux̄ ma
re orbim lacū. **Interiacet** aut̄ int̄ egyptū z mare. **De** ethi
opia sicut dicit **Ist.** ethy. xiiij. d̄ a colore pp̄loz quos sol
vicinitas torret. densq̄ vim siderū pdit hoim color. est em̄
ibi iugis estus. nā q̄cquid ei⁹ est sub meridiano cardie est:
multa alia ponunt̄ ibi. In fine d̄ ibi q̄ due ethiopic sunt
vna s̄ ortū solis altera s̄ occasum in mauritania.

Gymnophiste nudī p̄ opacas. indie solitudines phibē
phari adhibentes t̄m genitalib⁹ regmina hī z a generādo
se abstinēt. ita dicit **Ist.** ethy. vij. vbi agit de phis z dicunt̄ a
gymnos q̄ est nudus z sophos q̄ est sapia vel sapiēs: q̄
nudi sapientes vel pbi. **Et** famosissima solis mensaz.
scz delphico. appollini cōsecratā. **g.** **Q**uideret in sabulo.
i. i littoze sabuloso in q̄ erat templū **Delphici** appollinis.
Istā mensam dicitur quidā esse de q̄ legit̄ in valerio maxio
li. iij. **Q**uā piscatorib⁹ in milesia regione verriculū trabē
tib⁹. quidā iactū emerat: extracta inde magni p̄oderis au
rea mēsa delphica: orta cōtrouersia est illis pisciū se captu
rā vēdidisse affirmātib⁹: h̄ fortune ductus emisse. dicente.
Qua p̄ditōe pp̄ nouitatē rei: z magnitudinē pecunie: ad
vniuersum ciuitatis ei⁹ pp̄lm̄ delata: placuit appollinem
delphicū p̄suli cui nā mēsa adindicari debēt. **De** r̄ndit̄: il
li eē danda q̄ sapia ceteros p̄stare: tūc milesio thaleti men
saz dedit̄: ille cessit eā **Hiati:** **Hiati:** **Pyrraco:** is. p̄tin⁹ alij
deincepsq̄ p̄ oim̄ septē sapientū orbē ad vltimū ad solo
nē puenit: q̄ z titulu amplissime prudētie z p̄miū ad ipm̄
appollinē trāstulit. **Hor** septē sapientū mētionē fac̄ aug.
xviij. de ciui. dei. c. xxiij. **Sz** q̄ tāti pbi nulla esset cōmen
datio: tantā viā fecisse vt vidēt mēfaz illā: iō alij dicit̄ eū in
milesia inisse vt vidēt ibi phos: q̄ tradebāt astrologiā z nu
meros tibi necessarios z figuras i sabuloso littoze p̄rabē
tes vñ z loc⁹ in q̄ docebāt z p̄rabebāt dicebatur mēsa so
lis: q̄ ē d̄s sapie. q̄ ibi sapiāz docētib⁹ apponebat̄. famosiss
sima at̄ erat. q̄ vtilitas doct̄rine illi⁹ in mltis p̄tib⁹ diuul
gabāt. **Et** forte opinio istoz q̄ sic dicit̄: fundat̄ sup̄ h̄ q̄ d̄
cit̄ aug. viij. de ci. dei. c. ij. vbi sic d̄. **Thales** milesi⁹ vt suc
cessores etiā pp̄agaret: rex naturā scrutat⁹: suasq̄ disputa

Syros: pbenices arabes p̄
lestinos reuersus ad alexā
driā: prexit ad ethiopiā vt
gymnosophistas z famo
sissima solis mēfaz vidēt in
sabulo. **Inuenit** ille vir vbi
q̄ qd̄ disceret: z sp̄ pficiēs
i semp se melior fieret. **Scri**
psit sup̄ **B** plenissime octo
voluminib⁹ philostratus.

Quid loquar **Ca. ij.**
De sc̄i hoib⁹ cū apls
paul⁹ vas electōis. z mgr̄
gentiuz q̄ de p̄scia tāti in se
hospitis loquebat̄ dicens
o an experimentū q̄ritis e⁹ q̄

tōnes l̄ris mandās emittit: maxie qz admirabilis extitit:
q̄ astrologie nūeris p̄phenis: defect⁹ solis z lune etiā p̄
dicere potuit zc. **Q** aut̄ q̄daz dicunt q̄ zabulo p̄z dicebat
loc⁹ in q̄ erat mēsa solis: nō inueni ab aliq̄ auctore.
Inuenit ille vir zc. **Ist.** a plana est

in me loquit̄ x̄ps: p̄ dama
sc̄i arabiaq̄: lustratas ascē
dit hierosolymā vt videret
petrū z māsit apud eū die
bus q̄ndeci. h̄ em̄ myterio
hebdoadis z ogdoadis fu
tur⁹ gentiū p̄dicator instru
endus erat. **Rursumq̄** p̄
annos quatuordecim assū
pto barnaba z **Tito:** expo
suit cū aplis euangeliū: ne
forte inuacuuz curreret aut
cucurrisset. **Habet** nescio
quid latentis energie viue
vocis actus: z in aures di
scipli s̄ auctoris ore trāssu

Scripsit sup̄ hoc
plenissime octo vo
luminibus **Philo**
stratus. ille p̄bs qui
fecit octo libros de
sequētib⁹ l̄ras p̄ or
bem terrarum.

Quid loquar
de seculi ho
ib⁹. i. de se
cularib⁹ p̄bis a sc̄o
possessis. **Cum**
ap̄ls paulus vas ele
ctōis. i. a d̄o elect⁹
vt portaret nomen
sui corā gentib⁹ vel
potētib⁹ z regibus.
Act. ix. **Das** electō
nis mibi ē iste z ma
gister gentiū. **Thi.** j
i quo posit⁹ suz ego
predicator z ap̄ls z
mgr̄ gentiuz: in fide
z veritate. **In** **Ho**
spitis. i. x̄pi. n̄ **Ho**

quebat̄ dicens. **ij. Cor.** xiiij. **o** **An** experimentū q̄ritis ei⁹
q̄ in me loquit̄ x̄ps. i. vultis expiri vtz x̄ps possit in me lo
q̄. **In** **Iustratas.** i. pagratas **q̄** **Ascēdit** hierosolymā
vidē petz ad **Gal.** j. vbi d̄it glo. **Nō** discere aliqd̄ ab eo: h̄
vidē eū pp̄ affectum ap̄lar⁹. **Et** vt petr⁹ sciret me fore sibi
coaplans **Damas**⁹ vbs est **Syrie:** cōditā a damasco di
spēsatoris abrae filio sic d̄it **Ist.** ethy. xiiij. arabia appellata.
idē sacra h̄ em̄ significare int̄pretat̄ eo q̄ sit regio thurife
ra odores creans: in cui⁹ saltib⁹ z mirra z cynamomū p̄
uenit ipse ē z saba appellata a filio chus q̄ nūcupat⁹ est sa
ba. **Ita** d̄it **Ist.** xiiij. ethy. **Hierosolyma** exponit̄ in opuscu
lo vocabuloz biblie **Et** māsit apud eū dieb⁹. **rv. gal.**
j. **Hoc** em̄ myterio hebdoadis z ogdoadis zc. **Heb**
domas sup̄tur⁹ ē a greco: qd̄ ip̄i dicit̄ hebdomos. **Et** oriū
tur ab hepta qd̄ ē septē q̄si heptomos. **Quersa** p̄ i b z t in d
fit hebdomos. **Sist** ogdoas ab octo qd̄ ē nomē grecū deri
uat̄. nā h̄ nomē octo sup̄sim⁹ a grec. **Q** d̄ hebdomas ab
hepta. i. septē z doas q̄ ē dies. **Et** ogdo as ab ogdo. i. octo
z doas dies. **Per** hebdomadē significat̄ ver⁹ test. cui fuit
septenari⁹ qz iudei celebrāt septimū diē. s. sabbatū. **Ite**z se
ptimū mēsez: septimū annū. z i vltio septime deadis facie
bāt iubileū. **Ogdoas** sine octonari⁹ fuit no. test. in q̄ cele
brať dies actans resurrectōis. **Co**strue sic. **Futurus** genti
um p̄dicator instruendus erat hoc myterio hebdomadis
vel hebdoadis. i. septenarij p̄ quē designat̄ ve. test. **Et** og
doalis. i. octonarij. p̄ quē designat̄ nouuz. vt. s. itelligeret p̄
mansione septē z octo dierū ap̄d petrū se esse p̄stitūtū do
ctore no. ac ve. test. **Alit** em̄ p̄riuz esset illud qd̄ legitur ad
Gal. j. **Veni** videre petz. glo. nō discere zc. **Et** **Rursum**
zc. exposuit. i. retulit. **Vt** curreret aut̄ cucurrisset. i. ne pu
taretur inutiliter p̄dicasse. **Gal.** ij. **Et** **Habz** zc. viua vox
Hec est l̄ra antiqua. **Moderni** habent viue vocis actus z
in idem redit. **Co**strue sic. **Viua** vox vel actus viue vocē
habet nescio qd̄ latentis energie. q. d. nō possum exprime
re q̄ntum interius opetur: z hoc est qd̄ sequit̄. **Et** in aures
zc. transfusa. s. vox. **Fortius** sonat: qz fortius imprimit̄ vel
sonat z tunc transfusa erit nominatiū pluralis. **Energia**
dicitur interioz operatio vel labor interior. **Et** dicitur ab
en quod est in. et erge quod est operatio. **Q** d̄ deriuatur ab
hoc verbo energo quod est intus opoz: pro interiorz opera
tione ponitur hic. **Sequitur** testimonium **Schyini** p̄ qd̄
premissa probat.

¶ **D**ñi z eschynes cum rhodi exularet zc. Eschynes z de mosthenes duo fuerūt oratores: z eschynes impugnat cāz Thesiphōtis. Demosthenes defendit z eschyno pualuit. Dñi eschynes q̄ erat atheniensis rhodū in exiliuz missus fuit. Et hoc est qd̄ scribit in. viij. li. valerij maximi. Eschy- nes cū ppter iudicia

lem ignominia relictis athenis rhoduz penisset: atq; ibi rogatu ciuitarū suā prius in Thesiphontē deinde demosthenis p̄ eodē oratōez: clarissimaz suauissima voce recitasset: ammirantib; cūctis vtriusq; culminis eloquentiam: h̄ aliquāto magis demosthenis qd̄ inq̄t si ipm̄ audisset. q. d. multo magis miraremur. De isto eschyne loq̄t gual. i. j. li. alexandreidos. Interea senib; paladis arce receptis: Eschynes loq̄t: ceptaq; Demosthena litis arguit: z pace ondit nil tuti esse: h̄ qre vocabat euz bestia audi qd̄ dicit Valerij maximus. Tanti orator z mō taz infest; aduersari; sic inimici vim: ardorē qd̄ dicēdi suspexit: vt se scriptorū ei; paruz idoneū lectorē eē p̄dicaret exptus acer-

rimū vigozē oculorū terribile vult; pond; accomodatū singulis v̄bis p̄ sono vocis efficacissimū corpis motus.

¶ **R**hodus no. est ci. quā cecrops pdidit: z etiā insule: vñ p̄sid. xliij. ery. vbi agit de insulis sic ait Rhod; cycladū prius ab oriēte in q̄ Rofe capitoliū dī eē inuentū dū ciuitas p̄deret ex q̄ z vrbz z insula Rhodos est appellata.

¶ **A**ec h̄ dico. hic vitat arrogantiā p̄inentia vtz in diuisione supposita: z ideo p̄transio breuitat; cā litera plana est. Nec h̄ dico qd̄ sit aliqd̄ tale in me zc. hec est lra hiero. q. d. nō p̄posui tibi exempla pdicta q̄si senties de me q̄ ppter sciam meā debeas venire ad me: vel qd̄ possis aliq̄ vilia audire de me vel discere imo dico qd̄

¶ **A**rdor tu; i. seruo; addiscēdi. ¶ **E**t stu. di. i. vehemēs applicatio animi ad discendū. ¶ **A**bsq; nob; p̄ se p̄bari debeat. q. d. etiā sine me laudabiliter studes. Dñi p̄mendari debes: z h̄ est qd̄ subdit p̄ gnālem sniam dicēs. ¶ **I**ngenū docile z sine zc. z p̄ etiā. ¶ **H**ō qd̄ inue. zc. h̄ p̄mē dat eū de bona intentōe cū dicit nō p̄sideram; qd̄ inuenias. i. quātū studēdo p̄ficias. ¶ **S**z qd̄ q̄ras. i. qd̄ q̄rere intēdas. i. noticiā sacre scripture. Dicit ei dñs. Intentio tua op̄i tuo nomē imponit. ¶ **M**ollis cera zc. h̄ inuit qd̄ sit habilis ad p̄ficiendū exēplo mollis cere: qd̄ defacili recipit imp̄sionē quilibet figuraz: dicit q̄. ¶ **M**ollis cera zc. Cōstrue sic. Moll; cera z facilis ad formādū etiā si. i. q̄ uis man; artific; qd̄ h̄z artē opandi de cera. Et plaste. i. formator; qd̄ formas imp̄mit. Cess. i. q̄uis null; i ea opet. Tū v̄tute. i. potētia. Est qd̄ p̄tē actū: qz illa potētia defacili redigere ad actū. Sicut dicit de paulino qd̄ l; doctore careat: tñ p̄ nobilitatē ingenij bilis ē vt in studio p̄ficiat.

¶ **P**lastes dī formator; vel figul; a plasto. mas. qd̄ ē formare: qd̄ derivat a plasto grece qd̄ ē fozare: Quidā dicunt qd̄ plastes dī ab h̄ v̄bo greco plaste qd̄ ē māib; p̄pono.

¶ **S**a forti; sonat vnde z eschines cum rhodi exularet et legeret illa demosthenis oratio quā aduersus eū habuerat mirantib; cunctis atq; laudantib; suspirans ait. Quid si ipsam audisset bestiam suaverba resonantem.

¶ **C**api. iij. ¶ **A**ec h̄ dico qd̄ sit aliqd̄ in me tale qd̄ v̄l possis a me audire vel velis discere: sed quo ardor tu; z discēdi studiū etiā absq; nob; p̄ se p̄bari debeat Ingeniū docile z sine doctore laudabile ē nō qd̄ inuenias sed qd̄ q̄ras cōsideram;. ¶ **M**ollis cera z ad formādū facilis etiā si artificis z plaste cesset man; tñ v̄tute totū ē qd̄ qd̄ eē p̄tē paul; apls ad pedes gamaliel; legē moysi z p̄phas didicisse se gloriat; vt armat; spūalib; telis po-

Et sumit h̄ nomē plastes a scda p̄sona p̄teriti p̄fecti passiu; qd̄ ē p̄ceptaste. ¶ **P**aul; apls zc. De paulin; p̄p̄ omē datōez sup̄i; factā nimis suo sensu intēret; h̄ inducit eū vt doctore sacre scripture q̄rat p̄ vtilitatē quaz inde p̄seq̄t. Et p̄ponit exēplū pauli qd̄ multū p̄fecit audiēdo gamalielē

vt dicit paul; apls ad pedes gamaliel; zc. gloriat ac. xxiij. ¶ **P** ar. spir. telis. Spūalia tela s̄ v̄tutes et miracula q̄b; spūales hostes impugnat; z eoz tēptatōi b; v̄tates: qd̄ his armatis ē p̄fidēter docet vñ dicit cū aplo. ij. corinth. x. m. ¶ **A** r. ei. mil. na. i. v̄tutes et miracula p̄ q̄ in p̄dī catōne militamus. ¶ **M**o. car. st. debilitate. o. ¶ **S**z potē. dei. i. p̄ deū. ¶ **A** r. destru. muni. i. vt destruant; p̄silia hoim; seu demonū diuers; calliditatib; munita Cōsilia hoim; vt demonū destructes. i. sum; vel h̄ qd̄ dico. ¶ **A** r. mi. no. zc. v̄. qd̄ huc in p̄positio est Sup̄i; ei dixerat sic p̄t; i textu ep̄le. ¶ **M**o. fm carnē militam; zc. Et ē suspēsiua cōstructio: vñ repeter dū ē. ¶ **M**ilitam; nos dico: destruetes p̄silia hoim; vel demonū. ¶ **E**t om. al. z p̄funditatē intellect; tā legis p̄torū q̄ p̄horū. ¶ **A** ltitudinē dico. ¶ **E**xtollē. se aduer. sciē. dei. i. qd̄ de deo ē: vt dum impugnat; p̄tū v̄gnis z hmōi. ¶ **S**z et captiuates. i. in captiuitatē redigentes. ¶ **M**em intel. i. captiuos ducim; oēs sup̄be intelligētes dū x̄po p̄dicētes ducim; v̄sq; in obsequiū x̄pi. i. vt fidei x̄pi cū p̄tū repugnerat hūilit; obediāt: z h̄ ē qd̄ h̄ dī ad obediēdū deo. ¶ **T**ext; apls ē. In obsequiū x̄pi: z pati sum; subjugare oēm inobiam. ¶ **T**imotheū zc. Hic ondit sciam sacre scripture eē ei necessariā in quilibet statu. Et p̄ i statu p̄latōis exēplo Timothee ep̄i: qd̄ l; ab infantia lras sacras didicerat: tñ monet eū paulus: vt eaz studiū nō negligat; h̄ qd̄ hic dī. Timotheū scribit zc. j. Timo. j. Hoc p̄ceptū p̄mendo tibi fili Timothee fm p̄cedētes i te p̄phas. ¶ **G**lo. fm sciaz p̄phaz qd̄ erat in te anteq̄ esses ep̄s ordiat;. Ecce q̄liter fuit ab infantia sacris lris erudit;. ¶ **A**d studiū v̄o hortat; dicēs. j. Timo. iij. Attēde lectōni exhortatōi z doctrine: z sequit; ibi. ¶ **N**oli negligere grām qd̄ data est tibi p̄ p̄phiam cū impositōne manū presbri. Et exponit glo. sic. ¶ **N**oli negligē grām ep̄atus qd̄ ē in te: qd̄ tibi data ē p̄ p̄phiam. i. sc̄torū electōez. in q̄ ex p̄teritū videt; dicere q̄lis futurus sit. vel p̄phiaz hic vocat; inspiratiōne spūsancti: qd̄ reuelate cogit; apls Timotheū eē dignū ep̄ali honorare. ¶ **P**resbri p̄ presbrioz. Singulare p̄ p̄tū posuit: qz min; trib; eē nō p̄t in p̄secratiōne ep̄i: vel ideo singulariter dicit presbyteri quia vnus imponit manū ceter; assentiētib;. ¶ **A**llia lra ē presbri; qz p̄sbyteriū est cā cur man; imponat; vel qz impositio manū dat presbyteriū ordinatō. Postea p̄ponit aliud exēplū ad idē cū dī. ¶ **T**ito zc. Depinxit. i. descripsit: ad Titam. j. ¶ **P**ortet. ep̄m sine crimine esse zc. ¶ **S**cientiam quoz in eo eligat. i. eligendā ondat. ¶ **O**btinentē. i. i textu est amplectentem. Cōstrue sic: op̄ter inq̄t apls ep̄m esse obtinentem

ma em nre militie nō carnalia sunt sed potētia dei: ad destructōnez munitionū z cogitatōnez destruētēs et oēm altitudinē extollentē se aduersus sciaz dei: z captiuates oēs intellectuz ad obediēdū x̄po: z pati subjugare oēm inobedientiaz ¶ **T**imotheū scribit ab infantia sacrl; lris eruditū z hortat; ad studiū lectōis ne negligat; qd̄ data sit ei p̄ impositōez man; presbyteri. ¶ **L**yto p̄cipit: vt inter ceteras virtutes ep̄i quas breui sermone depinxit: sciam quoz in eo eligat scripturarum obtinentem inq̄t eū qui fm doctrinam est: fidelem sermonem vt potēs sit exhortari in doctrina sana et contradicentes reuincere.

Prologus

eū sermonē quī est fin doctrinā. i. veritatē: vt potēs sit vita
z sciētia. Exhortari sciētēs i doctrina sana. Et reuincere. i.
redarguere cōtradictēs. i. eos q̄ cōtradiciunt veritati.

Sancta q̄ppe rusticitas zc. h docet defectū hui⁹ sciē
tie in quolibet statu esse dānosum cuz dicit: rustici
tas. i. simpli
citas. d. **N**ō res
stat. scz cum possit.

Malachias pro
phetazc. Hic oñdit
in statu sacerdotali
dignitatis sciam eē
necessariā z hoc per
multas auctes. z p̄
mo assumit auctes
Malachie dicens.
Malachias zc. in
rogauit sacerdotes.

malachie. j. z. ij.
f. **I**n tm̄ zc. rñdere
de lege. Dñ mala.
chie. ij. sup illum te
xtum. Labia sacer
dotis custodiūt sciē
tiā zc. glosa. Si sa
cerdos de lege inter
roget doceat resistē
tes conuincat. alio
qn frustra iacet di
gnitatē cui⁹ non ha
bet opatōez. Itē ag
sei. ij. sup illū locuz

Interroga sacerdo
tes legem dicit glo.
Sacerdotū est legē
scire dñi z ad inter
rogationē d lege re
spondere. Si sacer
dos est sciat legem
domini Si ignorat
legem ipse se arguit
nō esse dñi sacerdo
tē. g. **E**t in deut.
legim⁹. xxxij. Inter
roga p̄rem zc. senio
res. p̄sbi grece seni
or latine. h. **I**n ps̄. quoz. cxvij. dicit dauid. Cātibiles
mibi erant zc. i. **D**aniel. zc. h oñdit eruditaz iusticiaz ac
sciam rusticia vel simplicitate meliorē dicit ḡ daniel in fi
ne secretissime visiois zc. **D**anie. xij. c. **D**ñ aut secretissima
hec visio qz est de incarnatōe verbi z morte ei⁹ z die iudi
cij: vel secretissima p̄pter difficultatez. **K** **Q**uasi firma.
q̄d magis eminet. j. **C**oz. xv. **A**lia claritas solis: alia clari
tas lune: z alia claritas stellarū. **S**tella ei differt a stella in
claritate zc. **I** **V**ides q̄tum zc. i. simplices iusti: z sapi
entes docti q̄ instruūt alios **M** **F**ulgebūt q̄si splendor fir
mamētī: q̄tum ad premiū essentiale **N** **E**t q̄ zc. q̄si stelle
Stellis cōpanē p̄pter premiū accidētale: q̄d sequūtur ex
alioz instructōe: z cū h habebūt eēntiale **O** **C**ur dī pau
lus zc. h oñdit sciam sacre scripture esse necessariā in statu
officij p̄dicatōis. **E**t h pbat p̄ paulū: q̄ p̄pter scripturaruz
sciam quā habebat assumpt⁹ fuit ad p̄dicatōis officij. z h
est q̄d dicit. **C**ur paul⁹ ap̄ls fact⁹ est vas electōis. i. q̄re ele
ctus z assumpt⁹ est: vt q̄si vas dñi p̄ciosum p̄ mōm pora
ret p̄dicatōis vbi **A**ct. ix. **V**as electōis ē mibi iste. **E**t rñ
det. **P** **M**epe qz vas leg⁹ z sc̄az scripturaz erat armariū
q. d. **I**ō ad h elegit paulū qz vidit idoneū: h̄ **D**ōne ḡni
ta ē electio dei. **S**olo. h agit de electōe p̄dicatōis z nō de
electōe p̄destinatōis. **Q** **P**harisei stupēt zc. qz paulū⁹
erudit⁹ erat in sc̄arib⁹ sciētis ne forte putaret q̄ sacre scri
pture itelligētias posset cape p̄ se. h oñdit q̄ h facē nō p̄t si
ne ḡra reuelate: qz ḡra dī reuelat archana ad q̄ nō p̄t que

Sancta q̄p Ca. iij.
pe rusticitas solū sibi p
dest: z q̄tum edificat ex vi
te merito ecciam xp̄i: tantū
nocet si destruētib⁹ nō resi
stat. **M**alachias p̄pheta i
mo p̄ malachiam dñs inter
rogauit sacerdotes legem.
f. **I**ntantū sacerdotis officij
est: interrogatū rñdē d lege
Et i deuteronio legim⁹:
g. **I**ntroga p̄rez tuū z annun
ciabit tibi seniores tuos: z
h dicēt tibi. **I**n psalmo qz cē
tesimo decimo octauo. Cā
tabiles mibi erāt iustifica
tōes tue i loco pegrinatōis
mee. **E**t i d̄scriptōe iusti vi
ri: cū eū arbori vite. **B**s q̄
est in paradiso cōparet: inter
ceteras **V**tutes hoc etiā in
tulit. **I**n lege domini volū
tas eius: z in lege ei⁹ medi
i tabi⁹ die ac nocte. **D**aniel
in fine sacratissime visionis
ait iustos fulgere q̄si stellas
et intelligētes id ē doctos
k quasi firmamentū. **V**ides
l quantum inter se distant
iusta rusticitas z docta iu

nire sc̄aris scia sic p̄z in xp̄o hoie z in sc̄arib⁹ sic fuerūt
ap̄li z p̄phē z p̄riarche: vñ dīc. q̄ **P**harisei stupēt in do
ctrina dñi. i. xp̄i hois qz plen⁹ erat ḡra: z tora trinitas ei re
uelabat archana: q̄ pur⁹ hō penetrare nō poterat vñ **J**ob.
vij. **C**ū mirarent iudei dicētes: quō h̄ lras scit cū non didi
cerit. **R**ñdit ihs z dī
xit. **M**ea doctrina
nō ē mea h̄ ei⁹ q̄ mī
sit me. **I**tē **L**uc. iij.
Mirabant in v̄bis
ḡre que p̄cedebāt d
ore illi⁹. **R**euela. ḡ.
ḡra xp̄o hoī: reuela
uit m̄s̄lom̄n⁹ apo
stolis. vñ dīc. **E**t
mirant i pe. z io. zc.
Act. iij. c. **V**idētes
petri cōstantiā z io
hānis p̄pto q̄ hoies
eēt sine lras z idio
te: z admirabāt zc.
z certe non erat amī
randū: qz doctorem
habuerūt q̄ inuallo
tpis non indiget ad
docendū: z h̄ est q̄d
dicit **S** **Q**uidq̄d
d̄. **S**uggēbat. i. idī
cabat **E**t erāt iuz
q̄d sc̄ptū est. **D**ydaf
choi theu. i. docibi
les vel dociles dei.
Then ḡuis ē h⁹ no
mis theos. **S**z vbi
ē illud scriptuz glo.
sup illū textū **J**ob.
vj. **S**criptuz ē illd p̄
phetis: z erāt oēs do
cibiles dei vel docī
les: dīc pluralit. q̄a
oēs p̄phē vno eodē
qz spū replet: h̄ pro
phauerūt diuersa:
ad idē tēdebēt qua
p̄pter cū quis eozuz
oēs alij p̄cordabāt

sticia. **A**lij stellis: alij celo
ppant **Q**uāq̄ iuxta hebra
icā veritatē vtrūqz d̄ erudi
tis possit intelligi **I**ta enīz
apud eos legim⁹ **Q**ui aut
m docti fuerit fulgebūt quasi
n splendor firmamētī: z q̄ ad
iusticiā erudiūt multos q̄si
stelle i p̄petuas eternitates
o **C**ur dicitur paulus ap̄lus
p vas electōis. **M**epe q̄a
vas legis: z scripturarum
q sanctaz erat armariū **P**ha
risei stupēt in domini do
ctrina: z mirantur in petro
z iohanne quomodo legez
sciant: cum lras nō didice
runt. **Q**uicquid enim alijs
exercitatio et quotidiana i
lege meditatio tribuere so
let: illis hoc spiritus sanct⁹
z suggerebat. **E**t erant iuxta
quod scriptuz est docibiles
v deo **D**uodecim annos sal
uator impleuerat: et in tem
plo sedens de questionib⁹
legis interrogans magis
docet dum prudenter in
v terrogat: **N**isi forte rusti
cum **P**etrum: rusticum io

fic in **J**oel q̄ dīc. **E**t erūt oēs docibiles vel dociles dei **J**o
elis. ij. vbi n̄ra lra est. **I**etami in dño deo n̄ro q̄ dedit nob
doctore iusticie. **I**tē **I**sa. liij. **P**onā iaspides p̄pugnacula
tua zc. z vniuersos filios tuos doctos a dño. **I**tē **H**iere. xx
xj. **P**ost h̄ dicit dñs. **D**abo legē meā in viscerib⁹ eoz. z in
corde eoz scribā eā. **I**n euāgelio **J**ob. vj. c. vbi scribit. **E**t
erāt oēs dociles dī **G**reci sic h̄nt. **P**er lras latias
sonat sic: kai sontai panthes dyadaschoi theu. **E**t in p̄nū
ciatōe sic sonat. keesonthe p̄thes v̄l t̄ eos dyadaschi theu
At em̄ diptong⁹ h̄z sonū e: z oī diptong⁹ h̄z sonū i: z eu dī
ptogus h̄z sonū v vocalis. **H**ui⁹ aut̄ interpretatio. **E**t erant
oēs dociles dei: v̄l pot⁹ docti dei. **D**ydafcho. em̄ verbum
grecū idē q̄ doceo. vñ dyadaschos. i. doctor: z dyadaschos
id ē doct⁹. **I**tē p̄ antiq̄s b̄s̄lias inueni figuras has.
Et sic p̄dictū est sonāt apud nos: theu dyadaschai. i. dī do
cibiles. i. edocti a dō v̄l q̄s d̄s docuerat v̄l docebat.
v **D**uodeci an. zc. **D**cm̄ ē. s. q̄ pharisei mirabāt in doctri
nā saluatoris: mirabant i doctrina petri z iohis. **D**uo at̄ sūt
q̄ faciūt excellentiā doctrine mirabilē. **P**rimū cū ille q̄ do
cet etas ē tenē. **S**cōz ē illd: q̄n illi q̄ docēt sūt simplices et
idiote. **P**rimū videbāt pharisei i saluatore. vñ dī h. **D**uo
ci ānos. **E**cce etas tenera. **x** **E**t i tē. zc. dū prudēt intro
gat. **E**cce doctrine excellētia **L**u. ij. **I**nuenies q̄d tāgī h̄c.
Scōz videbāt in petro z iohē: z iō mirabant i eis elegātā
doctrie. vñ dī h. **N**isi for. zc. **C**ōstrue sic p̄sumēdū eēt
pe. z iohēz aliq̄d sc̄re nisi nos dīcā. i. si nos nō dīcē⁹ n̄

stich petri z rasticu iohem esse: h in veritate nos dicimus q fuerit simplices idiote sic legit Act. iij. tu habuerat elegantiā doctrine: vñ sequit. Quoz vterq dice poterat illd qd sumit de. ij. Coz. xj. Et si. i. quis. Impiti sum sermone i. lingua materna. Qd tu impiti sum scia. i. inspirata. Johannes rusticus fu

it genere: piscator of ficio. Indoct sine li teris ab hoie tradit qz piscator indoctus erat anteq vocaret a dno. 3 Et vñ il ls vox obsecro. illa dñ admiratue z dis cretue. q. d. illavox admirabilis excellē tior ceterz vñ venit. vñ Aug. Si alti in tonuisset tot mūd cape nō potuissz: vñ signat i aquila: q ce terz auib alti volat vñ venit eis nisi a so lo deo. Illavox. i. in principio erat vbu z deus erat apud deū z deus erat vbu. Ecce elegantiaz do ctrine quā hūit a do z nō ab hoie: qz vo mentiōez fecerat de vbo: qd grece dñ lo gos qd multa signi ficat apud grecos di cit q fm omes suas significatōnes cōue nit xpo. Dicit g. a Logos grece. qd talib figuris scribit apud grecos

hannes dicam: quoz vter qz dicere poterat: z si impi ti sermone: nō tamen scien tia Johānes rustic: piscator indoctus. Et vñ de illa vox obsecro. In principio erat xbu: z xbu erat apud deū: z deus erat verbū: Lo gos grece: multa significat. Nam z verbū ē z rō: z sup putatio: z cā vniuscuiusq rei. p quā sunt singula q sb sistūt que vniuersa recte in telligimus in xpo.

Capitulum. v.

De doctus Plato nesciuit: hoc demo stenes eloquens ig ravit. Perdam inquit sapi entiam sapientū z pruden tiam prudentium reproba bo. Cetera sapientia perdet falsam sapientia z qd stul ticia predicatōnis in cruce

Multi signi ficat. Na z vbu ē zc. Xpc dñ verbū inqstū ptem dicentem manifestat. c. Rō dñ inqstū creaturas ad finē ordinat Supputatio. inqstū distinguit. c. Ca inqstuz res. in eē pducit. Del meli z magz ordinate. Verbū dñ qstuz ad pris dicentz manifestatōez. Ca dñ qstū ad rerū creatōez. Rō dñ qstū ad creatorz ordinatōez ad finē. Supputatio vo dicit qstū ad ordinatōez distinctōez. Et nota q logos dicit ab h verbo logo qd est dico.

De doct plato zc. Sic ondit q sapia mūdana cele stia neqt indagare mysterta: q qd vult reuelat gra. Dñi math. xj. Confirebor tibi pñ dñe celi z terre: qz abscondisti h a sapientib z prudentib: z reuelasti ea puillis Dicit itaq. Hoc doct plato nesciuit qd de vbo dei iohes pdixit. Et sicut. g. Hoc demosthenes elo. igrauit: z tñ plato maxm erat phus. Demosthenes rhetor eloqntissi mus. de vtroq sat dicitū est s. Demosthenes aut fm veri natōez grecā dñ a demos qd ē pplz z sthenos qd ē virt z stat qñ robur z stat siue potētia ppli. z fm q dñ Piero. h doct plato nesciuit. vñ Aug. sensisse pñū dicēs in septio pñel. se legisse in qbusdā platonicoz libris: nō qdē his ver bis h h idē multz multiplicib psuaderi rōtib: q in pn cípio erat verbū: z cetera q sequunt adusq. Et tenebre eā nō pñenderūt: z q ois aia qñis testimoniū phibeat d lu mine: nō ē ipsa lumē: h vbu dei de. Est em lumē verū qd illumiat oēm hoiem vententē in hūc mūdū: z in mundo erat z mūdū p eū factū: z mūdū eū nō coguit. Item dñ se ibidē legisse q verbū: de nō ex carne nō ex sanguie: nō ex volūtate viri neq ex volatate carnis: h ex deo nat est. Ex h is itaq vñ q doct plato scitit q in principio erat verbuz z verbū erat apud deū: z deus erat vbu. Peritū h nesciuit a puro spū puro aspectu intelligēte sic scitit iohes h qdā

rōnis discursu: z enigmate. Tollat ei impū ne puro aspe ctu intelligēte pñelē gliaz dei Isa. xxvj. fm septuagita. b. Perdā inqt supiaz zc. vsq ad locū illū Abraā vidit dñ es ei. h ondit defectū z insufficientiaz sclaris sapie z effe ctuz z supabū dātaz gre: lra plana est. Fluctes manifestāt seipas prima sumit de. j. Coz. j. Perdaz sapiam sapientū: et prudentiā prudentū reprobabo. glo. i. mūdā sapiam z prudentiā elimina bo z pdicatorib: eūā gelij. Et h sumit de abdā ca. j. vbi dicit. pdā sapiētes de ydu mea: z prudentiā d mōte esau. Itē ysai. xxix. pibit sapia a sa pientib: ei z intelle ct prudentiū ei: ab scondet. i. Perdā sa. p. fal. sa. i. elimina bit a pdicatorib: eūā gelij. sic pzi part lo de quo sbiungit. k. Et qz p. l. qz stul. p. i. cru ce sit. i. quis pdica tio cruc stulta repit tel. j. Coz. j. Verbū cruc pñtib: qdem stulticia ē. m. Tñ pau. sa. lo. zc. j. coz. ij. z vocat h pfectos nō pfectos cogitō rez z doctoz quib op non est doceri h auditorēs iaz capa ces. Sz quā sapiam sequar. n. Sapiam at nō se. hui zc. i. malignoz spiritū vel phoz q principes mōi videbā tur. Qui destrunt. i. qz sapia destruit. o. Del sapiam i. xpm in q onsa est dei sapia de redemptōe hoim loqmur dico. p. In mysterio. i. exponēdo mysteria in qb xpc si gnat abscondita vt nesciāt pseudo: qz nō in verb h in virtu te est: nō hūana rōne pñhensibilis: h spūs efficacia credi bilis. q. Quā. i. sapiam. r. Deus pdestinavit. i. por dinavit. s. Tñ scia. i. anteq mōs eēt. t. Dei sa. xps est. Xpc em dei virt z dei sapia. j. Coz. j. Predicam xpm dei virtutē: z dei sapiam. v. Hec sa. in my. abscon. ē sb diuersis figuris in ve. te. x. De q z noni psal. titul pno taf p occulti filij zc. Col. ij. y. Et q in my. zc. ad hō. j. 3. Predestināt aut z pñ. zc. Prefigurāt fuit i abel gen. c. iij. quē cayn interfecit i ysac quē pñ imolare voluit gen. xxij. In ioseph q a fratrib vendit fuerat gen. xxxvij. In agno. Exo. xij. In hteremia. Piere. xvij. in lapide angu lari. Isa. xxvij. In lapide pñario. zach. iij. In multaliff figur. a. Dñ pñe zc. Sapradictuz ē q sacre scripture mysteria reuelate st a deo xpo hoī z aplis ad q nō pot per tingere scientia secularis hic ondit q reuelata sunt pphē tis z patriarchis. Litera plana est. Cōtinua sic dico q pñ figuratus fuit. vñ pphete appellabant videntes zc. i. intelli gebant figuraz mysteria reuelante gratia diuina. Qd aut hic dñ: sumit de. j. Reg. ix. vbi dñ q ppha dicit hodie voca bat olīm vidēs. Sic onsa est in genere reuelatio fuisse sac ta pphētis. Postmodū subdunt. spālia exempla i patri archis z pphib: z pñmo de abraam pñarcha cum dicitur. b. Abraā vidit di. ei z le. ē. Job. viij. Abraā pñ vñ exulta uit vvideret diē meū: vidit z gauisus est. Vidit visione in tellectuali spūs sancto mysteria reuelante. postmodū exēm plificat in spāli de reuelatōe sacra pphib: cum dicit.

Et tamen paulus sapienti am loquitur inter pfectos. n. Sapiantiam aut non secu li istius q destruit nec prin cipū hui seculi sed loquit dei sapiam in mysterio ab sconditā quaz pdestinavit deus an secula. Dei sapiē tia xpc est Christus em dei vtus z dei sapia. Hec sapi entia in mysterio abscondi ta est de qua: z noni psalmi titulus pnotatur pro oc cultis filij in quo sunt oēs thesauri sapientie z sciētie dei absconditi: Et q in my sterio absconditus erat p destinat est ante secula: p destinat aut z pfigurāt in lege z pphetis. Tñ z pro phete appellabant videntes qz videbant eum quē cete ri nō videbāt Abraam vi dit diem eius z letatus est

seipas prima sumit de. j. Coz. j. Perdaz sapiam sapientū: et prudentiā prudentū reprobabo. glo. i. mūdā sapiam z prudentiā elimina bo z pdicatorib: eūā gelij. Et h sumit de abdā ca. j. vbi dicit. pdā sapiētes de ydu mea: z prudentiā d mōte esau. Itē ysai. xxix. pibit sapia a sa pientib: ei z intelle ct prudentiū ei: ab scondet. i. Perdā sa. p. fal. sa. i. elimina bit a pdicatorib: eūā gelij. sic pzi part lo de quo sbiungit. k. Et qz p. l. qz stul. p. i. cru ce sit. i. quis pdica tio cruc stulta repit tel. j. Coz. j. Verbū cruc pñtib: qdem stulticia ē. m. Tñ pau. sa. lo. zc. j. coz. ij. z vocat h pfectos nō pfectos cogitō rez z doctoz quib op non est doceri h auditorēs iaz capa ces. Sz quā sapiam sequar. n. Sapiam at nō se. hui zc. i. malignoz spiritū vel phoz q principes mōi videbā tur. Qui destrunt. i. qz sapia destruit. o. Del sapiam i. xpm in q onsa est dei sapia de redemptōe hoim loqmur dico. p. In mysterio. i. exponēdo mysteria in qb xpc si gnat abscondita vt nesciāt pseudo: qz nō in verb h in virtu te est: nō hūana rōne pñhensibilis: h spūs efficacia credi bilis. q. Quā. i. sapiam. r. Deus pdestinavit. i. por dinavit. s. Tñ scia. i. anteq mōs eēt. t. Dei sa. xps est. Xpc em dei virt z dei sapia. j. Coz. j. Predicam xpm dei virtutē: z dei sapiam. v. Hec sa. in my. abscon. ē sb diuersis figuris in ve. te. x. De q z noni psal. titul pno taf p occulti filij zc. Col. ij. y. Et q in my. zc. ad hō. j. 3. Predestināt aut z pñ. zc. Prefigurāt fuit i abel gen. c. iij. quē cayn interfecit i ysac quē pñ imolare voluit gen. xxij. In ioseph q a fratrib vendit fuerat gen. xxxvij. In agno. Exo. xij. In hteremia. Piere. xvij. in lapide angu lari. Isa. xxvij. In lapide pñario. zach. iij. In multaliff figur. a. Dñ pñe zc. Sapradictuz ē q sacre scripture mysteria reuelate st a deo xpo hoī z aplis ad q nō pot per tingere scientia secularis hic ondit q reuelata sunt pphē tis z patriarchis. Litera plana est. Cōtinua sic dico q pñ figuratus fuit. vñ pphete appellabant videntes zc. i. intelli gebant figuraz mysteria reuelante gratia diuina. Qd aut hic dñ: sumit de. j. Reg. ix. vbi dñ q ppha dicit hodie voca bat olīm vidēs. Sic onsa est in genere reuelatio fuisse sac ta pphētis. Postmodū subdunt. spālia exempla i patri archis z pphib: z pñmo de abraam pñarcha cum dicitur. b. Abraā vidit di. ei z le. ē. Job. viij. Abraā pñ vñ exulta uit vvideret diē meū: vidit z gauisus est. Vidit visione in tellectuali spūs sancto mysteria reuelante. postmodū exēm plificat in spāli de reuelatōe sacra pphib: cum dicit.

ces. Sz quā sapiam sequar. n. Sapiam at nō se. hui zc. i. malignoz spiritū vel phoz q principes mōi videbā tur. Qui destrunt. i. qz sapia destruit. o. Del sapiam i. xpm in q onsa est dei sapia de redemptōe hoim loqmur dico. p. In mysterio. i. exponēdo mysteria in qb xpc si gnat abscondita vt nesciāt pseudo: qz nō in verb h in virtu te est: nō hūana rōne pñhensibilis: h spūs efficacia credi bilis. q. Quā. i. sapiam. r. Deus pdestinavit. i. por dinavit. s. Tñ scia. i. anteq mōs eēt. t. Dei sa. xps est. Xpc em dei virt z dei sapia. j. Coz. j. Predicam xpm dei virtutē: z dei sapiam. v. Hec sa. in my. abscon. ē sb diuersis figuris in ve. te. x. De q z noni psal. titul pno taf p occulti filij zc. Col. ij. y. Et q in my. zc. ad hō. j. 3. Predestināt aut z pñ. zc. Prefigurāt fuit i abel gen. c. iij. quē cayn interfecit i ysac quē pñ imolare voluit gen. xxij. In ioseph q a fratrib vendit fuerat gen. xxxvij. In agno. Exo. xij. In hteremia. Piere. xvij. in lapide angu lari. Isa. xxvij. In lapide pñario. zach. iij. In multaliff figur. a. Dñ pñe zc. Sapradictuz ē q sacre scripture mysteria reuelate st a deo xpo hoī z aplis ad q nō pot per tingere scientia secularis hic ondit q reuelata sunt pphē tis z patriarchis. Litera plana est. Cōtinua sic dico q pñ figuratus fuit. vñ pphete appellabant videntes zc. i. intelli gebant figuraz mysteria reuelante gratia diuina. Qd aut hic dñ: sumit de. j. Reg. ix. vbi dñ q ppha dicit hodie voca bat olīm vidēs. Sic onsa est in genere reuelatio fuisse sac ta pphētis. Postmodū subdunt. spālia exempla i patri archis z pphib: z pñmo de abraam pñarcha cum dicitur. b. Abraā vidit di. ei z le. ē. Job. viij. Abraā pñ vñ exulta uit vvideret diē meū: vidit z gauisus est. Vidit visione in tellectuali spūs sancto mysteria reuelante. postmodū exēm plificat in spāli de reuelatōe sacra pphib: cum dicit.

Aperiebant celi ezechieli. Ezech. 1. **Q**ui pplo pctō
ri rē. i. iudeis incredulis. Esa. 1. De genti peccatrici pplo
gravi iniquitate rē. **R**euela rē. meos. i. intellectu meū.
Et considerabo mirabilia de lege tua. Sed quare pete
bat h. Certe qz Lex spiritalis est. i. spūaliter intelligenda
ij. Cor. iij. lra occi-
dit: spūs aut vivifi-

Aperiebant celi ezechieli:
d q pplo pctōri clausi erant.
Reuela inquit dauid ocu-
los meos rē cōsiderabo mi-
rabilia de lege tua Lex em
spiritualis est: rē revelatiōe
opus est vt intelligat ac re-
uelata facie dei gloriā con-
tēplemur. **L**iber in apoca-
lipsi septē sigillis signatus
i ondit: quez si dederit homi
scienti lras vt legat: rē de-
bit tibi. **N**ō possum: signa-
tus est ei. **Q**uāti hodie pu-
tāt se nosse lras tenēt signa-
tum librū nec apire pnt ni-
si ille reserauerit q hz clauē
Dauid q apit r nemo clau-
dit. claudit r nemo aperit.
In actib⁹ apostoꝝ: scūs
eunuchus imo sanctus vir
p sic ei eū sancta scriptura cō-
gnominat cū legeret ysaiāz
pphetā: interrogat⁹ a phi-
lippo: putasne intelligis q
legis: rēdit. **Q**uō possiz ni-

si aliqs me docuerit. **E**go
vt de me loquar interi: nec
sanctior sum hoc euncho
nec studiosior q d ethiopia
id est de extremis finibus
mūdi: venit ad templū: re-
liquit aulam regiā: r tātus
amator legis fuit diuine at-
qz scie: vt etiaz in vehiculo
lras legeret sacras **E**t tam
cū librū teneret r verba do-
cimi i cogitatōe cōcipet lin-
gua volueret labijs psona-
ret ignorabat eū quem in li-
bro nesciens venerabatur.
Venit philippus ondit ei
ihm qui clausus latebat in
lra. **M**ira doctoris vtus
eadē hora credidit eunu-
chus baptizat⁹ fidelis r san-
ctus: magister efficitur de
discipulo: plus in deserto
fonte ecclesie q i aurato sy-
nagoge templo reperit.
Capitulum. vj.
Ecce me pstricta sunt

ri. i. casti nati. **A**lij facti sunt ab hoibus: q ppe dicuntur
spadones a spata. Spata dē gladius a spatio: qz sit spacio-
sa r lata: vel a patin qd est passio. r forte cū hmoi instrum-
to antiqtus castrabant. **A**lij se castrant ppter regnū dei. q
apre dicunt eunuchi. i. bene vincētes: ab eu quod est bo-
nū: r niche qd est vi-
ctoria. qz bene vin-
cunt carnis tēstatio-
nes r isti vltimi me-
rent. **V**el dicit en-
nuch⁹ ab eucie qd
est mulier vel lect⁹:
r echo qd est custo-
dia: qsi lecti vel mu-
lteris custos.

Ego vt me rē.
Dic eunuchi studi-
ositate cōmendat q
tū p se scripturā iel-
ligere non poterat.
Ara plana ē **E**go
vt de me interim lo-
id est sermonē d me
r nō de alijs inſpo-
nā. **V**ec sancti
oz sum h eunicho.
q̄tum ad bonitates
vite **V**ec studi-
osior: q̄tum ad ap-
petitū scientie.
Qui d ethiopia
pia. id ē de extremis
mūdi finib⁹ vēit ad
templū. **S**ic dicit
in. xiiij. ethy. **E**thy-
opia dicta est a colo-
re pploꝝ qz solis vi-
cinitas torret: deni-
qz vim syderis p̄dit
hoim color. est eniz

Capitulum. vj.
Ecce me pstricta sunt

ibi iugis estus. **P**ā q̄quid eius est: sub meridiano cardine
est r cetera. **I**ste ethyops venerat adorare in hierusalē
per quē demonia sua multa dona miserat tēplo. **A**
liq̄t aulam regiā. **C**andacis regine ethiopum. **E**t vide quia
omnes regine ethiopū dicebant. **C**adaces sic romani im-
patores cesares dicebāt: nec habebat regimē regio hec ni-
si a seīs. ita scribit in hystorijs. **E**t tātus amator rē. co-
gitatoem p̄ciperet. **V**el fm aliā lram in cogitatōe cōcipet
qz bene eā meditabat. **L**ingua volue. frequenter repetē-
do d **L**abijs psonaret. apte legēdo **E**t ignorabat eū
rē. i. dñm ihm de quo legit Esa. liij. sicut ouis ad occisiōz
ducet rē. **V**enit philippus rē. **D**e isto philippo dici-
tur in hystorijs. **C**onstat hūc philippū fuisse dyaconū nō
aplm: si em apls esset: statim baptizatis man⁹ imponeret:
nec ad h alios expectaret. **I**n ista ipositōe manū ondeba-
tur spūsanct⁹ sub aliquo signo visibili quē baptizati inui-
sibiliter receperant in baptismo. **M**ira doctoris vtus
rē. **D**ic cōmendat magistri doctrinā p effectū subsequētes
q multiplex ē: sic p3 in lra. **D**icit itaqz. **M**ira doctoris v-
tus. i. efficacia: r qre **E**adē hora rē. r scūs. **V**ideybi
exponit scūs in opusculo de vocabillis bible. **I**tem
efficit de discipulo. plus i deserto rē. rept. **I**stud exponit
sic. **E**unuch⁹ reuertebat a tēplo qd erat in hierlm pulcrus
r deauratū: ad qd multi cōueniebāt. vñ dē. in lra synago-
ge. i. cōgregatōis fons eccie dē sacra sc̄ptura spūaliter itel-
lecta. **S**ed desert⁹ dē: qz a plurib⁹ intelligētia spūalis dese-
rit. **P**l⁹ q̄ inuenit in h fonte q̄ i tēplo: qz ibi inuenit figuras
r enigmata: h aut est vitas explanata. vñ dē bonū v̄bū p-
uer. xvi. **F**os vite eruditio possidētis. i. doctria stultoꝝ fa-
tuitas. i. apta doctorib⁹ eccie r synagoge.
Ecce me. **I**sta ē p̄clusio isti⁹ p̄tis in q absolute ostē

dit difficultas sacre scripture: z die hiero. q. s. dicta breuiter te
tigit: vt paulin⁹ intelliget se n^o posse intellige sacra scriptura s^u
p^{ri}m^ostrate. vñ dicit. Hec a me p^{ri}strica s^ut breuiter. i. leuiter tacta
vel summam dicta. **¶** Neq^{ue} em^o r^e. Istud est interpositio. vel respicit q^u
d^o breuiter p^{ri}strica in qua s^unt: vt intellige

res te in scriptur^e sa
cris sine p^{ri}uio z m^o
strate semita n^o pos
se ingredi. **¶** **T**aceo de gram.
r^e. hic o^{mn}dit difficultate sa
cre scripture iⁿ p^{ri}par^o
ne ad alias scias. Et
p^{ri} in p^{ri}par^one ad libe
rales: cum dicit. **T**
aceo de gram^{aticis} r^e.
Resume diuisiones
isti⁹ p^{ri}is q^u sup^{er}apo
sita est in principio
q^u p^{ri}missa est ca^u bre
uiter in s^uo l^{ite}re.
¶ **T**aceo de gram
maticis r^e. **G**rama
ticus d^{icitur} a grama q^u
est s^{er}ua: q^u sumit in iⁿ
it^{er}na s^{er}ua: vñ grama
tica q^u s^unt scia: n^o
a p^{ri}ma p^{ri}te s^unt: q^u p^{ri}
tractet de l^{ite}ris: s^{ed} per
effectū q^u efficit s^{er}ua
tū: vñ describit sic **G**rama
tica est scia recte scribēdi. recte p^{ro}
nunciandi: recte p^{ro}struēdi. **¶** **R**hetor
vel rhetoricus d^{icitur}
orator. a rhesis q^u est locutio: p^{ro} copia locutiois ysid^o. in. ij
ethy. describit r^{hetoricā} d^{ic}ēs. **R**hetorica est b^{en}dicendi scia
in riuilib⁹ q^uomib⁹ ad p^{ro}uadendū iusta z bona. **¶** **P**hi
greca appellatōne vocant q^u latine amatores sapie interp^{re}
tant. Est em^o p^{hi} q^u d^{ic}untur z humanar^{um} rerū sciam bz: et
omne b^{en} v^{er}ū d^{ic}it tramitē tenet. Ita dicit ysid^o. ethy. viij.
¶ **G**eometris. **P**ic z hec geometra z h^{ec} geometer. tri. d^{icitur}
ille q^u tractat vel docet mensuras terre. Et p^{ro}ponit a ge q^u est
terra: z meros mensura. vñ hec geometria d^{icitur} ars q^u docet
mensuras terre. **¶** **D**yaletica aut^{em} est disciplina ad differēdas re
rū causas inuēta. ipa est p^{hi}te spēs q^u loyca d^{icitur}. i. rationalis.
Et fm^o ysid^o. ethy. ij. d^{icitur} a dia q^u est de z lecton q^u est d^{ic}itio:
q^u de d^{ic}itio in ea d^{is}putat. Et vt scias orthogonauā nois no
ta hos versus. **S**cribe y grecū dya. tunc duo significabit.
Scribe p^{ri} n^om^o sic dia deq^{ue} dabit. **¶** **M**usici s^unt docto
res vel auditores m^usice. **M**usica aut^{em} est p^{ri}ta modularō
nis sono cantūq^{ue} p^{ro}sistens. z d^{icitur} a musis q^u p^{ro} eas vis carmī
nis z vocis modulario antiqu^o q^uerebat: et sic dicit ysid^o.
ethy. ij. **M**usice p^{re}s s^unt tres. **A**rmonica. rithmica: z me
trica. **A**rmonica est q^u discernit in sonis acutus z granem.
Rithmica q^u requirit in sonis incurfione verborū v^{er}uz b^{en}
son^o an male coherat. **M**etrica est q^u mensurā diuersorum
metrorū p^{ro}babili rōne cognoscit. **I**dem in eodē. **P**rima ar
monica est que ex vocū cantib⁹ consistat. **S**ecda organica q^u
ex flatu p^{ro}sistit. **T**ercia rithmica q^u impulsū digitorū nume
ros recipit sicut in cythara. **¶** **A**stronomi s^unt q^u docēt
leges vel regulas de astris. z q^u astra noiant. Et cōponit ab
astrū z nomos lex: vel norma q^u est regula. **¶** **P**hi astronomia
lex astroz q^u cursus syderū z figuras z habitudies stel
larū: circa se. z circa terram indagabili rōne p^{ro}currit.

Astrologos copōit ab astrū: z logos q^u est sermo. vñ
astrologia d^{icitur} ps astronomie vt vitem^o obiectōz: q^u posset fi
eri de s^{er}ua q^u dicit. **¶** Quoz scia vtilissima est r^e. **¶** **N**ota q^u d^{ic}
It. ethy. ij. **I**nter astronomiā z astrologiā aliqd^{am} differt.
nā astronomia celi cōuersionē: oryis: obit⁹ motūq^{ue} s^ude
rū cōtinet: vel q^u ex ea ita vocent^{ur}. **A**strologia v^o p^{ri}m^o na
turalis: p^{ri}m^o supstitiosa est. **N**aturalis dū exētur solis z
lune cursus: vel stellarū: certatq^{ue} ipoz statōnes. **S**upsti
ciosa v^o est illa quā mathematice sequuntur q^u in stellis au

gurant: q^u etiā. xij. celi signa p^{ro} singula anime vt corpis m. e
bra disponūt: syderūq^{ue} cursu natiuitates hoim moresq^{ue} p^{ro}
dicare conant^{ur}. **¶** **P**er h^{ec} p^{ro} q^u ad q^u est vtilis: z quo ad q^u
est dānabilis: tñ generaliter ibi sumit scia: sicut p^{ro} p^{ro} h^{ec} q^u
sequit^{ur} **¶** **E**t in ires p^{ro} scindit. **I**n doctrinā: rōez z vsuz

id est in rōnalez p^{ro}hi
losophiā. naturales
z mortales. **I**n octa
uo li. de ciui. dei in
uenies satis de his
tribus ca. iij. **E**t in
It. ethy. lib. viij. ca
pl. vj. **P**iero. posuit
tri^o greca vocabula
his tribus equipol
lentia que i quibus
dā antiqs eplis sic
iueni. **E**ndiate. id est
doctrinā. oislogon.
id est rōnem. **T**e the
rien. i. vsuz. grecas
lras p^{ro}termitto.
¶ **A**d minores ar
tes ventam r^e. **P**ic
o^{mn}dit difficultatē sa
cre scripture in com
patōne ad artes me
chanicas. **¶** **N**o
go. i. fm^o. **A**lliq^{ue} p^{ro}
logi h^{ab}nt lingua. i. of

ficio lingue. z forte ist^o mouet eos ad scribēdūz lingua p^{ro}
logo: q^u greci: n^o h^{ab}nt ablatiū. vñ dicit p^{ro}ti. q^u ablatiū p^{ro}
p^{ro} est romanorū. q^u nouit videt a latinis inuent⁹ lz an
tiquissimi grecoz grama^{tic} sextū casum posuisse videant^{ur}
r^e. **¶** **M**anu. i. officio manus. s. opando. postea exēplifi
cat. d^{ic}ēs. **¶** **A**gricole r^e. q^u cupiūt esse. s. p^{ro}ti in istis ar
tibus q^u multo fortius sacra scriptura q^u difficiloz est. sine do
ctore n^o p^{ro} intelligi. **C**emētarij s^unt q^u cū cemēto opant^{ur}. **F**a
bri metalloz ad d^{ic}am alioz fabroz. **F**abri em^o quilibet ar
tifices cōiter appellant^{ur}: s^{ed} p^{ro} additōes cōiter specificant^{ur}: vt
cū d^{ic}it faber ferrari⁹. **F**aber lignari⁹ r^e. **L**anarij s^unt q^u opā
tur de lana. **F**ullones qui pānos parāt z exandidant. **E**t
dicunt^{ur} a fulgeo fulges q^u faciūt pannos fulgere. **¶** **D**el bi
cunt^{ur} fullones q^usi fullando lanātes. vel q^usi fortiter lauātes
Suppeller d^{icitur} o^{mn}e instrū z ornamentū dom^o. z d^{icitur} a sup
pleo supplez: q^u supplet defectū dom^o. **¶** **D**o medico
rū est. p^{ro}mittūt medici r^e. **I**ta scribit in eplis **P**ratij vbi
d^{icitur} nauē agere ignar⁹ nauis timet. **A**brorantū egro n^o au
nisi q^u didicit dare. **¶** **D**o medicorū est. p^{ro}mittūt medici r^e.
¶ **S**ola scripturarū ars est quā sibi oēs. tam viri quam
mulieres: tā docti q^u insipientes. **V**endicāt. i. appropriāt z
vsurpāt. **¶** **P**assim. i. cōiter. indifferēt vbiq^{ue}. **E**t h^{ec} p^{ro}
bat p^{ro}verbum oratij d^{ic}ētis in eplis. **S**cribim⁹ indocti: do
ctiq^{ue} r^e. **E**t p^{ro}ponit ibi optimi vsus de ista materia. **N**u
tauit mentē p^{ro}pls leuis. z calēt vno. **S**cribēdi studio pu
erit: patreiq^{ue} seueri. **F**ronde comes viridi cenant: z carmī
na d^{ic}āt. **E**t subiūgit **P**iero. mltā incōueniētia q^u sequūt^{ur}
ex taliū doctria. **E**t p^{ro} o^{mn}dit doctrinā taliū eē ineptā cū d^{ic}
est **H**anc garrula anus r^e. omnes isti inepti s^unt ad docē
dum. **¶** **D**elyrus senex. i. desipiens lyrinā enim grece
desipientia est. vnde dicunt^{ur} origenis lyrināta errores. et
in quibus desipuit. **S**cōm **I**sid^o. ethy. x. delyrus d^{ic}
tur mente defectus per etatem. q^uia a recto ordine z qua
si a lyra aberret. **L**yra enim est oratōnis genus cū quo agri
cole facta semente dirigunt sulcos in quos omnes seges
decurrit. versus. pollice tango lyram. facio cum vomere
lyram. **I**tem grecisimus. de lyro discordo. de lyro deuio d^{ic}
cto. **E**st lyra fons p^{ri}m^o caput: est q^u lyra scōi. **P**ratius in se
cūda epla. **Q**uidq^{ue} delyrāt reges plectunt^{ur} achini **¶** **G**e
nex. q^usi se nesciēs. **S**cōo o^{mn}dit doctrinā taliū supbā ibi.
¶ **A**lij abdu. supci. vt etiā sapiētes videant^{ur}: quoz supbia
manifestatur in supciliū abductōne: in grādium trunā

Prologus

tionem: in phie ostentatione. Supercilium dicitur quasi cilio supposito. Cilius est regum oculo: sic dicitur quod celet oculo: vel a cilleo les. quod est mouere: quod frequenter mouet. In supercilij abductione signum est superbie. **T**rutinantes. i. cum magis pondere proferentes. **G**randia verba. i. inflata et intelligibilia. **I**tem par sciatur. vnde optime propeit eis illud quod dicitur **D**ratius in poetria telaphus et pelus cum paup et exul vterque. **P**roijcit ampullas. et sexquipedalia verba am pulle vel ambulle dicuntur verba inflata quasi plena bullis: in circuitu. **S**exquipedalia dicuntur mensuram totius pedis continetia. **C**etera plana sunt. **T**ercio ostendit doctrinam talium omne ineptam et propositam ibi. **A**lij dicitur etiam. nam magnam obprobrium est quod semper doctrinam se subiiciunt. **I**tem propositum est quod quod docet non intelligunt.

Pro pudor dicitur confessio secundum papiam. et dicitur pro pudor. quod est procul pudere vel pro aliquo pudere. dicitur etiam pro pudor. i. confessio est. i. ita dicere. **E**differunt. i. apperitur ostendunt valde differunt: eminent vel euidenter differunt. **C**onponit enim ab ex differo ris. quod est tractare: dicere sapienter loqui: confirmare etiam. **Q**uarto ostendit doctrinam talium esse erroneam ibi. **T**aceo de meis filiis. **E**cce magnus error. **E**t subiungit causam propter quam errant cum dicit. **N**ec scire dignantur quod propheta dicit. quod dicitur. viciocissimum est auctoritates que ad propositum non faciunt assumere: et violentem pro sua voluntate eas exponere: sicut faciunt illi qui versus virgilij et homeri exponunt de christo: cum auctorum loque aliena fuerit intentio et maxime coram intelligentibus non deberet hoc facere. **C**ontinua sic. **D**ixit quod incongrua aptant testimonia. **Q**uasi non legerim homerocentonas et virgiliocentonas. i. opuscula de versibus homeri et virgilij composita excerptiones quedam sunt de libris homeri et virgilij: et in duos libellos redacte. in quibus multi versus propter predictorum auctorum intentionem adaptantur christo. **E**xcerptores autem libros homeri et virgilij transcurrentes vbi que inueniunt aliquid quod sue materie possent adaptare: puncto signauerunt: ut quasi copularerunt propter inuenirent et ab hominibus punctione centones dicuntur scripta proposita ex verbis hinc inde collectis et secundum numerum continuatis. centones enim verbum grecum idem quod pingo. vnde dicitur hic centones. idem scilicet punctus vel punctatio. **I**tem. j. ethy. vbi agit de metris ibi dicitur quod centones sunt que de carminibus homeri et virgilij propria opera more ceterario ex multis hinc inde propositis vniuersum faciunt corpus. **V**nde secundum ipsum centones dicuntur a centum. **E**t nota quod declinat hinc virgiliocentones. et hinc homerocentones. **V**nde homerocentonas: accusatiuus grecus est. **E**t sicut virgiliocentonas. **C**omposuit autem homerocentonas de christo. **E**udochia vero Theodosij minoris. virgiliocentonas scripsit proposita **A**delpi: in quibus posuit pro magna parte continentiam nouam et veterem. **E**t credo quod opus illud continet septingentos et quatuordecim versus. **I**tem. dicit de ea in. j. ethy. quod de fabrica mundi euangelij plenissime expressit. **M**odo exponam istam. **D**icitur quod incongrua aptant testimonia et male intellecta quasi non legerim homerocentonas et virgiliocentonas sicut et ipsi. **N**am sic non sic etiam et maronem etiam. **I**ta ista est hiero. **C**onstrue sic. **I**tem pro et resume quasi ista loquat: quasi non legerim homerocentonas et virgiliocentonas: quasi non possum sic. i. sic ipsi dicere. i. dicendo affirmare. maronem. i. virgilium. **S**ine christo id est non intelligendo de christo vel non habito respectu ad christum fuisse christianum. i. auctores quasi ipsi assumerent scripsisse de christo. quod possem dicere si vellem. quod virgilius libris scribens intelligeret de christo cum tamen in veritate non hoc diceret de ipso: sed hoc dicere non lumine incongrua testimonio usurpamus sicut illi qui dicunt enim intellexisse de christo.

Quia scripsit. **I**tem redit etiam. ut per ordinem ostendat quod dicte auctoritates usurpate sint nec de christo loquantur: nota quod pollio dux germanici exercitus capta Salona citate dalmacie eodem anno consul romanus fieri promeruit. **V**nde virgilius in bucco. iij. eglo. **Q**ui te pollio amat veniat que te que gaudet. i. te venisse ad consulatum. **E**odem anno habuit filium quem salona denicta saloniun vocauit. qui natus pentibus risse dicitur: quod erat malum omen. quoniam in ipsis primordiis interijt. **V**irgilius vero volens omen illud in bonum conuvertere dicit quod ipso regnate erit iusticia in terra. **E**t multipliciter commendat eum dicens. **I**am. s. nato saloniino. et. i. etiam virgo. i. iusticia redit. **I**usticia dicitur secundum fabiam filia fuisse dicitur cel gigantibus. virgo quod incorrupta dicitur esse. **D**uidus. j. matamor. **D**icta sedet pietas: et virgo a cedemadentes. **V**ltima celestium terras astrea reliquit. **S**edunt saturnia regna. scilicet prima etas que fuit aurea. **V**nde ouidius. **A**urea prima fata est etas. **I**tem. **I**ta noua progenies. i. saloniun celo dimittit alto. quod nate celestis reputabit propter probitates suas. **O**mnia illa inuenies in bucco. in quarta egloga. **I**tem alia auctorum. **N**ate mee vires etiam. non est dicta de christo: imo sicut patet in fine primi eneidos verba sunt veneris ad cupidinem filium suum supplicantis: ut assumpta forma iulij cesaris nepotis sui. i. filie enee. quem diligebat dido. **C**artaginensis regina inflammaret eam ad amorem enee. **I**tem illa auctoritas. **T**alia prestabat etiam. non de christo. sed de anchise dicitur in. ij. eneidos. **C**um ei enee patrem suum de troiano incedio in humeris exponasset: et cum eo fugam inire voluisset. ille nullo modo cum eo voluit exulare nec troiam iam succensam deserere. **V**nde dicitur de o ibidem. **A**bnegar abscessa vitam producere troia. **O**xiliusque pati etiam. **E**t cum esset veteranus volebat mori in terra natiuitatis sue. **I**n fine dicit virgilius de eo. **T**alia prestabat memorans. fixusque manebat. i. firmus. scilicet in proposito non recedens troia.

Puerilia sunt hec. **D**ic ostendit doctrinam talium ridiculosam quia ea docent quorum non habent scientiam ad modum pueri balbucientis et necdum plena verba formare scientis. vnde dicit puerilia sunt. hec et circulatorum ludo filia docet quod idem. quod dicitur. pueri nesciunt discretos boni et mali: sicut nec isti. **I**tem pueri sedentibus in circulo vnde currit in circuitu tenens aliquid in manu sua: quod deponit si pro retro iuxta aliquem illoque si fuerit dephesus a billo iuxta quem res deponit: resumit rem depositam et procedit in circuitu suo. **S**i vero statim non fuerit dephesus. ille iuxta quem deposita est: circuit pro illo et ille sedet cum alijs. **E**t iste ludus appellatur circulatorum. **E**t sic iste ludus laboriosus est et infructuosus: et idem ridiculosus: sic sicut doctrina talium ridiculosa est. **A**liqui tamen exponunt illud dicitur

bas risse dicitur: quod erat malum omen. quoniam in ipsis primordiis interijt. **V**irgilius vero volens omen illud in bonum conuvertere dicit quod ipso regnate erit iusticia in terra. **E**t multipliciter commendat eum dicens. **I**am. s. nato saloniino. et. i. etiam virgo. i. iusticia redit. **I**usticia dicitur secundum fabiam filia fuisse dicitur cel gigantibus. virgo quod incorrupta dicitur esse. **D**uidus. j. matamor. **D**icta sedet pietas: et virgo a cedemadentes. **V**ltima celestium terras astrea reliquit. **S**edunt saturnia regna. scilicet prima etas que fuit aurea. **V**nde ouidius. **A**urea prima fata est etas. **I**tem. **I**ta noua progenies. i. saloniun celo dimittit alto. quod nate celestis reputabit propter probitates suas. **O**mnia illa inuenies in bucco. in quarta egloga. **I**tem alia auctorum. **N**ate mee vires etiam. non est dicta de christo: imo sicut patet in fine primi eneidos verba sunt veneris ad cupidinem filium suum supplicantis: ut assumpta forma iulij cesaris nepotis sui. i. filie enee. quem diligebat dido. **C**artaginensis regina inflammaret eam ad amorem enee. **I**tem illa auctoritas. **T**alia prestabat etiam. non de christo. sed de anchise dicitur in. ij. eneidos. **C**um ei enee patrem suum de troiano incedio in humeris exponasset: et cum eo fugam inire voluisset. ille nullo modo cum eo voluit exulare nec troiam iam succensam deserere. **V**nde dicitur de o ibidem. **A**bnegar abscessa vitam producere troia. **O**xiliusque pati etiam. **E**t cum esset veteranus volebat mori in terra natiuitatis sue. **I**n fine dicit virgilius de eo. **T**alia prestabat memorans. fixusque manebat. i. firmus. scilicet in proposito non recedens troia. **P**uerilia sunt hec. **D**ic ostendit doctrinam talium ridiculosam quia ea docent quorum non habent scientiam ad modum pueri balbucientis et necdum plena verba formare scientis. vnde dicit puerilia sunt. hec et circulatorum ludo filia docet quod idem. quod dicitur. pueri nesciunt discretos boni et mali: sicut nec isti. **I**tem pueri sedentibus in circulo vnde currit in circuitu tenens aliquid in manu sua: quod deponit si pro retro iuxta aliquem illoque si fuerit dephesus a billo iuxta quem res deponit: resumit rem depositam et procedit in circuitu suo. **S**i vero statim non fuerit dephesus. ille iuxta quem deposita est: circuit pro illo et ille sedet cum alijs. **E**t iste ludus appellatur circulatorum. **E**t sic iste ludus laboriosus est et infructuosus: et idem ridiculosus: sic sicut doctrina talium ridiculosa est. **A**liqui tamen exponunt illud dicitur

circensi. de q dicit yfido? Ethym. xvij. Circenses ludi. id dicit vel a circueundo: vñ q vbi nũc mere sũt olim gladij ponebãt: q̄s q̄dãge circũbãt: z inde dicit circẽses: ab ensibus circa q̄s currebãt. Siquidẽ etiã i littoze circa ripas fluminũ cursus agitãtes gladios i ordine i littoze ripe ponebãt. Et erat artis equam circa picula torquere. Vñ et circẽses dicit q̄si circũenses. Isti ludi piculosi z infructuosi erant: sic sũt doctrinaliuz q̄ dicit: puerilia sũt hec z circulatorũ ludo silia docẽ quod ignozes. Immo vt stomacho. i. indignatõe loquar. Nec hoc q̄dẽ scire qd̄ nescias. i. ignozare te hẽre de factum scie. Stomachus grece os vocatur: eo q̄ hostiũ ventris sit: z ipm cibuz excipiat atq; ad intestina trãsmittat. Ita dicit yfido. ethymo. x. z inde dicit stomacho. a. um. i. iracũdũ: furibũdus: indignabũdus. Et stomacho. aris. irasci: furere: indignari

Idelicet manifestissima ẽ genesis. Sicut dcm̄ est supra. hec ẽ q̄nta ps p̄ncipalis isti eplẽ in q̄ oñdit difficultas sacre scripture. z iõ nõ põt intelligi sine doctore. Et diuidit in duas ptes: in q̄ p̄ria oñdit ista difficultas sacre scripture p̄ticularitẽ libros aliq̄s p̄stringendo. Scõdo generalitẽ p̄ libros singulos discurrendo. P̄ria ps incipit ibi. Liber i Apo. Scõda b̄ videlicet manifestissima zc̄. Itẽ ista ps h̄z tres ptes. in p̄ma oñdit vet. te. difficultates. In scõda oñdit affectũ suũ ad sacra scripturã. z humilitẽ cõfitei ignozantiã suã: ibi. Cernis me zc̄. In terciã innuit no. resta. obscuritatẽ: ibi. Tangã z nonũ. His visis literẽ insitamus. P̄ria dixerat q̄ ridiculosum est tibi docere quod ignozas: z ignozare quod nescias. Videlicet. i. videre lz dixerim h. q. d. vñ ḡra fm̄ opinio nẽ istoz manifestissima. i. facillima ẽ genes. sed in veritate difficillima ẽ. Et hoc oñdit dicens: in q̄. i. agit z scribit de creatura mundi: gen. i. De exordio generis hũani. Gen. ij. De diuisione terre Gen. xj. De descẽsõe hebreoz vsq; ad egyptũ scribit a duodecimo. c. vsq; ad. xlviij. Assignãdo ista rã partiu diuisionẽz oñdit Hiero. p̄tinetie gen. difficultatẽ z mysterioz innuit obscuritatẽ: vt excludat eoz stultã opinionõnẽ. z sũt facit i alijs libris. Lib gen. hebraice dicit p̄sũth grece gen. latine generatio. Et fm̄ yfido. ethi. vj. sic appellatur eo q̄ exordiu mundi z generatio seculi in eo p̄tineat. b̄ Patet exodus fm̄ eoz opunione: h̄ difficillimus liber est fm̄ veritatẽ. z h̄ p̄bat tangẽdo ipius p̄tinentie difficultatẽ dicens. c̄ Cum plagis decem. i. ca. viij. lx. x. xj. xij. d̄ Cũ decalogo. ca. xx. Decalogus dicitur de decẽ z logos qd̄ ẽ sermo. q̄si decẽ p̄ceptoz locutio: vñ ipa decẽ p̄cepta. ē Cũ mysticis diuinitq; p̄ceptis. xxi. xxij. xxij. ibi em̄ de iudicialib; agit: z multa mysteria tangunt. Iste liber hebraice dicit elestmoth: grece exodus latine exiit: eo q̄ egressum populi isrl̄ de egypto deserit. Et nota q̄ sicut nos nomiam psalms a p̄ncipijs ita hebrei a p̄ncipijs imponũt noia libris vnde elestmoth sonat. hec noia fm̄ remigũm scribit bellestmoth: fm̄ yfido. elestmoth. Exodus cõponit ab ex z odus via. Itẽ odos laus vel cãtus. Q̄ ante quidã dicit q̄ p̄ via scribit p̄micerõ. id est o brenẽ. p̄ cantu do p̄ omega. i. o longũ nõ sp̄ seruat in cõpositis. vñ iuuenalis in p̄mo. Si qñ theatro: maestas tandẽq; redit ad pulpita vomũ. Exodiũ. i. cantilena. f̄ In promptu. i. in ap̄to. ḡ Est leuiticus liber. supple fm̄ opinionõnẽ eoz sic dicitur ẽ supra. Vñ p̄tales Hiero. notat ipius difficul

tatẽ cũ dicit. **I**n q̄ singula sacrificia imo singule pene syllabe z vestes zc̄. De vestib; Aaron p̄ncipalit agit Exod. xxvij. Per recapitulatiõez leuit. viij. Iste liber hebraice dicit vagehra. grece leuitic. qz de electiõẽ z ministerio leuitaz agit latine offeroz. vel sacrificator. qz de sacrificijs z d̄ his que offerẽbãt ex lege tractat. Et nota q̄ hebraice va. sonat. z gehra. vocauit more hebreoz qui a p̄ncipijs denoiant libros suos: in nos ponũt aut p̄ et. Et dicim; vocauit autem. **N**ũeri dõ nonne to. Arithmetice zc̄. ita inuenit scripturã in antiquis: tangendo libri cõtinentiã ipi; innuit difficultatẽ. **N**õne totius arithmetice. hoc dicit p̄pter numerũ in ca. prophetie Balaam

xxij. z. xxij. Quadraginta duarũ mansionũ. xxij. arithmetice est disciplina numeroz z dicitur ab ares. i. vtus z rithmos qd̄ est nũerus qz tractat de virtute nũeri. Del dicitur a rithmon qd̄ est nũerus: qz tractat de virtute nũeri: cuius auctor p̄mus pithagoras fuit. hic heremus dicit desertũ sicut dicit magister in historijs. Ille liber hebraice dicit vagehaber. qd̄ apud nos sonat. Et locutus est. in nos non habem; z Romẽ grecũ nõ habem; in scripturis nostris nã grece arithmoth dicit latine liber nũeri vel nũerorum. Del dicit quãdoq; nũeri pluralit. sicut solet dici. hic legit in nũeris. Merito aut hoc noie censet. quia quatuor hic p̄ncipaliter nũerant. i. de oĩ populo viri apti ad arma ferenda: primogeniti leuitẽ q̄ etiã bis nũerant z mansiones p̄ quas profecti sunt. k̄ Deuteronomium vero zc̄. Iste liber hebraice dicit elleadabarim qd̄ sonat: Dec verba. Nam a p̄ncipio dicit more hebreoz. fm̄ Remigũm adabarim hebraice. Deuteronomiũ grece. scõda legislatio latine. Greci appellant Deuteronomiũ secundã legem a deutros. id est secundũ. z nomos vel noma qd̄ est lex. vñ dicit hoc deuteronomiũ. id est secunda lex. Et ex hoc quidã errantes dixerũt duas esse leges. vñã datã a deo que in libris precedentib; continet. Aliã autẽ a moyse in hoc libro. Et dicit q̄ de illa lege dicitur est supra. j. Nũerorum locut; est deus ad moysem. de illa dicit hic. Locut; ẽ moyses ad omnẽ isrl̄. Ad hoc sciendũ q̄ pentatheucus non est nisi vna lex q̄ ab apostolo z alijs sepe vocat lex Moyses: quã lex dei hebre; vocat etiã hos q̄nq; libros: thorath. i. legem. nec ob aliud dicit iste liber secunda lex: nisi quia predicta in p̄cedentibus libris hic iterant quasi lex iterata. Iterant aut hic triã z tribus de causis. Precepta z cerimonie: ad cõmendationẽ memoriẽ z ipoz cõfirmatiõz. Beneficia dei ad roborandã in illius dei dilectionem. flagella que murmurantes sustinuerũt ad incutiendũ timorem. **E**t euangelice legis p̄figuratio. Sicut enim Moyses veterẽ legem que dicit lex timoris iterauit: explanauit z cõsumauit: addẽs p̄ceptã amoris: sic saluator noster eandẽ legẽ iterauit: mysteria referauit: z cõpletiorẽ fecit in lege euãgelica: q̄ ẽ tota amoris. z inde moyses typũ gerit christi. Scõda lex figura fuit euãgelij. Lex continebat figuras quarũ in euãgelio manifestat veritas. **D**icit Job. j. Lex per moysem data est: gratia z veritas pechie sum xpm̄ facta est. **N**õne zc̄. p̄ta sunt. i. in p̄cedẽtibus libris dicta. **N**õne tñ oia de veterib; sint. i. appa reãt. **M**ona. qz nou; ẽ dicendũ stilus: z elegãtioz modus **I**sid. in. viij. ethy. sic exponit. Scõda lex. i. repetitio et euãgelice legis p̄figuratio q̄ sic ea habz q̄ p̄ta sunt: vt tñ

Prologus

noua sint oia que in es replicant. Vel de veterib' p'strua-
tur cu' sequitib' r meli' vt credo sic. De veterib' hucusq'
moyses. q. d. hucusq' moyses egit de ve. re. z hoc est qd se-
quit. p' hucusq' p'ethatheucus. i. qnq' volumia moy-
si a p'etha qd est qnq' z theucos qd est volumē. moyses a
moys qd in lingua
egyptiaca dī aqua:
z ses qd ē assumptō
qz assumpt' ē de aq'
a filia pharaonis.
q' Quib' qnq' ver-
bis. i. libris. r' Jo-
qui se rē. gliaf. i. su-
mit de. j. Corin. xiiij
s' Job exēplar rē.
p'lectif. q. d. pauca
vl' n'la st q' si p'imeat
p' Prosa incipit. a p'
c. vsq' ad. iij. v' ver-
su labit. a. iij. vsq' ad
p'ncipiū q' dragesimū
scōi r' Pedestri f'
mōe finit a p'ncipio
xliij. vsq' ad finē. Re-
spice ploguz sup il-
lud iob. scz cogoz p'
singulos. Et vt oia
ista planius intelli-
gas p'sa: sicut dicit
Istō. in. j. etby. est p'
ducta oratio a lege
metri soluta. Et dicit
tur a p'oson qd ē so-
lutū: p'ductū vl' pro-
lixū qz nō artat nūe-
ro pedū vel syllaba-
rū: sed in longū pro-
voluntate p'ductū.
Versus est q' pedi-
bus i suo ordine di-
sposit' certo sine mo-
derat. z dī a vertēdo qz rādū dz verti quousq' recte cōsti-
ruat. Sermo pedestris dī hūllis fimo. Vn' oratius i poe-
tria. Et tragicis plurimū dolet f'none pedestri y' Am-
nesq' leges dyaletice rē. Ad euidentiā istoz fiat talis syl-
logismus in p'mo modo p'ime figure. Bis hō est anial:
ecce maior p'positio: omne risibile est hō. ecce minor p'posi-
tio sine assumptio: ergo omne risibile est anial: ecce cōclu-
sio que eicit ex p'missis. Cōfirmatio aut' istius p'clusiōis
sine illatiōis est regula que dicit. De quocūq' p'dicat spe-
cies z gen' vñ dicit Tulli. in. j. Ahero. Cōfirmatio est p'
quā arguēdo n'fē cause fidē z auctoritatē z firmamentuz
adiungit oīo sicut p'tz in textu maior ps libri Job p' mo-
dū disputatiōis tradita est. 3' Singula in eo rē. cauti'
scripserit. Cauti'. i. fidelius. xix. ca. vbi dicit a' Scio rē
videbo deū. 4' quidā addūt saluatoreū meū. Greg'. non
h'z Philippus nec antiq' bibliē corecte. h' Quē vi. rē
nō alius licet alterat'. c' Reposita est hec spes mea in
sinu meo. i. in mēte mea. Nota q' quidā dicūt q' moyses
p'posuit librū Job. et ideo f'm alios ponit i ista epla post
p'ethatheucū a hieronymo f' hoc nō est vey: nec credit a
mag' q' ali' eū p'posuerit nisi ipse Job expt' realit' afflicti-
ones suas: nec fuit hec p'bola p'ficta sic dixit Rabi moy-
ses: q' impossibile ē hoiez posse sustinere talia. Ordinat autē
Ba hieronymo stati p' p'ethatheucū an' Josue. qz an' edi-
fuit. Job ei an' iosue fuit: z vt qdā dicūt alio noie appella-
bat Joab: sic legit Gen. xxxvj. Et hoc attendit Hierony-
mus: ideoq' ipm' imediate post p'ethatheucū Moyfi po-
fuit. Et nota q' ille Joab fuit rex z regnavit post Balach
filiū Iyon. et nomē patris ei' fuit Zare de Bosim: z hūc
dicūt fuisse Job vt dicitur ē. d' Veniā ad iesuz. Naue. i.

ad librū Josue: q' fuit fili' Naue vñ dī bennū. i. fili' naue
vel nun. qd idē est. Cognomiā aut' sic ad differentiā Je-
su filij Syrac pronepotis iesu magni sacerdotis: q' scpsit
ecclesiasticū. Itē iesus naue trinomius fuit: dicebat em' ie-
sus iosue z Osee. e' Qui typū dñi rē. p'fert. i. p'ndit.

Transiit iordanē
iij. ca. g' Hostiuz
regna subuertit a. vij.
ca. vsq' ad. xliij.
h' Diuidit terrā vi-
ctori p'plo. a. xliij. v'
qz ad. xliij. i' Et p'
singulas vbes: vi-
culos rē. describit.
q. d. spūalit' de mili-
tari: z triūphanti ec-
clesia exponuntur.
k' In iudiciū libro
z cetēa tot figure In
figuraz multiplicā-
tione ondit difficul-
tas spūalis itelligē-
tie. Iste liber dī so-
phū hebraice. qd in
terp'tat speculās eol
p' speculatoz eoz.
qz Hely sacerdotēz
describit. et iudices
q' fuerūt p'pli specu-
latores: z iō appella-
bat liber iudiciū: tan-
q' a materia Videt
m' qbusdaz auctori-
bas sic nomiat': vt
cronice scribēde q'
qz iudicuz suū ipus
in act' redegerit. qz
autē in vñū cōpege-
rit dubiū ē. qdaz di-
cūt q' Samuel: alij
q' Eldras. Verifi-

mili' vñ q' ezechias q' p'oblas salomonis: z librū regū in
vñū collegit: ita scribit i historiis l' Ruth. moabit'. i. d'
moabitidi regiōe existēs. isate explet vaticiniū. i. p'phetia
m' Dicētis. xvj. ca. n' Emitte agnuz rē. glo. de Ruth
moabitis nupsit Booz: ex q' Dbeth genuit ex q' Jesse pa-
trē dauid: De cui' semie vgo maria p'cessit: q' xpm cōce-
pit z pepit: dicit q'. o' De petra deserti. i. de ruth gentili
gētes em' lapides p' deo colebāt: z iō a deo deserti erant.
p' Ad montē filie syon. i. hierlm. Vel poti' ad eccliam
q' ē in cōtēplatiōe tāq' speculariōis filia. q' Samuel rē.
liber regū apud nos distinguit in q'tuoz volumia: f'm he-
breos i duob' libris cōsistit. qz p'm' dī a samuel noie au-
ctor' ita scribit i historiis. Alij dicūt q' p'mā p'tez scpsit sa-
muel: sequētia vo ei' vsq' ad calcē scpsit dō. Scōs liber dē
malachim. i. f'gū a mā: quē qdā vocāt malachoz qd sonat
regnoz f' viciose. agit ei i eo d' vno regno iudeoz tm' z de
regib' ei' f' i duo diuisuz fuit. Scpt' aut' ē chronice liber
iste sb' singul' regib': q' cōpact' ē in vñū a hieremīa: qd ex-
inde p'z: q' idē ē f'ntis h' libri z hieremīe: ita scribit i histo-
riis: dī itaqz. q' Samuel. i. p'mus liber f'gū apō hebre-
os: q' p'm' z scōs dī apō nos r' In hell' mortuo. j. re. iij.
s' Et i occisiōe saul. j. reg. xxxj. Regē abolitā. i. dele-
tā i morte heli sacerdotis: z saul regl' trāslatio regni et sa-
cerdotij: p'figurāt: iō seqt. v' Porro in sadoch atqz i dō
noui rē. In sadoch. ij. reg. viij. In dō. ij. re. ij. Mal-
achi rē. a salomōe vsq' ad iechoniā rē. Salomōe. iij. re. j.
vl' iij. vsq' ad iechoniā. iij. reg. xliij. vl' xliij. Cave ne dēi
ptar' i noie: qz alio noie dicebat eliachi fili' iosie. int' istoz
duos d'scribit regnū iuda y' Jeroboā. iij. re. xij. vsq' ad
osee. iij. re. xvij. int' istos duos d'scribit f'gnū isrl'. 3' Per

regnu' iuda designat pacitas fidelium. p regnu' isrl mltitu do hereticor. a Duodeci pphes. s. miores. b In vno volumis angustia zc. In plogo sup osee dicit expressius vbi ait. Hoc tñ volo o paula z eustochiu amonitas scire vnu libz eē duodeci pphaz. h qre i vno volumie coartat in plogo libri regu poif rō: vt. s. tot cent libri q̄t sūt lfe alpha beti apud hebreos. c Osee crebro nominat ephraym zc. Per ephraym sicut dicit hiero. sup iosue v. ieroboam signat. noie Israhel decem trib. iste ieroboaz q̄ fuit de stirpe ephraym filij ioseph regnavit sup decē trib z fecit pplm ydolatrare: sic scribit. iij. reg. xij. e Samaria civitas ē metropol' decez turbuū a q̄ ois regio in circui tu nomen accepit: quā sēnacherib rex

regnu' describit isrl. Si historia respicias verba simplicia sūt: si i lris sensuz latentē inspexeris ecclie paucitas z hereticor z eccliaz bella narrant. Duodeci pphete i vno volumis angustias coartati: multo aliud q̄ sonāt i lra pfigurāt. osee crebro noiat ephraym Samariam: ioseph: iezrahel: z vxorē fornicariā: z fornicationis filios: z adulterā cubiculo clausam mariti: multo tpe sedere viduā: et

affirioz cōstruxit: vocavitq̄ samariā. i. custodiā qz qn isrl trāstulz i medos: ibi custodes cōstituit: ita dicit Isi. ethy. xv. Itē hiero. sup. viij. osee. Nō i vrbē samaria positi erāt vituli. h i dan. z bethel. Per samariā ḡ oēs vrbes decē tribū signat. f Ioseph. nō recolo me legisse i osee: forte vitlo scptorū ponit: vt intelligit in filio suo ephraym: qd̄ videt hri ex glo. hiero. Osee. j. vbi dicit. Israhel ē metropol' in regno samarie iux̄ quā sūt cāpi latissimi: z vallis vasta plusq̄ decē milib' passuū. iij. reg. xvij. In hac cōmissio hlio ab affirioz cesus ē Israhel. i. decē tribū q̄ dicte sūt ephraym p̄ ieroboam de ephraym genitū q̄ p̄m fecit scisina in p̄plo. Dicunt z ioseph qz ioseph erat pater ephraym. g Israhel interpretat semē dei: q̄ xps ē i q̄ vere implet qd̄ p sanguinē nabothe Israhelitz pfigurāt. h De vxore fornicaria Osee. j. i De adultera mariti expectate Osee iij. vbi dicit glo. Hāc sic p fornicariā decē tribū: ita p hāc adulterā iudeā spūalit̄ intelligim' zc. In sūma tene qd̄ dicit Isid. ethy. vij. Osee saluator aut saluās dū enī iraz dei ad pplz isrl ob crimē ydolatrie pphetas domū Jude salurē p̄nunciavit p̄ qd̄ ezechias rex iuda sblatis ydolis: q̄ p̄cedentes reges cōsecrauerāt: templū dñi purgasse aut purificasse monstrat. k Joel filius zc. Aliqui libri hnt terrā duodecim tribuū h hiero. in p̄logo sup ioel q̄ incipit. sanctus ioel zc. q̄ in hūc p̄phētā. i. fm hūc p̄phētā. oē qd̄ dicit p̄ncipalit̄ ad tribū iudā z hierusalē p̄tinere credendū est: z nullā oino israhelis. i. decē tribuū in hoc fieri mentionē. Aliqui tamē glosant hoc qd̄ dicit: nullā: supple ad corrigendū: quoniā de eis facit mentionē reducendo ma la ipoz in exemplū: vt caueant due tribus. De hoc nolo cōtendere: s̄ credo Hiero. qui dicit nullā omnino zc. l Cruca. vocat vermis q̄ in canlib' inuenit. m Bruca vocat fens locuste anteq̄ habeat alas: deinde dicit atelab': cū vo plenit volat dicit locusta. n Rubigo ē quā do tenere fruges noxio roze pcutiunt z vertunt tam culmi q̄ spice in ruborē minij coloris vel synopidis: h̄ glosa p erucā Assirij z Caldei signant: p locustaz Perse z Medū: p bruciū. Macedones z omēs successores alexandri: p rubiginē Romani. Scdm Greg. p erucā notat libidinē. p locustā inanē gloriā: p bruciū ventris ingluuiem: p rubiginē irā. Scdm Hiero. moraliter p hec quatuor signant quatuor animi passiōes. que sūt ultra modū dñant: aufert salutē aie. Tristitia de p̄nti aduersitate. Gaudū de p̄nti prosperitate. Timor de futuro malo. Spes de futuro bono. o Effusus tri. i. effundendū esse. ioelis. ij. post hoc

effundā spm̄ meū sup omnē carnes zc. sup centū viginti: actu. j. Erat aut turba hoim vere centū viginti. Item act. ij. dicit de effusioe spūsancti sup eos: qz. s. repleuit rotam domū vbi erant sedentes. p Qui centū viginti zc. Ad euidētā istī lfe depinge trigonū equilaterū in cui' p̄ma linea pone vnu.

sub veste lugubri mariti ad se reditū p̄tolari: Joel filius fatuel d̄scribit trā duodecim tribuū eruca: bruco locusta rubigine vastate cōsumptā: et post euerfionez prioris ppli effusuz iri spm̄ sanctū sup seruos dei ei ancillas. i. sup cētū viginti credentiū noia: z effusuz iri in cenaculo syon: q̄ cētuz viginti ab vno vsq̄ ad quādecim paulati z p incrementa surgētes: quādecim graduū nūerū efficiūt q̄ in psalmo my-

ma linea pone vnu. In scdo duo: in tercia trla. Et ita paulatim z p incrementa multiplicado proce de vsq̄ ad decimā quā lineaz i q̄ pone quādecim. z postea totam summaz nūera z inuenies centum viginti: z in quibz latere trigoni inuenies quādecim. p̄ h em dē equilater' sic p̄z in sc̄pta figura. et h̄ est qd̄ dicit q̄ centū viginti surgentes paulati. i. de linea in lineaz. q̄ Et p̄ incrementa. i. p̄ additiōes vni' i q̄ libz lineaz. r̄ Efficiūt nūerz quādecim g-

duū. i. quādecim psalmoz gradualū. s Qui i psalterio p̄tinent mystice. ad lraz in tēplo Salomōis. In hierlm̄ erāt quādecim grad' p̄ q̄s ascendebat ad tēplū: z qn̄ cātores solennit̄ p̄cedebāt incipiebāt ab inferiori z ascendebāt processionalit̄ vsq̄ ad summā z stādo in singulis cantabant vnu de illis psalmis gradualib'. Vñ dicit sūt psalmi graduales a gradu vel a ḡdior: qz gradati cātabant ibi: p̄steriū aut i illis multipl' ē. Sūt em̄ ibi tres quārii. p̄mus p̄tinet ad incipientes. sc̄ds ad p̄ficiētes. tercius ad p̄fectos. Prim' em̄ cōsistit in declinatōne a malo. z p̄m' gradus p̄mi quārii est clamor liberatiōis a miseria hui' seculi q̄ determinatur in hoc ps. Ad dñm cū tribularer clamaui. Sc̄ds gradus est fiducia liberatiōis. q̄ tangit in sc̄do ps. Leuauit oculos meos zc. Tercius grad' est leticia ex cōsideratiōe finis tribulatiōis ibi. Metatus sum zc. Quartus est cōtinuatio supplicatiōis p̄ liberatiōe q̄ subiūgit quarto ps. Ad te leuani. Quint' est gratia pactio p̄ liberatiōe ibi. Nisi qz dñs. Sc̄ds quārius incipit ibi. Qui p̄fidunt. Et p̄tinet ad p̄ficientes. etem̄ ad p̄ficiendū i bono. p̄mus gradus ē p̄fidentia xp̄iani q̄ tangit ibi. Qui p̄fidunt. sc̄ds gradus est consolatio seminantis misericordie opera ibi. In cōuertendo. Tercius gradus ē oim bonoz deo attributo ibi. Nisi dñs. Quart' ē beatitudo tioris ibi. Beati omēs zc. Quint' ē firmitas patientie ibi. Sepe expugnauerūt. Tercius quārius incipit ibi. De profundis. In q̄ notat cōsummatio in bono. z ideo p̄tinet ad p̄fectos. Primus grad' ē cōfidentia supplicatiōis ibi. De profundis. Sc̄ds humilitas cōfidentis ibi. Dñe non est exaltatū. Tercius ē desideriu' edificatiōis dom' dei ibi. Memēto dñe. Quartus est charitas p̄mi ibi. Ecce q̄s bonū. Quint' ē charitas dei ibi. Ecce nūc b̄ndicite. Del ad decimū quintū gradū ascendit. s. ad charitatē dei q̄ ponit in vltimo gradu. q̄ charitatē implet quādecim effectus hz. j. Cor. xij. Charitas patiens ē zc. Vñ hec figura dalmatica hz altrinsecus. xv. ordines fimbriarū. Itē ad quādecim gradū ascendit: qui mandata vete. testa. ac noui custodit. iuxta illud Ecclesiast. xj. Da partes. vij. nec non z octo. talis ascendit per quādecim grad' qui erāt in tēplo: Mich. v. Suscitabit dñs super eum septem pastores z octo p̄mates. Qui igit per virtutes ad quādecim gradus ascendit vt dicit super illos psalmos hēbit spm̄ sanctū qui in centū viginti discipulos iussus est: z hoc ē qd̄ dicit Hiero. qui mystice cōtinent. hoc ipm̄ rep̄ntat ecclēsia tpe quādragesimali recitādo eos in maritino.

Prologus

Tertius pastor et rusticus etc. i. leuiter agens v. leuit de
terpēs sicut pastores solēt facere. Alij hñt distinguēs. qz
meliora eligebat. tñ in antiqz et correctz biblijs inueni di
stringuēs. **V** Paucis vbis etc. In q notat ipius diffi
cultas. **Q**uis em̄ digne exprimat etc. Amos pastor. j.
ca. **T**ria et quatuor scelera. j. ca. et. ij.

In tropologia ex
ponit hiero. in origi
nali dices. primum
pcm̄ est cogitasse q
mala sūt. scdm̄ cogi
tationibz acq̄uēns
sep̄ueris. terciū qd
mēte decrenerit ope
cōplere. q̄rtum post
pcm̄ nō agere pens
sentiaz. et in suo sibi
complacere delicto
Damascus fm̄ hie
rony. metropol̄ ē in
Syria quam pdidit
suus Eliezer in cā
po vbi occisus ē
Abel. Galaad ciuitas
et regio est trans ior
danē i forte dimidie

tribus Manasse. tpe vō quo Amos cepit pphetare aza
el rex damasci illā regione intantū vastauit: vt superato
achaz rege isrl̄ illā regione adinstar tribuloz frumenta in
areis triturantiū cōtereret. iō pmo aduersus damascū in
nebis ppheta. ita dicit hiero. Item fm̄ ipm̄ Gaza est me
tropolis ciuitas philistinorū qui nunc palestini vocant: q
quoscūqz de duodeci tribubz poterāt pprehendere vende
bāt ydumeis i suos et ancillas. iō minat eis ppheta ignē
captiuitatis q oia deuoret. Tercio inuehit p̄ Tyrū. et fm̄
hiero. Tyrus est ciuitas phenicū et prima sidonijs. cui
cines negotiatores erāt. et quoscūqz depredari poterāt ex
isrl̄ vendebāt ydumeis et alijs gentibz. **Q**uarto inuehi
tur cōtra ydumeā. de qua dicit Hiero. Edom ipse est q et
Esau et Seyr. vnde et mōtes Seyr nomiant inde. et regio
ydumea. iste psecutus est iacob vt timore eius fugeret in
Mesopotamiā: et non seruauit in eo viscera misericordie
vt vinculo fraternitatis colligatū sibi intelligeret: et odiū
quod fuit in patre seruauerūt ydumei nati ab eo p̄ filios
iacob. vt egredientibz de egypto: nec transiit quidē i ter
ram sanctā cōcederent: in hoc violātes misericordiaz acsi
fratres eos esse nescierent. **Q**uinto inuehitur cōtra filios
ammō. de quibus ait Hiero. filij ammō geniti de stirpe
Loth: habitant in arabia. hoz vero princeps Daazamo
nites tempibus Saul pugnauit cōtra galaad que est ci
uitas duarū tribū et Manasse. et intantū oppressit eā vt
etiam pregnātes secaret mulieres. **S**exto inuehit p̄tra
Moab. Fuit aut Moab filius maioris filie Loth. Gen̄
xij. Sed vt videamz ppter qd inducat hic. nota q dicit h
hiero. in glo. Tradunt hebrei q ydumei fuerunt subiecti
iosaphat regi iuda. et Moabite iorā regi israhel. sed post
modicū cū recessisset rex Moabitariū a ioram petiuit il
le auxiliū a iosaphat rege iuda: qui veniēs cōduxit secuz
regem ydumeorū ad oppugnandū ciuitatē vbi rex Mo
ab erat conclusus. et cū rex Moab vellet confugere de ci
uitate per eam partē quā obsidebat rex ydumeorū non
est permittus ab eo: tūc ascendēs super murz immolauit
filij suū deo: et ppter immanitatē huius sceleris recesserūt
filij israhel a ciuitate. postea mortuo rege ydumeorū et se
pulto recordati Moabite qd egerit cōtra eos in obsidio
ne extractū de sepulcro cōbuserūt igni et in cinerē redege
rūt vt qd nō potuerūt i vino vlciscerēt i mortuo. **S**ep
timo gradu. i. septimo loco inuehit p̄ iuda. i. p̄ duas tribz
relicto deo ydolis deditas. **E**t octauo gradu. i. octauo lo
co p̄ isrl̄. i. cōtra decē tribz. q̄rū multa pctā enūerat in glo.

Istice p̄tinēt. Amos pastor
et rusticus et rubor mora di
stringēs pauci vbis expli
cari nō pōt. Quis ei digne
exprimat tria et quatuor scelera
damasci et gaze tyri et ydu
mee et filioz ammon et mo
ab: et in septimo et octauo
gradu inde et israhel? **H**ic
loquit ad vaccas pigues.
q̄ sunt in samarie monte et
rutturā domū maiorem mi
nozemqz testat. **I**pe cernit
victorem locuste et stantez
dñm sup murū litū vel ada

hiero. dicit sic. Habebat p̄suetudinē princeps iudeorū: vt si
paup in via se illis iugeret: flagellari sup puluerem terre
p̄iceret indignātes cū simplicibz ire. Cōsigit etiā crebro
vt pat vxorē filij pollueret. illos etiā q nolebāt ire ad ado
rādos vitulos infliciebāt etc. **H**ic loquit ad vaccas pigues

mantinū et yncinū pomoz
attrahentem supplicia pec
catoribus et famē in terra
nō famē panis nec siti aq:
sed audiendi vbi dei. **A**b
dias q̄ interpretat seruū dñi
ptonat p̄tra edō: et sangui
neū terrenūqz fratrem: fratrem
quoqz iacob semp emuluz
hasta percutit spiritali. **J**o
nas pulcerrima columba
naufragio suo passionē dñi
pfigurans: mundū ad peni
tentiaz reuocat: et sub noie
niniue gentibz salutē nun

lij. c. i. hereticos gu
le et vtri fuites vt
optates decē lbū
nō boues aratores:
f̄ irrisorie vaccas pi
gues vocat. quia do
mi residētes vtri et
gule seruibant.
Que sūt i mōte
samarie. i. eminētia
p̄tāt vt hūiles opp
mant. **E**t ruit
rā domū maiorem mi
nozemqz testat. vj. ca.
Glo. expoit de decē
et duabus tribubus
Ipe cernit ficto
rē locuste. vij. ca. **F**i
ctor locuste dī dñs
et influ mltitudo lo
custaz coopuit fraz
pmissiōis in princ̄

pio germiantū serotini hymbz. i. in p̄ vere qñ oia vire
re incipiūt. Scdm̄ inflexare dī victor. i. creator assyriorū
q̄ p̄ locustā signant. vt fm̄ q̄ pleni dī in glosa marginali
sic locuste. si i principio serotini hymbz veniūt qñ cūcta
virēt. et ois ager parturit. cūcta vere cōsumunt. sic Sēna
cherib adueniēs dū florēt regnū decē tribū cūcta vasta
uit et captiuauit. **E**t stantē dñm sup murz litū hec est
lra hiero. **M**el adamantiū. Hec est lra septuaginta
Murus litū. i. supinduct. **E**t dī a lino. is. lino. lituz
litū. qd ē supinducere. p̄ murū figurat diuina p̄ctio. p̄ li
nitioz q̄ pulciorē et fortiorē reddit murz pfigurat v̄tuz
pulcritudo. **P**er adamantē q̄ nō dissoluit nisi sanguie hyr
cino. notat p̄seuerātia i bono vt inseparabilitas a deo. Ro.
vij. **Q**uis nos sepabit etc. **E**t oia ista cōminat dñs infer
re iudeis p̄t pctā sua. **E**t yncinū pomoz. attrahentē sup
p̄licia pctōibz. p̄ yncinū intelligit vicinū t̄pus captiuita
tis. **S**icut em̄ yncino trahunt rami arboruz ad carpēda
poma: ita primare facit t̄pus captiuitatis. **E**t famē
in terra etc. **I**stud intelligit de subtraciōe vbi diuini que
post resurrectōz dñi missa ē in iudeos. sicut inuif i inter
lineari. **A**b dias q̄ interpretat seruū dñi etc. **V**ide plo
gū in abdiā. q̄ incipit. **J**acob p̄archa etc. et hēbis euiden
tiā eoz q̄ hic dicunt: sicut dicit ysid. ethy. vij. **A**b dias ser
uus dñi dī. sic em̄ **M**oyse famulus dñi. et apls fu⁹ xpi.
ita iste ad gētes missus videt et p̄dicat q̄ p̄phali digna sūt
misterio et fuiture. inde dī seruū dñi. p̄dicat aut destructi
onē ydumee. vñ dī q̄ ptonat cōtra Edom. i. terribilē euz
increpat. **Q** aut subdit sanguineū terrenūqz interpretatio
ē nois. **S**anguineus erat. qz fraternū sanguinez s̄stebat.
Terrenus. qz circa terrena erat occupatus. vñ **G**en. xxv.
Fact⁹ ē **E**sau vir gnarus venādī et hō agricola. **I** **F**ra
tris quoqz iacob semp emulū. i. inuiduz. **G**en. xxvij. **V**e
nient dies luctus patris mei. et occidā iacob fratrem meuz.
Pastā spiritalē: appellat p̄pheticā increpatōz. fm̄ hiero.
Iste **A**b dias specialit dī seruū. qz abscondit et pauit centuz
p̄phas: quiqz genos et quinqz genos in spelūcis cū interfice
ret **J**ezabel p̄phetas dñi. iij. **R**eg. xvij. **K** **J**onas colū
ba pulcerrima etc. **I**sid. dicit in. vij. ethy. **J**onas interpretat
colūba siue dolēs. **C**olūba p̄ gemitū qñ in ventre ceti tri
dno fuit. dolēs aut p̄pter tristitiā quā habuit de salute ni
nitarū. vel p̄pter hederā subito arescentē. cuius umbra
culo tegebat cōtra solis ardorē. fm̄ **R**emigiū **J**ona et io
nas varias hñt interpretationes. **D**e naufragio iōne ha
betur in. j. ca. **Q**ualiter mundū ad penitentiam reuocat

habef. iij. ca. **I** Micheas de mozaſchi rē. Mozaſchi ſc̄ ait hiero. nō grādis v̄ culu sē iux̄ Eleuchopolim v̄ bē paleſtine. Et interpretat heres. Micheas interpretat hūi litas pulcre aut hūilitas q̄ inter virtutes p̄cipua eſt de ſpe hereditatē dei naſcit. **M** Coheres xp̄i. Roma. viij. De redēs aut dei: cohe redēs q̄dem xp̄i. **M** ludit interpretatōi p̄ dicte ſm̄ Remigiū. Micheas interpretat q̄s eſt iſte. v̄ q̄s ē in loco hoc. Eſt aut p̄ phetia eius ſ̄ ſama riā r̄ hierlm̄. ſc̄ ptz in p̄ncipio. ſicut ait Iſid. ethy. xiiij. Sa maria regio paleſtine: q̄ a quodaz oppi do nomē accepit q̄d vocabat̄ Samaria ciuitas quondaz regalis in iſrahel. **M** Baſtatiōz anūciat filie latronis. i. hierlm̄ filie dyoboli ad p̄danduz: ſupple accitū. v̄n̄ vocat̄ latronis filiā nō ſuaz. v. ca. **O** Et obſidi onē ponit ſ̄ eā. eo q̄ p̄cuſſerit maxillā in

dicis iſrl. v. ca. vbi dicit glo. Cōtmelta fuit trinitatis q̄n fauentib⁹ iudeis Romāi p̄cuſſerūt caput iudic̄ iſrl. dicē do. p̄phetiza nobis xp̄e quis ē q̄ te p̄cuſſit Mat̄. xxvj. vel q̄n v̄n̄ de miniſtris p̄cuſſit eū in maxillā dicens. Sic reſpōdes p̄n̄fici. Ioh̄. xvij. a **M** Naum rē. Naū int̄ p̄rat̄ cōſolator. Dicit aut̄ cōſolator orbis. qz̄ decez tribub⁹ tam captiuat̄ r̄ duab⁹ iā ab Aſſyrio grauit̄ afflictis. de ſtructionē ipſoz̄ aſſyrioz̄ p̄ Chaldeos futuram nūciat̄ **M** Increpat ciuitatē ſanguinū rē. i. niniven. iij. c. De ci uitas ſanguinū rē **E** ecce ſup̄ mōtes rē. Glo. legat. ij. paralyo. xxxij. q̄ Sēnacherib obſidēre hierlm̄. p̄mo mē ſe nō potuit paſcha fieri. ſ̄ celo exercitu r̄ annūciata mor te Sēnacherib ſecundo mēſe paſcha celebratū eſt **I**nde ait. **I**uda ne ſis ſollicitus: occiſo hoſte tuo in tēplo dei ſui: ecce venit tibi nūcius tranſcurrēs mōtes r̄ colles: r̄ q̄ ſi de ſpelunca vel ſpecula annūcians tibi morē Sēnacherib liberatā v̄bē Celebra ergo feſtiuitates tuas: rē. Ce tera plana ſum: ſm̄ Iſid. dicit̄ ſolator v̄bis: vt̄ ait in. vij. ethy. Naum germē ſiue cōſolator. increpat em̄ ciuitatē ſanguinū. i. m. r̄ poſt euerſionē illius cōſolator Syon di cens. Ecce ſuper montes rē. **A**bachuc luctator fortis rē. Quare dicit̄ luctator for tis pater p̄ verba Hiero. qui dicit̄ Abdā. Abachuc inter pretaſ amplexans qui vel ex eo q̄ amabilis fuerit dñi vo catur amplexatio. vel qz̄ in certamē cuz deo ingredit̄ am plexantis. id eſt luctat̄is foritur vocabulū rē. **E** Stat ſup̄ cuſtodiā ſuam. Hoc ſumit̄ de Abachuc. ij. vbi ſcribit̄ tur Super cuſtodiā meā ſtabo. Glo. i. omni diligētia cu ſtodiam cor meū. **E** Et figit gradū ſuper munitionē. i. ſtabilitat̄ aim ſup̄ Chriſtū. Totū ſumit̄ de ſecūdo capitu lo. que autē ſequunt̄ ſu mun̄ de. iij. capitulo. **O**pe ruit celos gloria eius: r̄ laudis eius plena eſt terra. Glo. in aduentu xp̄i repleta ſunt omnia gloria. Vnde Luc. ij. Gloria in altiffimis deo. r̄ in terra pax homib⁹ bone vo luntis. Et Colo. j. Pacificans que in celo r̄ in terra. **S**plendor eius vt̄ lux erit. quia quaſi ſol iuſtis radia t̄. Cornua. id eſt trophea crucis. In manib⁹ eius Del manus eius ſite in comibus cruc̄: vt̄ atq̄ hypalage. id ē conuerſio caſu r̄ cōſtructionis. **I**bi abſcondita eſt fortitudo ei⁹. Exinanit̄ em̄ ſe v̄ſq̄

ad mortem: Phil. ij. **S**ophonias ſpeculator rē. Sophonias ſm̄ hiero. interpretat̄ ſpecula vel archanz domi. r̄ v̄trunq̄ p̄phete cōuenit. dicit̄ em̄ Ezech. iij. Fili homis ſpeculatorē dedi te domui iſrahel: r̄ audies ſ̄ ore meo verbū. r̄ annūciabis eis ex me p̄pheta de euerſione hieruſalē: r̄ de capti uitate iude r̄ benia myn p̄ nabuchodo noſor. q̄ captiuitas interfecto Joſia re ge viſa eſt in ceſpite **M** ludit clamores rē. Que ſequuntur ſumpta ſūt de. j. ca. Sophonte. Porta aut̄ p̄ſciū appellat̄: q̄ ducit diſopolim r̄ ioppen r̄ vicinior ē mari. **S** ſecun da. ſignificat̄ portas ſecundū muri in eo dem climate. **M** collib⁹ de mō te syon r̄ excelliore parte v̄bis qua ab hoſtibus occupata acilioz̄ deſcenſus erit ad prona. Val lem autē Syloe cō parat̄ pile. i. vaſi i q̄ tūdūt̄ frumēta: qz̄ d

porta p̄ſciū. r̄ de ſc̄da r̄ de collib⁹ p̄nēs exercit⁹ p̄tūdet inferiora loca q̄ Chanaā vocat̄ p̄p̄m iudeoz̄. v̄n̄ dan. xiiij. Semē chanaā r̄ nō iuda. **M** Diſp̄i ſunt rē. qz̄ perī b̄nt. qz̄ tātas h̄nt diuitias vt̄ eis putat̄ ſe indatos r̄ ſeptos **M** yſtice p̄ portā p̄ſciū deſignat̄ curiſitas h̄mana. p̄ ſc̄daz carnis p̄cupia. p̄ colles ſup̄bia. p̄ pilā hierlm̄: q̄ erat euer tēda p̄t̄ oia iſta. **A**gge⁹ feſtiu⁹ rē. Ad euidētā iſto r̄ nota. q̄ ſicut ſcribit̄ in. ij. para. vlti. Nabucho donoz̄ rex chaldeoz̄ p̄t̄ periuriū Sedechie reḡ iude q̄ ab ip̄o reſceſſerat ip̄m Sedechiā cū p̄p̄o ſuo i Babylonā duxit captiuū incēio tēplo r̄ deſtructa hierlm̄. **M**ortuo autem Nabuchodonoz̄ r̄ balthaſar filio eius interfecto. ſicut ſcribit̄ Dan. v. Darius medus ſucceſſit in regnū chaldeo r̄: q̄ mortuo ſucceſſit Cyrus rex perſay. q̄ i p̄mo anno re gni ſui remiſit i hierlm̄ circiter quinquaginta milia iudeoz̄ q̄bus p̄fecit zoꝛobabel: r̄ iefum filiū ioſedech: r̄ p̄cepit vt̄ edificaret̄ tēplū dñi. **I**lli aut̄ extracto altari fundamenta templi iecerūt. j. Eſdre. iij. Sed interea mortuo Cyro ar tarxer̄es q̄ ductus ē Cambiſes illi ſuccedēs inādaui gē tibus q̄ erant in hierlm̄ ne tēplū reedificari p̄mitterent. j. Eſdre. iij. r̄ v. remāſit itaq̄ op⁹ imp̄fectū v̄ſq̄ ad ſc̄dm̄ Darij filij Aſp̄is. **H**oc anno aggeus r̄ zacharias p̄phe nō t̄mētēs regis edictū nec inimicitias circūadiacentiū populoz̄ hortati ſunt zoꝛobabel r̄ populū ſuū qui cū eo erat vt̄ edificarent tēplū. qz̄ iā tempus erat quo **H**iere mias p̄phetauerat tēplū eſſe reedificandū: ſed poſt ſep tuaginta annos captiuitatis: **H**iere. xxxix. **P**rophetat̄ au tem Aggeus populi reuerſionē. tēplū reedificatiōez̄. ci uitatis renouationē. obſeruantā ſacerdotale. r̄ exterior̄ regnoz̄ ſubuerſionē. r̄ propter iſta dicitur feſtiu⁹ et letus iuxta nom̄is interpretationē. **Q**ui ſeminat̄ in lachrymis vt̄ in gaudio meteret. ſumptum eſt de p̄ſal. **D**eſtructū tēplū edificat. j. ca. **D**eumq̄ patrem in ducit loquentē. ij. ca. vbi ait. **A**dhuc aut̄ v̄n̄ modi cumq̄ rē. **I**nterlinearis glo. tempe paſſionis ſol obſcura tus eſt. **I**tem glo. marginalis: q̄n dedi p̄mū teſtam̄ i Sy na moui celū r̄ terrā r̄ mare rubrū r̄ deſertū vt̄ vobis cum ponerē teſtam̄. **P**ūc aut̄ polliceoz̄ q̄ adhuc ſemel moue bo celū r̄ terrā: vt̄ illis cōmotis moueant̄ oēs gētes. ſ. cō trarie poteſtates ſplendorēz̄ domi ſuſtinere nō valentes. **A** b ij

Prologus

Et veniet desideratus cunctis gentibus. i. saluator. Zacharias meor dñi sui rē. Sic ait hiero. Agge⁹ & Zacharias i scdo anno Darij regē medoz pphetauerūt Aggens aut zacharie pponit qz duob⁹ mēlibus pcessit sicut piz in textu vtriusqz Aggens. n. incepit pphettare i. vj. mēse. zacharias autē in viij. qz autē zacharias dñi memor dñi exponit. Itē. dices in vij. ethy. zacharias interpretatur meoria dñi Septuagesimo em anno desolatio nis templi cōpleto. zacharias predicante meozatus ē dñs populi sui. in bēteqz domio reuersus est populus. & reedificata ē vbs & tēpluz. Itē. j. Esdrē. v. legitur qz liter pphetauit aggens zacharias ad iuuātes populū ad reedificandū tēpluz. **M**ultiplex in ppheta. qz pphetat dō reditu populū: et reedificatio et empli. sic piz in pmo & secundo & de multis alijs **C**ernit hirtm rē. ppter squalorē captiuitatis. et sicut legit de Jesu filio Jo sedech. vel legit de Jesu xpo carne simili peccatrici indu ro. Philip. ij. In similitudinē hominū factus est: & habitu inuentus vt homo. Roma. viij. Deus filiū suū mittēs in similitudinē carnis peccati rē. Ita vestis sordida apparuit in passiōe sicut ipse testat. Isa. lxij. Aspersionē sanguis eoz sup vestimēta mea: & omnia indumēta mea inquinā. **E**t lapidē oculoz septē. i. iesum qui dicit lapis de monte absclisus: Dan. ij. Pro robore quo omnia conterit. Itē Mar. xxi. dicit lapis cōterens inimicos. Itē dñi lapis angularis iungēs duos parietes in vnū. Ephe. ij. Sup quē lapidē septē vel octo sunt oculi de quib⁹ dicit. **I**sa. xj. Requiescet sup eū spiritus domi: spūs sapientie & intellectus. spūs pñs & fortitudinis. spūs scientie & pietatis: & replent eū spiritus timoris domi. **C**andela bñqz rē. Candebū ecclesia aurea propter spiritalem intelligentiā scripturaz. Lampas xps. **I**sa. lxij. Saluator eius vt lampas accendat qui in ecclesia fulget. Septem lucerne & septem infusoria earū: gratie spūssancit: p quas oleū misericordie dei suscipit ecclesia. **D**ue oliue **M**oy ses & **M**elyas. id est lex & pphete qui de xpi passione pdicabant: vel oliue euangelii quod a dextris: & lex que a sinistris. **E**t post equos rē. iuxta glo. Per eqs rufos designant babyionij crudelitate terribiles. p nigros quia sic ordinat text⁹ p se mouē iudeoz xpo nūctos pferētes p albos macedones sub qz rege antiocho machabeoz victoriā legim⁹ p varios romanoz reges: qz alij fuerūt clemētes i iudeos vt. **C**esar. alij psecutores vt vespasian⁹. Quidā dicūt quoz qdzigas quoz euāgelia. eqs apo stolos qz alij rufi martirio. alij obscuro & nigri pñditate & cognitiōe mysterij: alij albi grā vgināli. alij varij & fortes grā curatiōnū & diuersaz virtū hñtes. **E**t dissipā. qdā. ex ephra. **M**ra lra est. dissipaz quadrigā ex ephraym. quod exponit Hiero. in originali dicens. Non erunt prelia omnibus xpi aduentu & natiuitatis pacatis. porro fm altiorē intelligentiā ad heresuz multitudinē referē qz interpretat carpophoria. i. vbertas & frugū abūdātia. pñ. filij ephraym intēdētes & mittētes ar. s. in. d. b. Et alibi hi in currib⁹. & hi in eqs. h equ⁹ eoz disperdit de hierlm de

et terrā & mare & atidam: & mouebo om̄s gentes & veniet desiderat⁹ cunctis gentibus zacharias meor dñi sui multiplex i ppheta. hierusalē vestib⁹ sordidis indutā. & lapidē oculoz septē cādelabruqz aureū cū totidē lucernis quot oculis. duas qz oliuas a sinistris & a dextris cernit & a dextris vt post eqs rufos. nigros & albos et dissipatas qdzigas ex ephraym & equū de hierusalē pauperē regez vaticinet: & predicet sedentem sup pullum filiū asine subiugat. Malachias aperte & in fine oim p-

quo pñ. Fallax equus ad salutē. **P**auperē regē rē. **H**ac ppheta euāgeliste dicit eē ppletā qñ dñs ingressus ē hierlm sedēs sup asinū & pullū asine. **M**at. xxi. **M**ar. xj. **L**uc. xix. **J**ohan. xij. **D**e ista asina dñs in hystorijs qz cōmunis erat paupib⁹ qz pñia iumēta nō habebant. **C**ūqz aliqs ea opat⁹ fuerat pabulum dabit ei: & pullo: qz piter ad opera pñunia nutrebat & ob ei⁹ ita cōmune obsequiū quidā eā dicitā putat sbiugales: qñ oi ingo & domiō expositā h grecū nomē ē. asina em latie grece sbiugalis dicitur.

phetarū de abiectiōe israel & vocatiōe gentiū non est mihi ait volūtas in vob⁹ dicit dñs exercitū. & munus non suscipiā de manu v⁹ra **A**b ortu em solis vsqz ad occasum magnū est nomen meū in gentibus: & in omni loco sacrificat & offertur noi meo oblatio mūda **I**sa. i. hieremiā: ezechielem & danielē quis potest vel intelligere vel exponere? **Q**uozū prim⁹ nō ppheta videtur mihi texere sed euangeliz. **S**ecūdus virgam nuceā & ollam succensam a facie aqilonis. & pardū spoliatū suis caloribus

aliqs ea opat⁹ fuerat pabulum dabit ei: & pullo: qz piter ad opera pñunia nutrebat & ob ei⁹ ita cōmune obsequiū quidā eā dicitā putat sbiugales: qñ oi ingo & domiō expositā h grecū nomē ē. asina em latie grece sbiugalis dicitur. **M**alachias a pte rē. **T**otū istū scribit i p c. **I**sa. in. vij. ethy. dicit qz malachias intprat angelus dñi. i. nūci⁹. qdā eī loquebat: qñ a dño essent mūdata credebat. & inde eius nomē septuaginta interpretes transtulerūt dicētes. **A**ssumptio vbi dñi sup isrl i manu angeli eius. **N**ō est mihi vo-

lūtas. in vobis qz immūdi offertis. **E**t munus nō suscipiā. sanguinē byrcorū aut thauroz: sed thymiana orationū. **A**b ortu em solis rē. **N**ō in vna iudea vel hierusalē. vnde **J**oh. xvij. dicit saluator. **P**ater manifestauit nomē tuū hoib⁹ qz dedisti mihi. **O**fferit in cerimonis xpianoz. **O**blatio mūda. p hoc icrepat sacerdotē iudeoz qz offerūt nō ydonea ad imolandū vt sciat carnalib⁹ victimis spūales victimas succensuras. **I**sa. i. am hieremiā rē. **P**tero. expoit seipm dices in plogo sup **I**sa. Ita ei vniuersa xpi ecclieqz mysteria ad aliqd psecuti⁹ ē: vt nō putes eū de futuro vaticinari. h d pterit⁹ hystoria texere. **T**ero is textū texere textū tu. dñi telā facere. coopire. ordinare pstruere. vñ h text⁹ tus. iiii. lib. pñmēs tractatū sine lre expōne. **S**ecūs vō virgā nuceā rē. **N**ota qz. j. hieremie nra lra ē vga vigilārez ego video. **E**t hāc hñt aquila. **S**ymmach⁹ & hieronim⁹. **S**eptuaginta aut dicit baculū nuceū. **T**heodosius vō virgā amagdalina Et oia ista cōpetūt xpo: qz dñi virga in correctōz maloz. **N**ūeri. xxiij. **C**ōsurget virga in isrl & pcutiet duces. **N**o ab. **B**aculus dñi in sustentatiōe bonoz actiūoz. pñ. **V**irga tua & baculus tu⁹ ipa me solata sūt. **V**irga dñi i custoditione contēplatiūoz. pñ. **E**cce nō dormitabit neqz dormiet. **A**mgdalu dicit in sanatione spūaliuz infirmitatū pñ. **M**isit sbū & sanauit eos. **N**ux qz pascit dñi in refectōe pfectoz **M**at. xj. **V**eire ad me oēs qz laborat & onerati estis & ego reficiā vos. **E**t ollā succensaz rē. p ollā succensaz itelligit rex babyloie qz hñ dñi olla succēsa pñt ambitiōz sic piz in pncipio iudiciū. vel qz ex toto iudeos i nihilū corit. vñ **H**iere. j. ca. **P**rim⁹ comedit eū rex assur. h iste nouissim⁹ **N**abuchodonosor exossauit eū. aqlo dñi qz si aquas ligās. vent⁹ gelid⁹ & siccus. p quē signat dyabolus. a cui⁹ facie olla succendit: cū puerse suggestiōes insusitant: **I**sa. liij. ego creauī fabū sufflantē in igne purnas rē. **E**t pardū spoliatū rē. **H**iere. xij. est nra lra **S**i mutare pōt ethiops pellē suā: aut pardus varietates suas & vos poteritis bñfacere cū didicerit⁹ malū. q. d. sic ab ethiope nō pōt separi nigredo. nec coloz varietas a pdo: ita vos est⁹ inseparabil⁹ obstat⁹ i malo. vñ **S**ap. xij. **D**e quā ē natio eoz & natural⁹ malicia eoz. s. studio nō natu-

ra. pard⁹ bestia e velocissima z fceps ad sanguine. z e va
rioz coloz. p qd notat i iudels diuersitas vicioz. Et
qdimplex zc. In trenis qdruplici plagit. f. alphabeto p
destructioz hirlm qua futura pdicanit. pntez vidit pterita
deplorauit. Singli aut vsus lametationu fm ordine he
braicaz lraz in idlo
mate sumut inicituz.

Verbi gra. pm⁹ v
sus incipit ab aleph
scds a beth. z sic de
alijs vsqz ad fine al
phaberi. Et postea
reperit. alphabetu z
qter in pncipijs ver
suu ordinat. In ter
cia aut repetioe sin
gula elemeta tripli
citer repetuntur. Me
cto tis. nexi vl nexui. nectē plura signat q hntur p huc v
sus. Necto dat inserere: ptingere siue ligare. In to c veni
ens in xi to mutat z in xii. Datqz xui pecto piter xi sic qz
necto. Diuersis metris. Dñ Hiero. in qdaz epla ad
marcellā q icipit. nudius terci⁹ zc. sic ait. Pabes i lameta
tioib⁹ hieie. qtuoz alphabeta. ex qbus duo pna qsi saphi
co metro scpta sūt. qz tres vsiculos q sibi nexi st z ab vna
tm lra incipiūt heroicū coma pcludit. Terciu alphabetu
trimetx scptū ē trinis lris: h esidē trini vsus incipiūt. qrtū
alphabetu sile ē pzo z scdo: ita dīc Iti. i. vj. ethy. h aliqua
tulū lucidius dicens: q duo pma alphabeta. qsi saphico
metro scpta sūt: qz vsiculi q sibi inuicē nexi sūt ab vna tm
lra incipiūt: qz heroicū coma pcludit. Intellige sic Saphi
cū metru dē inuētrix Sapho fuit. qle ē illd. Et queat
laxis resonare fibris. ecce vn⁹ vsus. Mtra gestoz famuli
tuoz. ecce scds. Solue polluti labij reatu. ecce tercius v
sus. Et post tres vsus sequet coma heroicū. i. clausula v
sus heroicū siue vsus exametrix: q heroū. i. viroz fortū fa
facta describunt: cū dī scē iohes. Iste hymn⁹ dimetx sa
phicu pētametriū dactylicū Saphicuz. qz Sapho puella
hmōi metx inuenit. Pētametriū. qz qlibz vsus metricus
qnoz hz pedes. pmo trocheū. scdo spondeū. tercio dactili
cū. qro trocheū. qnto silt trocheū. Dactylicū dē a pede p
dominate in isto metro in tercio pede. vbi vult sp hie da
cylū. nā in scdo pede z in quinto indifferent pōt recipe tro
cheū vel spondeū. Et subdit Iti. d. terciu alphabetu trime
tro scriptū est. z trinis literis trini versus incipiūt. Cōcor
da literā Iti. cū litera Hiero. que supra posita est: z gra
exempli accipiam⁹ illa vba Boetij de conf. in. ij. libz. vbi
loquit de mutabilitate fortune. Nec cū supba verterit vi
ces dextra: z estuātis more fertur. Euripim: dudū tremē
dos sena pterit reges: humilemz viciū sbleuat fallax vul
tū zc. Hoc metru ē trimetru iābicū cōtinuū. qz cōstat
ex sex iambis: vel tribus iābis z alijs pedibus. Nec cum
spōdeus: sup iambus: ba ver spōdeus: terit iamb⁹: vices
iambus: dextera spōdeus: hec cū sup: ecce metru ex spon
deo z tambo: ba verterit. ecce aliud metruz ex spondeo et
tambo: vices dextera. ecce terciu metru ex iābo z spōdeo
Similit potes videre p sequētes vsus. Iambicuz dē me
trū a pede pdominate. f. a iābo. q sp hz poni in scdo loco.
Itē panasticū dē ab inuētoze. Itē nota q dimetru vel tri
metru vl tetrametx in metris iābicis. trochalcis z anapa
sticis per duplices pedes computare debes. i reliquis ve
ro per simplices.

Tercius zc. Hoc ē nōuēllos mgros. Sz de senectu
te mētis sap. iij. Senect⁹ venerabilis ē nō diuturna necqz
annoz nūero cōputata. Cam sūt sensus hois: z eras sene
ctutis: vita immaculata. h Principia cū dicit. plurale
ponit pro singlarī. In pmo capitulo agit de euangelistis
valde obscure. ab. xi. vsqz ad finē agit de templo. ita qz vix
potest enz aliquis intelligere: ita dicit Hiero. sup Ezech.
Ezechielis difficultatē hebreozū mōstrat traditio. nisi em
quis apud hebreos sacerdotalis ministerij eratem. id est.

f z qdruplex diuersis metr
nectit alphabetū. Tercius
b principia z finez tantis hz
obscuritatib⁹ inuoluta. vt
apud hebreos ipe ptes cū
exordio geneleos ante an
nos triginta non legantur
i Quart⁹ ho q z extrem⁹ in

xxx. annos impleuerit. nec principia Geneleos: nec can
tica cantic⁹. nec exordiu Ezechielis. nec finē legere per
mittit: vt ad plenā scientiā z mysticos intellectus pleniz
humane nature tempus accedat.

Quartus vero zc. Magna cōmendatio est q dē tem
porū cōscius. ix. ca.

ter qtuoz pphetas tempoz
cōsci⁹: z totū mūdi philo
hystoricus lapidē p̄cisū de
mōte sine manib⁹: z regna
oia subuertentē claro pmo
ne p̄nunciat. Baudid simo
nides n̄ p̄ndar⁹ z alche⁹
flacc⁹ quozqz catullus atqz

vbi agit de hebdo
madibus: vbi scribi
tur in glo. in p̄ncipi
o Danielis Scie
dum nullū p̄phetaz
tā aperte sc̄p̄sisse de
xpo sicut iste sc̄p̄sit.
z sp̄aliter in. ix. ca.
Nam z tps notauit
aduentus. z reges p
ordinē z ānos enu
merat z maifesta si
gna. vñ h dē totū mūdi philohystoric⁹. i. amator hystori
arū. a philos quod ē amor z hystoria: a. vij. ca. vsqz ad. xiiij
exclusiue. Et p hoc qz tādiligent scribebat. f. determinando
tps. reges z regna: veritatis hystoriarū p̄bat amator. Est
aut hystoria narratio rei geste: p quā ea q in p̄terito facta
sunt. dinoscunt. z dē ab hystorin grece qd ē vidē vel p̄gno
scere. Apud veteres em nemo scribebat hystoraz nisi his
q interfuisset. z ea q scribēda essent vidisset. p̄phete aut p
pter p̄pheticē certitudinē qnoz de futuris tanqz de p̄teritis
loquebant. k Lapides p̄cisum de mōte zc. Dani. ij. Et
exponit de xpo q dicit lapis p̄cisus de monte sine mani
bus. i. cōceptus z natus sine hūana opatione de beata vir
gine ceteris p̄eminente q subuertit oia regna dyaboli. de
istis qtuoz magnis p̄phetis dicit Iti. in. vij. ethym. Itai
as interpretat saluator mūdi. Saluatorē em vniuersaz gē
tiū eiusdē facta ampli⁹ qz ceteri p̄dicat. Hieremias excel
sus dñs p eo q dcm ē ei. Constitui te sup gētes z regna:
Hier. j. ca. Ezechiel fortitudo dei fm Remigiū. Confor
tauit me deus. vñ Ezech. iij. Manus dñi erat mecū p̄for
tans me. Daniel iudiciū dei: siue qz in presbyteroz iudi
cio sniam diuine examinatiois exhibuit: siue qz visiones
z somnia sagaci mente discernēs aperuit. l David sy
monides noster zc. Sicut ait Iti. in. vij. ethy. David in
terpretat manu fortis. qz vniqz fortissimus in plijs fuit ip
se: z desiderabilis in stirpe. f. sua de qua p̄dixerat Agge⁹
p̄pheta. Veniet desideratus cāctis gentib⁹. qz vñ dāuid
lyrico metro psalteriū hebraice scripsit teste oratore q ait
Psalteriū lyrici cōposuere pedes: ideo hic qnoz poetarū
lyricoz nomibus appellat. dē aut lyricus q lyrica scribit
lyrica autē a lyra dicunt carmina que lyra cantātur. sicut
sunt carmina horacij. Item a lyrin quod est varietas vel
diuersitas dicunt lyrica que cōtinent carminū diuersita
tem z varietatē. sicut patz in odis horacij. dē ergo dauid
symonides n̄. q. f. lyrice sc̄p̄sit apud hebreos: sicut symo
nides apud grecos. de quo dicit Iti. in. j. ethy. Symoni
da metra Symonides poeta lyric⁹ cōposuit. Itē in eodē
Trenos p̄inos vsu Hieremias cōposuit post hūc apud
grecos Symonides poeta lyricus. Itē Hiero. in episto
lo ad Nepotianū p̄sbyterū. Ad poetaz venio: Homerū:
Hesiodū. Symonidē zc. Quidā dicūt simphonides qd
in veritate nihil est. Item dauid p̄ndarus. iste p̄ndarus
grec⁹ fuit. de quo legit in. vj. li. Valerij maximi. z p̄rimo
plogo sup Job Itē dauid n̄ Alcheus. de quo dicit ho
rarius in vltima epla vbi loquit de poetz q mutuo se lau
dabant. Discedo alcheus p̄cto illius ille meo qz Quis
mibi callimachus zc. q. d. Discedo alcheus. i. Alcheo in
lande p̄paratus. p̄cto. i. iudicio illius laudator. z ille lau
dator qz discedit meo iudicio. i. qz discedit a me nisi calli
mach⁹ q fuit famosus poeta. Itē dauid flacc⁹ n̄ q lyrice
sc̄p̄sit vt Flacc⁹. i. horat⁹. de q dicit Iuuenalis. P̄me va
fer viriū ridētī flacc⁹ amico Tāgit: z admissus int̄ precor
dia ludit. Vaser ra. rum. dē callid⁹. qsi varia ferēs. q. f. va
rijs loquit modis. Itē dauid catullus n̄ z seren⁹. expōe

Prologus

ut supra de alijs. Catullus fuit veronensis. **Dauid** in de sine titulo i sine. **Quantua** vgilio gaudz verona cantillo. **Deligit** gētis glia dicoz ego. **Serenus** forte a serenitate ani dicitur. qz sereno erat. i. clarus. hilaris et tranquillus: sic **Daso** dicitur a magnitudine nasci. Et **ouidius** qsi oum diuides.

Dauid in quā dicitur cū sus. i. psalmis vitmur. **Christi** lyra psonat. i. laudat i carmie. **Lyrico** Del lyra ad literā. quā tangēdo decantabat psalmos suos. vñ. ij. re. vj. dī. qz danid pcutiebat in organo armitatis. **Itē. j. palip. xv. dixit** **Dauid** pncipib⁹ leuitay vt cōstituerēt de fratrib⁹ suis cātores in organo musicoz. nablif vitz et lyris et cymbalis. **Lyra** dicitur a lyriū. i. varietas vt diuersitas: eo qz diuersitate vocū faciat. Et in decachordo psalterio excitat ab inferis resurgente. i. excitādū p dicitur. ps. Ego dormiui et soporatus et exsurrexi. **Itē** alibi. **Nō** derelinqs aiaz meam in inferno. **Itē** alibi. **Erui** animā meā ex inferno inferiori: et in multis alijs locis. **Decachordū** psalterium instrumentū est musicū cū decē chordis: qz hebrei vsi sunt. ppter nūm⁹ decalogi. ps. In psalterio decachordo psallā tibi. et dicitur a deca qd est decē et chorda. et dicitur nablū hebraice psalteriū grece. organū latine. **Dicitur** autē psalteriū a psaltein grece qd est tangere latine. qz dū tangit a supiori reddit sonū et ab illo instrumento dicitur liber psalteriū. qz ad vocē illi⁹ psalterij **dauid** decantabat psalmos. et hoc ē qd dicitur. qz cantādo in decachordo psalterio excitat. vel dicitur excitat. qz dicitur in psalmo. **Exurge** glia mea. Et rīdet filius: **exurgas** diluculo **Quidā** putat qz hīero. multū adheret antiquis hystorijs: loquitur hic de **dauid** p similitudinē **orpei** qz vxorē suā in talo a serpente vulneratā et mortuā: et ad inferos iā deducā cū cythara ē secus: vt eā ab inferis extraheret. qz illic veniēs tādulciter cytharizauit: qz omēs dū infernales dulcedie cythare pūcti ei **Curidicen** reddiderunt. vñ **Theodolus** **Curidicen** monit⁹ qz regna tenent acherōtis: p dūōe grant iussit pserpina reddi. et in hoc exponit m. **In** decachordo psalterio. cātando excitat. i. excitādo pfigurat xpm. a. **Ab** inferis. i. a morte. vel ab inferis post spoliatiōz inferni: vbi vectes ferreos cōfregit. vt excitat. i. excitādū desiderij demonstrat. in qz inuebat quantū redemptionez hūani generis affectabat. **Itē. in. vj. etym.** sic ait. **Omēs** psalmi apud hebreos metrico carmie sunt cōpositi. **Da** more romani flacci. et greci pindari nūc alij iambo currūt: nūc alchaico psonā: nūc saphico nitent trimetro vel tetrametro pede incedētes: forte ppter hoc **hieronymus** posuit hic flaccū pindaz. et alcheū. **Salomō** pacificus. **Sicut** dicit **Itē. in. glo.** in pncipio ecclesiastes tribus nobis vocat⁹ est **salomō** **Prino** pacificus. qz sicut dicit. **Itē. Reg. iij.** pacē habuit in regno suo ex omi parte in circuitu. **Itē. i. dilectus** dñi. quia sicut. **Itē. Reg. xij.** **Mathā** vocauit nomē eius amabilis dñs eo qz dñs diligeret eū. **Itē** coeleth hebraice. ecclesiastes grece. cōcionator latine. qz et⁹ finis nō ē ad vnū s ad vniuersos: in qz illa tria noia tria cōposuit volumia. **Proverbia** in qbus docet incipientes vel pūulos. ecclesiasten. in qz docet pfcientes et maturos cāntica cānticoz qz pnter ad pfectos. de his pleni⁹ dicitur.

Serenus. Christum lyra psonat. et i decachordo psalterio ab inferis excitat resurgente. **Salomon** pacificus et ambilis domini: mores corrigit. naturā docet. ecclesiam iungit et xpm: sanctarūqz nuptiaz dulce canit epithalamium. **Hester** in ecclesie typo populuz liberat de periculo: et interfecto amā qz interpretat iniquitas. ptes puiuij et diē celebrē mittit in posteros **Paralipomenon** liber. i. instrū veteri epitomen tātus ac talis est vt absqz illo si qz sciam scripturaz sibi volu-

cet. cū eoz spēales plogi pstrigent. **In** puerbijs mores corrigit paruuloz. vñ crebro loquitur ibi quasi ad filiū. **In** ecclesiaste naturā docet. id est naturā qz ē termin⁹ creator: omnia docēs breuis et caduca. vnde dicit **Vanitas** vanitatu. **In** canticis canticoz: ecclesiam iungit et xpm. qz

erit arrogare seipz irrideat **Per** singla qppe noia iuncturasqz vboz: et ptermisse i regū librū tāgunē hystorie et innūerabiles explicatur euangelij questiones. **Esdras** et **neemias** adiutor videlicet et consolator a dño in vno volumine artantur instaurāt templuz. muros extruunt ciuitatis. omisqz illa turba populi redeūtis in patriam: et descriptio sacerdotū. leuitay: israhelis profelitorū: ac p singulas familias muroz: ac turrim opa diuisa. aliud in cortice pferūt: aliud in medul-

ibi docet ecclesiam virtutibus cōsummatā. et veri sponsi amplexibus copulataz diligere solū deum. **Epithalamium** dicitur canticū qd cantatur sup thalamuz. i. sup sponse et spōsi cubiculū. **Et** dicit ab epi qd est supra et thalamus. vñ **Itē. ethy. j.** **Epithalamia** sūt carmina nubentū que decantant a scholasticis in honore spōsi et sponse. hoc pūo **Salomon** edidit in laudēz xpi et ecclesie dicit itaqz **Dulce** canit epithalamium nuptiaz sanctaz. i. cōiunctionis xpi et ecclesie. **Hester** in ecclesie typo. **De** morte amā legitur.

Hester. vij. Cetera q sequuntur recitant in se. **Paralipomenon** liber. **Sicut** dicit **Itē. in. vj. ethy.** **Paralipomenon** grece dicitur qd nos ptermissoz vel relictoz dicere possum⁹. qz ea qz i lege vel i Regū libris vel omisqz vel nō plene relata sunt: in ista summariū ac breuiter explicant. **Et** nota qz paralipomenon vbiū grecū. est idē qz ptermitto vel relinq. et cōponit a para qd est seorsum. et lipo qd est relinq. **Et** inde paralipomenos pncipiū passū pteriti tps. cui⁹ grūs pluralis ē paralipomenon. i. ptermissoz vel relictoz: sicut exponit **mgr Mathē** vñ doctnēsis i tractatu de ppositiōibus grecis. **Scdm** **Dugl.** dicit a para qd est pter et etypos sub et mene qd ē defect⁹. quasi ptermissoz supplens defectū. qz breuiter et summariū ptermissa cōprehendit. vñ etiam dicit. **Epitome**. i. abbreviatio veteris instrumenti. i. veteris testamenti qd dicitur instrumentum. qz instruit in doctrina fidei et morū. **Nota** qz hec epitome epitomes. vel h epitoma artis. i. abbreviatio sermois. ab epi qd est supra. et tomes qd est secitō vel incisio qz pfectio vel pncipio sermois. hic autē ponit absolute p abbreviatiōe. qz breuiter colligit ptermissa. **Tā** tus in sententiaz capacitate. **Ac** talis est in scripturaz dilucidatione. **Ab** absqz illo. i. arrogate: sibi attribueret. **Seipm** irrideat. i. deludat et decipiat. **Hic** nota cōpositioes hui⁹ vbi rogo p hos vsus. **Si** rogat addideris conpgregat: et dat i infer: de minuit: sub substituit p pro trahit: in querit: p supat: ab destruit atqz supbit. **Exp** licant. i. apunt. q. extra plicā ponūt. **Innūerabiles** qstiones scz d dīuersitate genealogie: vt i pncipio **Mat.** **Cetera** plana sūt. **Esdras** et **neemias** et. qz pncipio liber **Esdras** cū vbiū **neemie** vnicus liber appellatur. **In** instaurant templū. **Nota** qz dicit **Itē. in. vj. ethy.** **Esdras** adiutor **neemias** solator a dño **Quodam** em p sagio futuri nomia isti sortiti sunt. fuerunt enim in adiutorū et consolatorū omni populo redeūti ad patriam. **Quam** et templū domini reedificauerunt: et muroz ac turrim opus restaurauerūt. **In** instaurant. i. reparāt templū. **Esdras. iij. et. v. qz** intermissus fuit op⁹. **Disqz** illa turba. **Esdras. j.** **Muros** extruūt. **Itē. ca. vboz.** **Neemie** vsqz ad. **vij. et** ibi sūt ponit de turrib⁹. **In** cortice. **In** medulla. **Spūalis** itelligēte.

Cernis me etc. sicut dictum est. Illa est pars principalis in qua dicitur hier. difficultatem sacre scripture Et diuidit in duas. in quarum prima osiditur eius difficultas ptecula riter. in secunda generaliter. prima ps incipit ibi. liber in apocalypsi. secunda ibi. Videlicet manifestissima e gene. Ita diuiditur in tres pres. i. prima que ultimo expe dita e. ondit veteris testamenti difficultate p libros singulos discurredo. In secunda que hic incipit. ostendit affectu suu ad sacra scriptura huilliter suam ignorantiu ptenendo. In tertia innuit difficultate libroru noui testi eos breuiter pstringedo et illa ps incipit ibi. TAgam et nouu testm etc. ista ps qua p manib' habem' diuiditur in tres pres. in quaruz prima ondit. cur tata i epla fecerat digressione cu dicit.

Cernis me scripturarum amore rapru etc. q. d. licet ita tam digressione fecerim: nodu meo de siderto satisfeci. In secunda ondit digressio nis hui' utilitatem cu dicit.

Audiui' m qd nosse. qtu ad intellectu. **Q**uid cupe debeam. qtu ad affectu. et introducit actozitate ps. qtu ad effectus excitatione cum dicit.

Pri et nos qz possumus dice etc. Multu em excitat affectus in sacre scripture meditationibus. In tertia pre ne videat qsi iactare se de sua scia humiliter se accusat d sua ignorantiu cu dicit.

Ceteru istud etc. i. me nihil scire. h quo ponit hoc dicere socrates vel hiero. cu esset falsum. Solutio. nihil scit ho plene dum est in via. unde cum dicitur. hoc tm scio quod nescio. idem est ac si dicatur. scio q nihil pfecte scio.

Tangam etc. Diuisio istius ptis p se patet.

Matheus etc. isti qtuor. **Q**uadruga dui. q. p qtuor pres mudi portauerut nomen domini.

Et veru cherubin qd interpretatur sciencie plenitudo. hic comedant de plenitudine scie. Et nota q cherubin h im pprie accipit singulariter cu sit tm pluralis numeri. posset tm dici cherubin p m qd inuenit indeclinabile in numero singulari et forte scriptoz vicio aliter hic scribit

Per totu corpus oculati sunt. qz declarant pterita p sentia et futura.

Sciencie emicant. qz alios exepilis inflamant et illuminant.

Discurrut fulgura. i. pminationes quib' a malo reuocant.

Pedes hnt etc. **P**edes sunt amor dei et primi. Recti sunt p intentione direccam in deum in sublimem tendit p desideriu eternorum.

Terga pennata etc. p terga que sunt pres posteriores corpi designant exempla que post se posteris reliquerit vel p terga q onera sustentat intelligunt laboriosa opera que ppter deum fecerunt.

Pennata. virtutibus.

Ombiq' volantia. absq' psonaru differentia. **V**enient se etc. quia ide senserut et idem dixerut. vñ vnus p ali um exponitur.

Et quasi rota etc. quia si requiris qd **M**atheus de incarnatione dui sentiat. hoc nimiru quod **M**arcus **L**ucas et **J**ohanes. Si queras quid **J**ohanes sentiat. et hoc nimiru qd **L**ucas. **M**arc' et **M**athe'. Si queras quid **M**arcus: hoc qd **M**atheus **L**ucas et **J**ohanes. Si queras quid **L**ucas. hoc qd **M**atheus **M**arcus et **J**o-

hannes. ecce rota in rota. ecce resolutio gloriosa **E**t pergunt etc. fere omnia ista sumpta sunt de. j. ca. **E**zech. **P**aulus ap'ltus etc. **D**ox opinio euellit in glo. in principio epistolaruz que dicit. **Q**uorunda' insania pcuritur dicentiu eplam que ad hebreos scribitur. no fuisse pauli: sed barnabe vel clementis vel tertulliani. vel Luce quos in hunc errorem occasio duxit huius. qd nec saluatio ei' no mine intulata prescribitur. et longefa. eundioze et splendidio. et stilo qd cetera est edita. quibus sufficienter responde' hoc mo. qz si lo non est dicenda pauli qz nomen eius in titulo non habetur. Ergo nec barnabe nec alicuius pdictozuz: cum nullius eorum noie pretitulata sit. **N**ec ob id qz pauli: non esse putanda e. quia diligentius est scripta. cu naturale sit vnicuiq' plus valere. in sua lingua qd in peregrina. illam em hebraice: cetera scripsit grece. **N**on vero suum ideo pte

voluunt et p'gunt q'cuq' eos flatus sp'uscti perduxerit **P**aul' ap'ltus ad. vij. scribit ecclesias: octaua ei ad hebreos a plerisq' extra numez ponit. timotheu instruit ac titu et philemonē: p fugituo famulo dep'cat sup quo melius tacē puto q' pauca scribē. **A**ctus ap'loz nudā quidē vident sonare historia: et nascētis eccie infanti am texere. **S**i nouerimus scriptozem eoz lucam esse medicuz: cuius laus est in euāgelio aia duertimus parit oia vba illius aie lāgnētis esse medicinā. **J**acob' **P**etrus **J**ohānes **J**udas septē eplās ediderūt tāmy sticas q' succinctas et breues p' et lōgas: breues in

termistebat. qz iudeis odiosus erat eum legis destructorem arbitrantibus. **Q**uocirca de legis atqz cerimoniaru abolitione tractaturus recte nomen suum subicuit. ne prescripti nominis inuidia utilitatem sequentis excluderet lectionis. Est itaqz illa pauli sicut et alie. Scripsit itaqz septem ecclesijs decem epistolas scz ad Roma. vnam. ad Cor. duas. ad Galathas vnam. ad Ephes. j. ad Philypen. ij. ad Collo. j. ad Philemo. vna. ad Thessal. duas. Et cum his scripsit apistolam ad hebreos.

Timotheum instruit. Cui scripsit duas eplās. iste timotheus ordinatus fuit a paulo epus asianus. **O**nde h' prima epla eum instruit de officio episcopali. **I**n secunda monet ipm ad diligentem executionem officij et ad palmam martirij.

Titum. scz instruxit quem ordinauerat cretensem episcopum: et instruit eum vt imperiose suum exequatur officium.

Philemonem etc. **I**ste philemon collosensis erat vir laudabilis i plebe. cui familiares literas scribit apostol' p onesimo seruo suo qui cu damno eius fugerat. h ab apostolo audito en angelio baptizatus fuerat.

Super quo etc. quasi diceret: no sufficere pauli eplās ad plenum commendare. **A**ctus apostolor' etc. id e tractare de exordio. i. simplicitate incipientis ecclesie.

Sed si nouerimus etc. **L**itera plana est. **P**ostea agit de catholicis et canonicis epistolis que dicuntur catholice fm **I**sidoro. in. vij. ethymolo. quia no vni tantum populo vel ciuitati. sed vniuersis gentibus generaliter scripse sunt. fm glosas dicuntur catholice. id est vniuersales a fide vniuersalis ecclesie nou discordantes. **D**icuntur autē catholice. a catha vel catholicon grece: quod interpretat vniuersale vel commune. **D**el dicuntur canonicę. id est regulares. a canon. id est. regula. Et dicuntur sic ad differentiam earum quas fecerunt pseudo sb nominibus apostolorum. **D**el dicuntur canonicę. id est regulares. i. in fide et tolerantia passionum plurimisqz virtutibus ecclesia regētes. text' planus e.

Jacob' etc. i. ignorante cect.

Prologus

rationem sentiat. Tercio tunc. quare coniugatiois verbum est. et si significat esse vel fieri cecum. et ponit per insanire. sequitur de apocalypsi. et Apocalypsis iobis etc. Apocal. grece reuelatio lte. qz multa occulta ibi reuelant. et ponit ab apo. qd est re et calypso qd est velamentum quasi reuelamentum vel reuelatio cetera plana sunt.

Vide divisionem precedentem. **D**ico te frater etc. vñ Eccl. j. Bonus qui in ista vita bonis qui ponit illa in corde suo sapiens erit super. **N**one vñ etc. q. d. sic per scripturas meditando et manu ducendo ad contemplandum celestem habitationem Eccl. xliij. Bonus vir qui in sapia morabitur et in iusticia meditabitur et in sensu cogitabit circumscriptionem dei. **N**olo ut offendaris in scripturis etc. Litera plana est. **N**olo sum tamen etc. p hoc patet qd non est presumptuosus de scia. **N**olo qd petulor aris etc. luxuriosi vel ipoztune petere et inde de petulans luxuriosus et impoztune petes. b. ponit per ipoztunum vel quasi petes laudem potest ethymologizari. Del qz petulca. i. luxuriosa aialia irrationabiliter mouent ad coitu potest dici petulans qui irrationabiliter mouet ad aliqd agendum vel ddm. vñ dicit. **N**olo sum tamen petulans. i. tainpuztunus vel bntus vel petens laudem. **E**t hebes. i. tainreptus vel intellectu carens et rāstultus vel obtusus. **P**er hoc me etc. Consequenter ostendit se non presumere de vite eminentia cum dicit. **E**t eoz fructus etc. Resume non sum tamen petulans et hebes ut pollicear me posse capei terra. fructus. i. vtutes. **C**oz. s. sciorum viroz. **G**all. v. Fructus spūs est caritas. gaudiū pax: patientia: loganimitas: bonitas: benignitas. mansuetudo: fides: modestia: cōtinētia: castitas. **Q**uoz radices. id est affectiōes. **I**n celo fixe sunt. p intentionem. **S**z velle me fateor. hñe noticiā scripturaz et imitari vitā scōrum. et non tñ volo imo etiā ad h laboro. vñ sequit. **S**z enim me pfero. **E**nti. i. ex vel ultra alios niti. cōtra pigros qui reprehendunt. **P**rouerb. xxi. Desideria occidit pigru noluerit qd qz man⁹ ei⁹ opari etc. **S**edēti. i. octoso vel sedēti ad auditiū. **M**e pfero. i. p oculis illi⁹ fero paratus ad pferendū nō ad magisteriū vsurpandū. et hoc est qd sequit. **M**agister renuens. i. refutās. **C**omitē spondeo. i. pmitto. q. d. nō qro magisteriū h ex hbeo me tibi vt sociū. **P**onit autē Hiero. multa allicitina vt possit monere paulinū ad veniendū ad ipm. **P**rimū est star⁹ eq̄litas. qd notat cū dicit. **C**omitē spondeo. **S**cōm est p̄ficiēdi facultas. qd notat cū dicit. **P**erenti dat etc. **M**ar. vii. **L**uce. xj. **E**t. j. **J**aco. scribit. **S**i quis vestru indiget sapientia postulet a deo qui dat oibus affluēter etc. **D**ñi petenti a dño donū scie datur. **P**ulsanti. p meditationis exercitiū aperiet intelligētia scripturaz. **Q**uerens humiliter. **I**nuenit. affluēter. vñ inuenit in vsum venit eorum qui humiliter querit. **T**erciu allicitiuū est sacre scripture dignitas. vñ dicit. **D**iscamus in terris etc. **N**ec est

Vobis loquar in sententijs vt rar⁹ sit qd nō i eaz cecutiat lectiōe. **A**pocalypsi iobis tot hz sacra q̄t. **V**ba. **P**arū dixi et p merito voluminis laus ois inferior est. **I**n vobis singlis mltiplices latēt intelligētie. **D**ico te frater carissime int hec viuere ista meditari. nihil aliud nosse: nihil qd aliud querere nōne videt tibi iā h in terrē regni celestis hitaculū. **N**olo vt offendar i scripturā sc̄tis simplicitate et q̄si vilitate. **V**obis rū qd vel vicio iterptū vñ de industria sic plate s̄ vt rusticā p̄tionē facili⁹ instruerēt et i vna eadēqz snia alr doct⁹: alr sentiret idoctus. **N**olo sum tamen petulans et hebes vt h me nosse pollicear et eoz fruct⁹ capei fra qz ra

contrariū illud qd dicit. **C**oz. xij. **S**cientia destruet quia b erit fin modū et impfectionē h pmanebit fin sbaz. **S**ap. iij. **H**onoz laboz gloriozus est fructus. et qd nō p̄cidat radix sapie cōtra illos qui amittūt ipus in vanis sciētijs. s. discētes. et nunq̄ ad sciam veritatis pueniētes. sicut scribitur. **E**t. iij. **I**tes Eccl. viij. **E**st homo qd dieb⁹ et noctib⁹ sōniū oculis nō capit et intellexi qd oim operū dei nullaz possit hō inuenire rōez eoz qd sunt sb sole. **E**t q̄toplus labora nerit ad quētendūz tātominus inueniet hōz scia nō pmanebit. **D**ñ. j. **C**oz. ij. **P**erdā sapiam sapientū. et p̄dētia p̄udentum reprobo. **Q**uartū allicitiuū est recepturi hospitis vbanitas. vñ sequitur. **P**er bui⁹ etc. **Q**uintū est cogandi volūtas. vñ subdit. **E**t vt i epte aliqd etc. **D**rdi na p̄structionez sic. **E**t vt ego effundam id est dicā aliqd inepte. i. nō apte: ac de tumiditate hermagore. q. d. vt tū qdaz p̄sumptiose loquar

Dices i celo fixe s̄: s̄ velle fateor sedēti me pfero magistrū renuens comitē spondeo. **P**erenti dat: pulsanti apif q̄res iuenit. **D**iscamus in terris qz scia nob p̄seueret i celo. **P**er bui⁹ te manib⁹ excipiā et vt i epte aliqd ac de hermagore tumiditate es fūdā qd qd q̄sieris tecū scire conabor.

Ca. viij. **A**bes h amātissimuz tuaz frater eusebiū qd lraz tuaz mihi grāz duplicauit referēs honestatē morū tuoz p̄tēptū seculi: fide amicitie amorē xpi. **N**am prudētia et eloquij venustatē et absqz illo ipa epla p̄ferbat. **F**estina q̄so te et herēti i salo nauicule funē magis p̄cide q̄ solue. **N**eo renūciatur⁹ secto bñ p̄t vēde

cum. i. q̄si sciēs rīdere qd qd q̄sieris. **H**ermogoras qdaz fuit rethor multū p̄sumptuosus qd multū reprehendit i principio p̄ rethorice qz turpiter errauit in assignadis p̄tib⁹ cōtrouersie generalis. **S**extū allicitiuū est amicitia societas qd tangitur in p̄n. viij. ca. cū dicitur. **C**ap. viij.

Abes. hic etc. qui erat religiosus et multū diligebat Paulinū. **Q**ui lraz tuaz mihi grām duplicauit. i. lras a te missas te p̄mendando quoz fecit duplicauit inquirā referēs honestatē etc. **V**obis illo. id est absqz illi⁹ p̄medatione. **I**pa epla p̄ferbat. i. p̄tendebat et manifestabat. **F**estina q̄so etc. sicut dictū est. s. **I**sta totalis epla diuidit in tres p̄tes. s. in p̄tem exordiale. narratiōem et p̄cloem. **E**xpeditis duab⁹ p̄ntis partibus h subdit tertia p̄clo in qd hortat Paulinū: vt festinet exire de seculo. et inuitat ad duo. s. ad vitāda moze pericula. et ad abijciēda mūdī retinacula. p̄mū notat sb mer haphora nauicule cui imminēt p̄cula circūquaqz. vñ dicit. **F**estina q̄so etc. s. exire de seculo in quo te multa circūdant picula. **E**t herēti etc. **F**unis cito p̄cidit in solūdo moza. **H**ic. vñ p hoc exemplū ei innuit qd absqz moza hoc faciendū s̄. **H** salū dicit mare. et derinat a sale. qz salum et amarū est. vñ vsus dicitiales in opusculo de vocabulis biblicis quos inuenies vbi exponitur mare. **N**emo renūciaturus. **H**ic hortatur ad abijciēda mūdī retinacula. **E**st autem duplex retinaculū quod retardat seculo renūciaturū scz amor pecunie et timor penurie. **T**imor pecunie cōsideratur in tribus: in venditiōis rez retardante sollicitudine. in cōtentiosa repetitione: in alienadi voluntate. **R**etardantē vēdēdi sollicitudinē excludit cū dicit **N**emo renūciaturus etc. **B**ene. i. honeste vñ sine cupiditatis admixtione Eccl. xxvij. **S**icut in medio compaginis lapidum palus figitur. sic et inter medium emptiōnis et venditiōnis angustabitur peccatis. nemo ergo potest bene vendere ea.

Quæ contempfit. ut p his pcessu tps vendendis in seculo remanere nolit. si em remaneret pcupie signu essz. Ne aut paulinus allegaret necessariu sibi ee sollicitudinem circa rez venditionem scz ppter suam necessitatem. vel propter aliorum vtilitatem vtranqz excludit. Qz no ppter sua necessitate opteat eu hoc fa-

Quicqd in sumptus de tuo tuleris p lucro pputa. q. d. qd sine multu sine ne paz de tuo tuleris. in sumptus. i. ppter sumptus faciedos in via: coputa p lucro. i. p magna acqstioe. qz sic vitabis more periclm si iter feceris indilatit. ppter alioz vtilitate no opteat eum h facere. oñdit. j. vbi dicit nisi tu sp recraftinans te. qd exponit in loco suo. Quere residuu diuisionis. supra vbi currit i ordine suo. Quapropter breuitate ptransiens lram p ordine exponere ppono. d. Antiquu dicitu est. Tam r qz ponuntur hic p r. q. d. nihil ei sufficit cu sp velle plus hre. Eccl. v. Auarus non implebit pecunia. r. Prouerb. xj. Alij diuidit ppta r diuicias sunt. alij rapiunt non sua r semp in egestate sunt tales retinet timor penurie. h no esset eis timendu quia. r. Credenti. diuinis psilijs de relinquedis terrenis. f. Totus mudus diuitiaz est ptempuus scz vel admi-

stratus: vñ luce. xxij. qñ misit vos sine sacculo r pera r calciamentis nuquid aliqd defuit vobis. r illi dixerunt ni hil. No est ergo metuenda penuria expensaz. qz vbiqz habebunt necessaria qui relinquunt oia ppter xpm. g. Infidelis r. infidelis scz qui no credit dei cõsilijs. h. Etiaz obolo indiget. i. inuicis. ecõtrario dicit de creditibus ij. Cor. vj. Sicut egentis: multos aut locupletates. r ibi dem subdit hic. Sic viuamus qñ nihil habetes r omnia possidentes. sic patet q non timenda est penuria expensarum. r sicut ostenditur no esse timenda penuria victualiu vel vestiu. qz modica sufficiunt his qui modeste viuere volut. vñ dicit hic. i. Dicitus atqz r. i. xpm sequentium no dicit cibus r vestimentu: que sonant ex abudantia sed victus r vestitus que sonat ad sufficientiam. j. ad thi. vj. Habetes alimenta r qbus tegamur his cõtenti sumus. r melius Math. vj. Nolite solliciti esse dicetes. quid manducabimus. aut qd bibemus. aut quo optemur. r sequit Querite pmu regnu dei r iusticiam eius. r oia hec adijciuntur vobis. Cõsequeter excludit alienadi voluntate di-

k. Si habes r. i. aliena a te r ex ppta re. l. Si no r. i. qñ vilem cõtēme. nec est fruu qd hic dicit. qz qd supra dicitu est. nemo pot bene vendere r. qz ibi phibet venditio retardans r impediēs. hic vero pceditur venditio indilata r expedites. de qua dicit Math. xix. Si vis pfecte ee vade r vende oia que habes r da paupibus. r habis thesauru in celis. r veni r sequere me. Cõtēntiosam suorum repetitioem excludit cu dicit. m. Tollenti tunicam. r insug. n. Et palliu r. i. potius qz cu contetione repetat. Istud sumitur de Math. v. vbi dicit. Si qs vult tecu iudicio ptenere r tunicā tuā tollere dimitte ei r palliam. Quibus r qualiter liceat sua repetere nota p hos versus. Expedit infirmis licet absqz dolo sine lite. Prelatis licet hoc no expedit anachorite. No licet vt res p eu sint res i lite petite. Isti vsus vident sumpti de glo. j. Cor. v. Ana-

chorita dicit heremita p que viri pfecti designant. r dicitur ab ana qd est sarsum r chore qd est aula vel cor. r teneo

nes qz sez debet tenere cor suu ad supna. vel ab ana qd est re r chorus quasi remotus a choro. i. a multitudine quia vero vt supra dicitu est paulinus pot dupliciter retardari circa venditioem rez. i. ppter sua necessitate. aut ppter alioz vtilitate. Primum excludit Hiero. supra dices. Quicqd de tuo r. Scz excludit hic cum dicit. o. Si licet nisi tu semper recraftinans r diez de die trahens caute r pederenti tuas possessiunculas vendideris no hz xps vnde alat paupes suos. Totum deo dedit: q se obtulit. r postoli tm nauē r retia reliqrūt vidua duo cra misit i gazophilatiu: r pferē cresi diuitijs. Facile ptenit oia q se sp cogitat ee mortuz.

ExPLICIT ep̄la sc̄ti Hieronimi p̄sbi ad Paulinum presbyterum.

re r chore quasi remotus a choro. i. a multitudine quia vero vt supra dicitu est paulinus pot dupliciter retardari circa venditioem rez. i. ppter sua necessitate. aut ppter alioz vtilitate. Primum excludit Hiero. supra dices. Quicqd de tuo r. Scz excludit hic cum dicit. o. Si licet nisi tu semper recraftinans r diez de die trahens caute r pederenti tuas possessiunculas vendideris non habet xpus vnde alat pauperes suos. q. d. Credis tu q xps no heat vnde alat. i. nutriat pauperes suos q se eius pusioni specialiter derelicti. sicut dicit i ps. Tibi derelictus pauper non habet i quam. Nisi tu. i. recraftinans. i. de craftino in craftinu pro-

relans ppositu mun. Et diem de die trahens. i. de die i diem p trahens. Vendideris caute. i. discrete ne decipiar in precio. Et pederenti. i. paulatim vel pgressive ne decipiaris temporis interuallo. Possessiunculas tuas. q. d. stultum esset hoc credere. Caute p deriuatōem descendit a caueo ues. Pederenti a pede r tento as. r tractu e a ceo vel ab illo q i tenebris abulat. q paulatim via pterās cauet sibi ne pedes offendat. Ne aut diceret paulin illud qd scribit Eccl. vij. In multitudine muneru meoz respiciet deus. ostendit q deus non querit nostra sed nos. vñ dicit. p. Totum se deo dedit r. Et pterea deus magis acceptat affectum q datu. r hoc ostendit p aplos viduam r cresum. q. Postoli nauem tm r. Hoc dicit de Iacobo r Iohanne Math. iij. r Luc. v. Vidua duo era r. Luce. xij. Marci. xij. s. Gazophilacium communiter appellatur archa vel locus vbi ponitur pecunia ad seruandum. In Ezechiele gazophilacia ponitur p exedris vel cameris. put hic accipitur gazophilacium dicitur archa desup foramen habens posita ad dextram ingredientibus circa altare in qua mittebatur pecunia offerentium ad sartatecra templi repanda: r ibi seruabatur. Et nota q gaza lingua psarum dicitur pecunia. diuitie vel thesaurus. Philaxe verbum grecum est idē qd custos. Vnde a gaza et philaxe qd est seruare dicitur gazophilaciu. quasi gazam custodiens. viij. Iohans ponit p porticu in qua gazophilacium seruabatur. vnde dicit ibi. Hec verba locutus est iesus in gazophilatio r. Cresus lydoz fuit ditissimus: p quem designantur diuites q mittebant munera in gazophilaciu: quibus hec vidua a domino est prelata. Quia vero seculum relinquentibus frequenter occurrunt insulius temptatioñ. ideo contra insulaciones quassibet dat salubre remedium dicens.

Facile cõtēmit omnia qui se semper cogitat esse mortuum. Sic patet expositio ep̄stole ad paulinum.

Sancti Hieronimi p̄sbyteri plogus in bibliam finit